

مناسبات افغان - شوروي
(۱۹۷۸ - ۱۹۵۳)

ر. آتل

کابل

۱۹۸۸

اداره امور شوراهاى پرياست جمهورى

افغانستان

مناسبات افغان - شوروى

(۱۹۵۳ - ۱۹۷۸)

ر . اتل

کابل ۱۹۸۸

AFGHANISTAN CENTRE AT KABUL UNIVERSITY

3 ACKU 00006282 7

فهرست مطالب

صفحه الف	مقدمه ...
	فصل اول :
۱۶ صفحه	مناسبات افغان - شوروی در رساله‌های ۱۹۵۳-۱۹۶۳ ...
	فصل دوم :
۱۲ صفحه	مناسبات افغان - شوروی در دوران به اصطلاح قانون اساسی ۱۹۶۳-۱۹۷۳ ....
	فصل سوم :
۳۴ صفحه	مناسبات افغان - شوروی در دوران جمهوری پنج‌ساله ... ۱۹۷۳-۱۹۷۸
۸۱ صفحه	نتیجه .....

مقدمه

مناسبات افغان - شوروی ، که تمهید آن توسط رهبر کبیـــــ
زحمتکشان و موسس اولین کشور سوسیالیستی جهان و.ای. لینین
و رهبر جنبش ضد استعماری ((جوانان افغان)) ، شاه امان الله
گذاشته شده ، نقش نهایت بزرگی را در سر نوشت خلق افغان در
طول تاریخ وجودیت مستقلش بازی نموده است .

و.ای. لینین در فبروری ۱۹۱۶ تاکید نموده است، که «پرولتاریا
باید آزادی جدایی سیاسی مستعمرات و ملت های تحت ستم ملت «خودش»
را مطالبه نماید . در غیر آن انتر ناسیونالیزم پرولتری میان تپی و
در کلمات باقی میماند ، عدم اعتماد و همبستگی طبقاتی میان کار گران
ملت های تحت ستم و ستمگر ناممکن است» . (۱)

بعد از پیروزی انقلاب اکتوبر ، و.ای. لینین وحدت جبهه خلق مشرق
زمین را باکشورشورا ها در مبارزه علیه امپریالیزم بخاطر آزادی و

۱- و.ای. لینین. انقلاب سو سیالیستی و حق ملل در تعیین سر-
نوشت . کلیات آثار، (زبان روسی) جلد ۲۷، صفحه ۲۵۷ .

(الف)

ترقی اجتماعی، داهیانه پیشبینی نمود. و.ای.لینین میگفت: «بخودی خود هویداست، که... جنبش انقلابی خلقهای مشرق زمین اکنون میتواند رشد موفقانه پی کسب نماید و این جنبش نمیتواند به هیچ گونه دیگری، مگر در روابط مستقیم با مبارزه انقلابی جمهوری شوروی ماعلیه امپریالیزم بین المللی پیروز گردد» (۱).

بر مبنای اندیشه های بنیادگذاران تیوری انقلابی - انترناسیو- نالیزم پرولتری و اتحاد خلقها و ملت های تحت ستم با جنبش انقلابی طبقه کارگر کشور های پیشرفته - اکنون بصورت خلاقانه، شعار نوینی برای نیرو های مترقی تمام جهان طرح گردیده است: «خلقهای کشور های سوسیالیستی، پرولتاریا، همه نیروهای دموکراتیک در کشور های سرمایه داری، خلقهای از بند رسته و تحت ستم، در مبارزه مشترک علیه امپریالیزم، بخاطر صلح، استقلال ملی، ترقی اجتماعی، دموکراسی و سوسیالیسم، متحد شوید!» (۲)

سیاست شرقی لینینی-سیاست دوستی، تساوی حقوق، احترام متقابل و همکاری متقابلا مفیدی، که ناشی از پرنسیب اساسی سوسیالیسم - انترناسیو نالیزم پرولتری میباشد، با توجه و دقت فراوانی از جانب حزب کمونیست و دولت اتحاد شوروی در جریان هفتاد سال گذشته، در ارتباط با افغانستان، در زنده گی تحقق پذیرفته است.

جنبش آزادی بخش - ملی خلق افغان علیه استعمار گران بریطانوی، بخاطر استحکام استقلال ملی و د رضدیت با مداخلات امپریالیستی

۱- و.ای.لینین، سخنرانی در دومین کنگره سراسری روسیه سازمانهای کمونیستی شرق، ۲۲ نومبر ۱۹۱۹، کلیات آثار جلد ۳۹ صفحه ۳۱۸.

۲- به مناسبت صدمین سالگرد تولد و.ای.لینین، تیزس های کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی. مسکو، ۱۹۶۹، صفحه ۵۰.

همواره مورد پشتیبانی بی‌دریغ همسایه بزرگ شمالی افغانستان - اتحاد شوروی و سوویت‌ها قرار می‌گیرد .
حکومت شوروی و کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی ،
در برابر حوردها با زیرمهای ضد مردمی افغانستان (بعد از سقوط حکومت
صد امپریالیستی امان‌الله خان توسط نیروهای ازبجایی داخلی به
کمیت اندلیس ها) ، از انعطاف و حوصله مندی زیادی در می‌گرفتند ،
به عقب نشینی های قابل ملاحظه بی‌درمسیایل مختلف سیاسی - اقتصادی
دست می‌زدند ، تا نفوذ امپریالیزم را در افغانستان محدود سازند و از
احاطه آن به پلاک های تجاوزگر نظامی جلوگیری و بیطرفی این
کشور را تثبیت نمایند . همه این تلاش ها ، در رشد جنبش ملی -
دموکراتیک و مترقی خلق افغانستان از اهمیت بی‌کرانی برخوردار و فواید
های عمده متقابل در راه تشدید نفوذ اقتصادی و ایدئولوژیکی -
نو استعماری در افغانستان میباشد .

مقام عمده بی را در اساسات حقوقی تاریخ مناسبات افغان -
شوروی ، قرارداد دوستی ۲۸ فوروری سال ۱۹۲۱ احراز مینماید (۱) قرار
داد ۱۹۲۱ ، که اولین قرار داد دوستی بین مملکتین است . به
کوشش شخصی و ای. لینین و امان‌الله خان ، بین افغانستان
و روسیه شوروی به امضاء رسید .

لینین در پیام سال ۱۹۲۱ خویش به امان‌الله خان در ارتباط به این
این قرار داد نوشت : « ما مطمئن هستیم که صادقانه ترین آرزوی ما
بر آورده خواهد شد و روسیه برای همیشه به مثابه اولین دوست دولت
علیه افغانستان در راه خیر دو خلق باقی خواهد ماند . » (۲)
پیشبینی داهیانه و ای. لینین . در طول تاریخ مناسبات افغان - شوروی

۱- مناسبات افغان شوروی ، سالهای ۱۹۱۹-۱۹۲۹ ، اسناد و
مذاکره ، مسکو ، ۱۹۷۱ صفحات ۲۸-۳۱ .

۲- و ای. لینین . کلیات آثار ، جلد ۵۲ ، صفحات ۳۱۸-۳۱۹ .

بارها در معرض آزمایش قرار گرفت، ولی حقانیت آن در زنده‌گی ثابت گردید و اتحاد شوروی بحیث دوست وفادار و مطمئن خلق افغان - نستان باقی ماند.

ماده دوم قرار داد دوستی سال ۱۹۲۱، هردو کشور را متعهد میسازد تا از امضای موافقتنامه نظامی و یا سیاسی با کشور ثالثی که یکی از طرفین قرارداد را متضرر سازد خودداری نمایند. (۱)

در ۳۱ اگست سال ۱۹۲۶، قرار داد بیطرفی و عدم تعرض متقابل بین دو کشور به امضاء رسید که بعداً در قرار داد ۲۴ جون سال ۱۹۳۱ به آن وسعت بیشتری داده شد و مواد آن معمور تر گردید. (۲)

قرار داد های مذکور به مثابه ضامن مطمئن بیطرفی و استقلال افغانستان تا به امروز نقش بزرگ ضد امپریالیستی را در زنده‌گی خلق افغان بازی مینمایند.

در ماده دوم قرار داد ۲۴ جون ۱۹۳۱ گفته میشود. «باید هیچ اقدامی از هر جانبی که باشد اتخاذ نگردد، به هیچ عملی اجازه داده نشود، که باعث زیان سیاسی و یا نظامی یکی از طرفین گردد. هر دو دولت قرار داد کننده بصورت مساوی مکلف میگردند که در بلاکها و یا قرار داد های نظامی و سیاسی با یک و یا چند کشور دیگر شامل نشوند که علیه طرف دیگر عقد کننده قرار داد باشد» (۳).
قرار داد ۲۴ جون سال ۱۹۳۱ به مراتب تجدید گردید و تا به امروز اساس مستحکم حقوقی مناسبات افغان - شوروی را تشکیل میدهد.

۱- مناسبات افغان شوروی، سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد و مدارک. مسکو، ۱۹۷۱، صفحه ۲۸.

۲- همانجا صفحات ۴۳-۴۷ و ۸۱-۸۵.

۳- همانجا صفحه ۸۲.

برای آخرین بار به تاریخ ۵ دسامبر سال ۱۹۷۸ قرار داد دوستی، حسن همجواری و همکاری میان اتحاد جماهیر شوروی سو سیالیستی و جمهوری دموکراتیک افغانستان عقد گردید که در آن بار دیگر وفاداری دو کشور به اهداف و پرنسپ های قرار داد های سالهای ۱۶۱۱ و ۱۶۲۱ اعلام گردید. در این قرار داد زمینه های وسیعی بخاطر رشد مزید مناسبات دو کشور در ساحت اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، علمی - تکنیکی و کلتوری فراهم گردید.

علاوه بر آن در ماده چهارم قرارداد سال ۱۹۷۸ همکاری نظامی میان دو کشور بخاطر تامین امنیت، استقلال و تمامیت ارضی افغانستان و اتحاد شوروی بر مبنای مقابله - حقوقی استوار گردید. همچنین سیاست بیطرفی به مثابه عامل مهم حمایت از صلح و امنیت جهانی مورد تایید طرفین قرار گرفت. (۱)

بدین ترتیب، دوستی دیرینه و خلل ناپذیر افغان - شوروی و مناسبات میان دو کشور بر مبنای مقابله - حقوقی معموری استوار میباید. امروز مناسبات افغان - شوروی به نمونه درخشان از حسن همجواری، همکاری متقابل و همزیستی مسالمت آمیز میان کشور های دارای نظام های متفاوت اجتماعی - اقتصادی در جهان مبدل گردیده است.

در اوضاع ناگوار امروزی که خلق افغانستان از انقلاب خویش قهرمانانه دفاع مینماید و بابرگترین قدرت امپریالیستی جهان - ایالات متحده امریکا و ارتجاع منطقه مبارزه مینماید، حزب لینینی، دولت و خلق اتحاد شوروی باز هم در کنار مردم افغانستان قرار دارند و به وصیت لینین که «شوروی برای همیشه به مثابه اولین دوست دولت علیه افغانستان در راه خیر هر دو خلق باقی خواهد ماند» جامه عمل میپوشانند.

۱- مسافرت نور محمد تره کی به اتحاد شوروی (۴-۷ دسامبر سال ۱۹۷۸)، اسناد و مدارک، مسکو، ۱۹۷۸، صفحات ۱۱-۱۶.

فصل اول

مناسبات افغان - شوروی در سالهای

۱۹۵۳—۱۹۶۳

در نیمه دوم سالهای ۴۰ وضع اجتماعی-اقتصادی افغانستان روبه وخامت گذاشت، که علاوه بر عوامل اساسی داخلی تأثیرات منفی بین-المللی (جنگ دوم جهانی) بر اقتصاد کشور، نیز در آن نقش داشتند. رشد پیهم انفلاسیون، مشکلات بزرگ اقتصادی که عامل عمده آنها استحکام روابط همه جانبه و در هم آمیختن منافع فیودالان، بورژوا کمپرادوران، و ملاکین (جدیدم) بود، لطمه شدیدی به منافع دهاقین، پیشه وران صنعتگران، کارگران، بورژوازی متوسط و کوچک وارد مینمود و بر پایه تضاد عمیق منافع، بصورت تدریجی دو کمپ متخاصم تشکیل میدیرفت.

در اواخر سالهای ۲۰ گروه اپوزیسیون را جنبش «ویشزلمیان» که متشکل از نماینده گان بورژوازی متوسط و کوچک بود، رهبری نمود.

علی الرغم اینکه جنبش ویشزلمیان از جانب حکومت محمد ظاهر شاه با قساوت سرکوب گردید، ولی اندیشه های دموکراتیک ضد استبدادی و وطنپرستانه آن به زندگی خویش ادامه داد. تحت

تأثیر مبارزات مشروطه خواهان این دوره، رژیم سلطنتی ذر سا لهای بعدی وادار به عقب نشینی های قابل ملاحظه گردید و برخی از خواسته های اقتصادی آنها را عملی نمود ، که در آن جمله محدود ساختن مواضع بورژوازی کمپرادوراز طریق ایجاد سکتور دولتی در ساحات تجارتي واکریدتی میباشد. (۱)

در عرصه سیاست خارجی، از سال ۱۹۲۶ بیطرفی افغانستان متکی بر پایه حقوقی بین الدول افغان - شوروی ، انتخاب آزا دانه مشی سیاست خارجی رژیم سلطنتی نبود ، بلکه يك وجیهه واصل خدشه ناپذیری گردید که خلق افغان نستان را تا حدود زیادی از یورش مستقیم امپریالیزم جهانی مصئون ساخت .

علی الرغم آن ، تا سال ۱۹۵۳، در ضدیت با خواسته های خلق افغانستان و به ضرر منافع آن محافل حاکمه افغانستان، درسیاست خارجی خویش ، عمدتا متمایل به کشور های غربی بودند : تا به جنگ جهانی دوم به انگلستان ، در جریان جنگ به المان هتلری و بعد از جنگ به ایالات متحده امریکا و جمهوری فدرال المان . در این دوران ، بیطرفی افغانستان فاقده مضمون واقعی بود. تحت تأثیرات بورژوازی بزرگ تجاری که مشخصات ملی خویش را در سالهای جنگ دوم جهانی از دست داد و به بورژوازی کمپرادور مبدل گردید، سمت گیری سیاسی - اقتصادی افغانستان بجاناب کشور های سرمایه داری ، عمدتا ایالات متحده امریکا ، تبارزهرچه بیشتری نمود . این سیاست علاوه بر بورژوازی کمپرادور ، بامناف ملاکین بزرگ و محافل حاکمه دولتی تطابق کامل داشت .

«اتحاد مقدس» این نیرو هابرای يك مرحله طولانی تاریخ کشور، رشد اجتماعی، اقتصادی افغانستان را ترمز نمودم ، مانع تکامل سریع

۱- ک.رنجبر. رشد سرمایه داری و ترکیب اجتماعی اهالی شهری در افغانستان قبل از انقلاب، «آریانا» ۱۹۸۶، شماره اول صفحه ۲۵ .

نیرو های مولده ، باعث خانه خرابی مزید مولدین کوچک گردید . آهنگ رشد نهایت بطی افغانستا ن در آن زمان ، میتواند در يك رقم خلاصه شود : از سال ۱۹۳۰-۱۹۵۳ تعداد کارگران کار خانه ها و فابریکه ها فقط در حدود ۲-۳ هزار تن افزایش یافت و به تقریبا ۶ هزار تن رسید . حکومت محمد داود باتکیه بر «اقتصاد رهبری شده» به مداخله جدی در تمام ساحات زنده گی اقتصادی کشور دست زد . موسسات تیپ دولتی - سرمایه داری ایجاد گردید و سکتور دولتی در تجارت ، صنایع و زراعت نسبتا گسترش یافت . بحا طر استحکام سکتور دولتی در صنایع و زراعت و دریافت منابع پولی بغرض رشد آنها ، حکومت به فعالیت های خویش در ساحات مالی و تجارت خارجی تو سعه بخشید .

محروم ساختن بورژوازی کمپرادور از قدرت سیاسی و تضعیف مواضع اقتصادی وی (بالخصوص در ساحه تجارت خارجی) بر سیاست خارجی محمد داود نیز زتائیر گذاشت . اتکای يك جانبه بر کشورهای سرمایه داری ، در جریان پیشتر از ۲۰ سال ، به استقلال ملی افغانستان آسیب زیادی رسانید و از رشد سریع نیرو های مولده جلوگیری نمود . امید رژیم سلطنتی (که بالخصوص بعد از سالهای جنگ نیرومند گردید) در بیرون ساختن کشور از بحران اقتصادی - سیاسی بوسیله «کمک های» امریکایی نه تنها به یاس مبدل شد ، بلکه باعث شدت مزید بحران نیز گردید . همچنین احساسات ضد امپریالیستی اقشار و سبب توسعه های خلق افغانستان تحریک و تضاد میان دولت افغانستان و پاکستان در ارتباط با مساله پشتونستان حاد شد . همه این عوامل باعث گردید تا محافل حاکمه سلطنتی بر سیاست خارجی خویش تجدید نظر نمایند و روابط افغانستان را با کشورهای سوسیالیستی ، بالخصوص با همسایه شمالی - اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی گسترش دهند . این سیاست

در لویه جرگه منعقدہ نومبر سال ۱۹۵۵ در کابل مورد تأیید عام و تم
قرار گرفت و نماینده گان به تقویہ نیرو های نظامی افغانستان در برابر
تحریکات پاکستان ، به مثابه یکی از متحدین نزدیک ایالات متحده
امریکا در منطقه ، رای دادند .

سیاست جدید داخلی و خارجی افغانستان از جہتی دولت را از نگاه
منابع وسیع درآمد داخلی (در مقیاس افغانی) تامین نمود و از جانب دیگر
باعث جلب کمک های بی شائبہ کشور های سوسیالیستی و در قدم
اول اتحاد شوروی گردید . (۱)

در برنامه حکومت جدید ، کہ بتاريخ ۲۴ سپتمبر ۱۹۵۳ ، از
طریق رادیو نشر گردید ، پرنسپب عدم انسلاک و بی طرفی ، کمک به
امر صلح در سراسر جهان ، رشد روابط با خلقهای دوست و همسایه
و استحکام این مناسبات ، به مثابه اساس سیاست خارجی افغانستان
اعلام گردید .

افغانستان در ملل متحد و دیگر گردهمایی هایی بین المللی ، در
ضدیت با استعمار ، رسیزم ، اپارتاید و بخاطر خلع سلاح عام و تم ،
پشتیبانی از جنبش های آزادی بخش ملی خلقهای آسیا و افریقا ، موضع
گیری فعالی را آغاز نمود .

بر مبنای مشی گسترش مناسبات بین المللی با تمام کشور ها ، بدون
در نظر گرفتن نظام اجتماعی ، اقتصادی آنها ، در سال ۱۹۵۴
زعمای دولت افغانستان تماس های مستقیمی را با رهبران جمهوری
سوسیالیستی چکوسلواکیا ایجاد نمودند .

در دسمبر سال ۱۹۵۴ مناسبات سیاسی میان افغانستان و جمهوری
فدراتیف سوسیالیستی یوگوسلاویا بر قرار و قرار داد دوستی

۱- به تفصیل این بحث ، ر.ک به کبیر رنجبر رشد سرمایه داری و
ترکیب اجتماعی اهالی شهری در افغانستان قبل از انقلاب . «آریانا»
۱۹۸۶ ، شماره اول ، صفحات ۱-۵۰ .

میان مملکتین عقد گردید . در آغاز سال ۱۹۵۵ مناسبات دپلو ما تیک با جمهوری مردم چین، در ۱۹۵۸ با جمهوری مردم پولیند و جمهوری مردم مجارستان ، در سال ۱۹۵۸ با جمهوری مردم رومانی ، در سال ۱۹۶۶ با جمهوری مردم بلغاریا برقرار گردید .

تحرك چشمگیری در روابط افغان شوروی پدید آمد و آهنگ رشد مناسبات اقتصادی و کلتوری میان دو کشور تسریع گردید .

بتاریخ ۲۷ جنوری سال ۱۳۵۴ موافقت نامه خریدت پولی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به افغانستان در ارتباط به اعمصار دوالواتور ، اسباب وسیلو به امضاء رسید . (۱)

امضای این موافقت نامه ، اولین اقدامی بود که ، بعد از جنگ جهانی دوم ، اتحاد شوروی در آن به مثابه عرضه کننده بزرگ سامان آلات صنعتی به کشورهای از بندرسته عرض اندام ، و با این عمل خویش به رشد اقتصاد مستقل ملی کمک نمود . (۲)

در سال ۱۹۵۵ ، زمانیکه حکومت پاکستان با دیگر راه ترانزیت کالا های وارداتی و صادراتی افغانستان را از طریق خاک خویش بست ، اتحاد شوروی به کمک افغانستان شتافت و به تاریخ ۱۸

جون ۱۹۶۵ موافقتنامه پی در مورد مسایل ترانزیتی بین دو کشور به امضاء رسید . اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بر مبنای این موافقتنامه ، حق آزادانه ترانزیت اموال را از طریق خاک خویش

که به کشورهای دیگر قایل بود ، به افغانستان نیز قایل

۱- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹ ، اسناد و مدارک ، مسکو ، ۱۹۷۱ صفحه ۱۱۳ .

۲- ل.ب. تپلینسکی ، ۵۰ سال مناسبات شوروی - افغان ، ۱۹۱۹-۱۹۶۹ ، مسکو ، ۱۹۷۱ صفحه ۱۱۴ .

گردید (۱)، تماس های شخصی و مسافرت های متقابل زعمای دو کشور نقش مهمی را در انکشاف روابط اتحاد شوروی بازی نمود. رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی بتاريخ ۱۵ دسمبر ۱۶۵۰، به دعوت صدراعظم افغانستان به لاس ماسا رفت نمود. این اولین مسافرت رئیس حکومت اتحاد شوروی به کشور همسایه جنوبی اس افغانستان بود. در حتم مسافرت رهبران دو حکومت، اعلامیه مشترکی بخش گردید، که در آن وفاداری دو کشور به پنج پرنسیپ - احترام متقابل، تمامیت ارضی و خود ارادیت، عدم تعرض و عدم مداخله در امور داخلی یکدیگر، به علل اقتصادی، سیاسی وایدیو-لوزیدی، برابری، نفع متقابل و همزیستی مسالمت آمیز - اعلام گردید. این پرنسیپ ها که در کنفرانس باندونگ کشور های آسیا و افریقا به اتفاق آرا مورد قبول قرار گرفت، اساس مستحکمی را بخاطر تامین صلح و تفاهم متقابل میان خلقهای جهان بوجود میاورند و با اهداف سازمان ملل متحد مطابقت دارند.» (۲)

۱۸ دسمبر سال ۱۹۵۵ پروتوکولی میان رهبران حکومتی دو کشور در باره تمدید موعده قرار داد بیطرفی و عدم تعرض، میان اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و افغانستان از ۲۴ جون ۱۹۲۱ به امضاء رسید. (۳)

از جانب اتحاد جماهیر شوروی کمک بزرگ تخنیکی و اقتصادی در تحقق پلان های پنجساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی افغانستان صورت گرفت. به تاریخ ۲۸ جنوری سال ۱۹۵۶، میان حکومت اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و افغانستان قرارداد

- ۱- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد و مدارک، مسکو، ۱۹۷۱، صفحه صفحه ۱۱۵.
- ۲- «پرا و ذاء»، ۱۹۵۵، ۱۹ دسمبر.
- ۳- پرا و ذاء، ۱۹۵۵، ۱۹ دسمبر.

های همکاری اقتصادی و در همین ارتباط تفویض ۱۰۰ میلیون دالر
کریدیت طولیل الملت اتحاد جماهیر شوروی به افغانستان (۱).

اول مارچ همین سال در باره کمک تخنیکی اتحاد شوروی به
افغانستان (۲) و ۲۴ مارچ ۱۹۵۶ در باره پرواز طیارات مسافربری
و حمل و نقل اموال، میان دو کشور عقد گردید (۳).

۱۷ اکتوبر سال ۱۹۵۶ محمد داود صدراعظم افغانستان و ۱۷
جولای ۱۹۵۷ محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان، به دعوت رهبران اتحاد
شوروی، مسافرت دوستانه‌ی را به مسکو و بتاریخ اول اکتوبر سال
۱۹۵۸ رئیس هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد جماهیر شوروی سو -
سیالستی ک.ی. وروشیلوف، مسافرت متقابلی را به کابل انجام
دادند.

این مسافرت‌ها، به رشد مزید مناسبات افغان - شوروی کمک
قابل ملاحظه‌ی نمودند.

۱۸ جنوری سال ۱۹۵۸ بین مملکتین قرار دادی در باره رژیم
سرحدات دولتی افغان - شوروی عقد گردید (۴).

در این سند، اهداف قرار داد بطور ذیل بیان گردیده است:
«علاقه مندی جانبین به خاطر تامین نظم در رژیم سرحدات دولتی
افغان - شوروی و جلوگیری از پیدایش حوادث در این سرحدات

۱- مناسبات افغان شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد
ومدارك، مسکو، ۱۹۷۱، صفحات ۱۲۵-۱۲۷.

۲- «پراودا»، ۱۹۵۶، ۴ مارچ.

۳- دنا سبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد و
مدارك، مسکو، ۱۹۷۱، صفحات ۱۲۹-۱۳۴.

۴- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد و
مدارك، مسکو، ۱۹۷۱، صفحات ۱۴۳-۱۶۸.

و در صورت پدید آمدن آنها، تامین فوری بر رسی و تنظیم چینی-
حوادث». (۱)

در آغاز جنوری سال ۱۹۵۹، در جریان مذاکرات میان وزیر خارجه
افغانستان محمد نعیم با رهبران اتحاد شوروی، اشتراك نظریات
افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی «در مورد مناسبات
افغان- شوروی و استحکام همکاری دوستانه میان دو کشور و همچنین
در باره وضع شرق میانه و رشد حوادث در آن ناحیه» (۲) بصورت
روشنی تیارز داده شد.

در سال ۱۹۵۹ تعدادی از موافقت نامه میان افغانستان و اتحاد
جماهیر شوروی سوسیالیستی به امضاء رسید: ۴ فبروری ۱۹۵۹،
موافقت نامه تامین ارتباط مخابرات رادیو - تلفونی. (۳) ۳۰ می سال
۱۹۵۹ در باره گسترش همکاری های اقتصادی و تخنیکسی. (۴)
۱۸ جولای سال ۱۹۵۹ در مورد ساختمان سه پل بر راه های موتر
رو در افغانستان و ۲۳ اگست سال ۱۹۵۹ پروتوکولی در ارتباط به
موافقت نامه کمک تخنیکي اتحاد جماهیر شوروی، بخاطر رشد
اقتصادی افغانستان، که قبلا بتاريخ اول مارچ ۱۹۵۶ به امضاء رسیده
بود. (۵)

۲- مارچ ۱۹۶۰، به دعوت حکومت افغانستان، رئیس شورای وزیران
اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بکابل مسافرت نمود. در

-
- ۱- همانجا صفحه ۱۴۳.
  - ۲- «پراودا» ۱۹۵۹، ۷ جنوری.
  - ۳- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد و
مدارك، مسکو ۱۹۷۱ صفحه ۱۷۴.
  - ۴- «پراودا» ۱۹۵۹، ۳۰ می.
  - ۵- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹، اسناد و
مدارك مسکو ۱۹۷۱، صفحات ۱۷۹-۱۸۲.

نتیجه مذاکرات روسای حکومت‌های دو کشور ، موافقت نامۀ همکاری کلتوری، میان افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ، به امضاء رسید .

در موافقت نامه مذکور گفته میشود : از آنجاییکه استحکام صلح و امنیت بین المللی عامل عمده مناسبات متقابل سیاسی ، اقتصادی و کلتوری میباشد و از آنجا بیکه گسترش روابط کلتوری میان کشورها به تأمین و استحکام مناسبات خوب و دوستانه خدمت مینمایند و روابط دوستانه ، منتج به استحکام صلح و امنیت در سراسر جهان میگردد ... «هر دو طرف توافق کننده ، همکاری میان موسسات و مجامع علمی ، ادبی و هنری دو کشور را تشویق خواهند نمود.» (۱)

۲۵ می سال ۱۹۶۰ پرو تو کولی در مورد کمک تخنیکی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی بخا طراعمار بندر در یایی قزل قلعه و ۱۹ دسمبر ۱۹۶۰ قراردادی میان آژانس باختر و آژانس تلگراف اتحاد شوروی (تاس) در باره مبادله اطلاعات به امضاء رسید (۲) در سال ۱۹۶۲ مناسبات افغان-شوروی هنوز هم گسترش یافت . ۱۳ جنوری سال ۱۹۶۲ موافقت نامه بی در باره تحویلدهی اموال استهلاکی اتحاد شوروی سوسیالیستی به افغانستان در سالهای ۱۹۶۲-۱۹۶۶ و تادیه آن به اقساط، و ۱۱ اپریل سال ۱۹۶۲ در باره همکاری در رشد ساختمان منازله‌های زلزله‌ریشی و طرح ماستر پلان شهر

-
- ۱- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹ - ۱۹۶۹ ، اسناد و مدارک ، مسکو ، ۱۹۷۱ ، صفحات ۱۸۹-۱۹۰ .
- ۲- همانجا ، صفحه ۱۹۶ .

کابل ، بین دو کشور عقد گردید (۱)

۱۷ می سال ۱۹۶۲ پرو تو کول کمک های اقتصادی و تخنیکسی اتحاد شوروی به ساختمان پرو ژه هاییکه در موافقت نامه اول مارچ سال ۱۹۵۶ و پرو تو کول ۲۳ اگست ۱۹۵۹ پیشبینی گردیده بود ، بین افغانستان و اتحاد جما هیر شوروی سو سیا لیستی به امضا رسید (۲) بدین ترتیب ، اتحاد شو روی مقام تعیین کننده یی را ، هم در تحقق پلان اول وهم دوم پنجساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی افغانستان ، در میان کشور های اشغال نمود ، که به افغانستان کمک های مالی و تخنیکسی مینمودند .

تا سال ۱۹۶۳ ، در نتیجه تحقق پلان اول و ادامه اعمار پروژه های پلان دوم پنجساله ، پیشرفت اجتماعی و اقتصادی افغانستان ، که نقش برارنده یی را در آنها کمک های همه جانبه اتحاد شوروی بازی نمودند ، بازار کار مزدوری گسترش پیدا نمود و تعداد پرو لتاریا ، در آنجمله اوانگارد رزمنده آن - کار گران صنعتی - افزایش حاصل نمود ، و منجر به حاد شدن تضاد میان کار و سرمایه گردید .

حکومت محمد داود در تلاش تحقق اقداماتی بخاطر تسریع آهنگ تحولاتی بود تا از جهتی سیاست اجتماعی - اقتصادی محافل حاکمه افغانستان را با شرایط و اوضاع جدید سازگار سازد و از جانب دیگر ابتکار سیاسی را در دست خویش حفظ نماید و مانع پیدایش جنبش های علنی توده های زحمتکش گردد . و اما عناصر محافظه کار و ارتجاعی محافل حاکمه کشور با تمام نیرو جلو تحقق این مفکوره را گرفتند .

بدین ترتیب ، اعلام عملی نمودن بعضی از ریفورم های اجتماعی و ارضی ، در اخیر سالهای ۱۹۵۰ ، به مثابه فقط اعلامیه باقی ماند و در

۱- همانجا صفحات ۲۰۱-۲۰۵ .

۲- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹ ، اسناد و مدارک مسکو ، ۱۹۷۱ ، صفحات ۲۱۰-۲۱۱ .

عمل پیاده نگردید . در حلقه های حاکمه مفکوره بعضی از ریفرم های جداگانه نیز بخاطر لیبرالیزه کردن سیستم سیاسی به شدت مورد جر و بحث قرار میگرفت . ولی ، این مساله در همان محدوده جر و بحث باقی ماند .

درعین زمان ، در اخیر سالهای ۵۰ و آغاز سالهای ۶۰ ، ایالات متحده امریکا و متحدین بلاک های سیاسی - نظامی آنها به مخالفت علنی خویش ، باسیاست عدم انسلاک حکومت افغانستان به گروه بندی های نظامی تجاوز گر ، شدت بخشیدند .

سیاست خارجی افغانستان و بالخصوص همکاری های متقابل با مفید و بی شائبه با اتحاد شوروی و دیگر کشور های سوسیالیستی ، که جوا بگویی منافع خلق افغان بود ، مورد پسند قدرت های امپریالیستی قرار نمیگرفت . بخاطر وادار ساختن رهبران دولت افغانستان به وارد نمودن تغییر در سیاست خارجی شان به نفع «غرب» ایالات متحده امریکا و متحدین بلاک نظامی سنتوی آنها ، افغانستان راتحت فشارهای مختلف سیاسی ، اقتصادی و نظامی قرار دادند . یکی از این وسایل عبارت از عملیات تحریک آمیز نظامی حکومت ضد خلقی و ارتجاعی پاکستان ، به فرمایش ایالات متحده امریکا ، علیه قبایل آزاد پشتون در برخی از مناطق سرحدی بود .

در نتیجه وخیم ساختن مصنوعی اوضاع ، توسط حلقه های نظامی سنتو در این نواحی ، به تاریخ ۶ سپتمبر سال ۱۹۶۱ روابط دپلوماتیک افغانستان با پاکستان قطع و راه ترانزیت اموال وارداتی و صادراتی کشور از طریق بحر هند مسدود گردید .

در چنین شرایط پادشاه افغانستان محمد ظاهر شاه بخاطر نجات سلطنتش از دسایس ارتجاع بین المللی و کودتای نظامی ، مجبور به تغییر کابینه گردید . وی تلاش ورزید تا از طریق تغییر کابینه ، با «غرب» به تفاهم رسد و وضع متشنج مناسبات را با پاکستان از بین برد .

فصل دوم

مناسبات افغان - شوروی در دوران به اصطلاح قسانون اساسی
(۱۹۶۳ - ۱۹۷۳)

۱۰ مارچ سال ۱۹۶۳ ، محمدیوسف ، از جانب پادشاه ، موظف به تشکیل کابینه جدید گردید. (۱)

به قدرت رسیدن حکومت جدید به مفهوم تغییر طبقاتی در رهبری کشور نبود . طبقات سابقه استعمارگر به حاکمیت سیاسی و اقتصادی خویش ادامه دادند . ولی باید خاطر نشان نمود ، که مشی اقتصادی و سیاست خارجی حکومت جدید ، به تناسب کابینه سابقه ، بطرف راست تمایل پیدا کرد .

زیرا موقف سیاسی و اقتصادی بورژوازی کمپرادور در مجموع آن ، استقرار حاصل نمود و تلاش مشهودی بخاطر بهتر ساختن مزید روابط افغانستان با «غرب» آغاز گردید . زیر نام «سیاست متوازن» ، طوریکه جریده پرچم - ارگان نشراتی حزب دموکراتیک خلق افغانستان ، در همین ارتباط ، نوشت ، ارتجاع افغانستان تلاش ورزید تا در ساحت سیاست خارجی مواضع امپریالیزم بین المللی را در کشور استحکام بخشد . (۲)

-
- ۱- افغانستان در دوران حکومت انتقالی، حوت ۱۳۴۱ میزان ۱۳۴۴ ، کابل ، میزان ۱۳۴۴ ، صفحه ۱ .
  - ۲- «پرچم» ۱۹۶۸ ، ۳ جون .

محافل حاکمه افغان نستان به استفاده اعظمی از امکانات موجوده کمک های اتحاد شوروی به رشد اقتصادی کشور ، علاقه مند نبودند و بر مبنای همان دکتورین به اصطلاح توازن در مناسبات با «شرق» و «غرب» از گسترش سریع همکاری میان د و دولت همسایه خودداری مینمودند . حکومت پلان های نو استعماری کشورهای غربی را نادیده میگرفت و قراردادهای غیر مفید را با کشورهای امپریالیستی در ساحات مختلف زنده گی کشور امضاء مینمود ، که به نفوذ سرمایه خارجی به افغان نستان ، با تفویض امتیازات ماوراء قانونی به آن ، کمک مینمودند .

علی الرغم آن ، در این دوران نیز پیشرفت مزیدی در مناسبات افغان - شوروی ، بر مبنای مستحکم طویل المدت به مشاهد میرسد .

در اکتوبر سال ۱۹۶۳ منشی عمومی حزب کمونیست اتحاد شوروی در راس يك هیئت عالی رتبه حزبی به افغانستان مسافرت نمود . در جریان این سفر سنگ تمهید انستیتوت پولیتخنیک کابل ، که به کمک اتحاد شوروی اعمار میگردد ، توسط رئیس هیئت اتحاد شوروی ، گذاشته شد . (۱)

در ختم مذاکرات رهبران د و کشور اعلامیه مشترکی به نشر رسید که در قسمتی از آن گفته میشود : «حکومت افغانستان در مورد کمک اقتصادی و تکنیکی اتحاد شوروی در رشد مزید اقتصادی افغانستان ، پروژه های پی از قبیل کانال جلال آباد ، شاهراه کشک-هرات-قندهار ، استیشن برق آبی نغلو ، شاهراه سالنگ و غیره ابراز رضایت مینماید.» (۲)

۱- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹ ، استناد و مدارک ، مسکو ، ۱۹۷۱ ، صفحات ۲۲۴-۲۲۹ .

۲- «پراودا» ، ۱۹۶۳ ، ۱۱۷ اکتوبر .

در جریان مذاکرات ، ر هپرا ن دو کشور به امکانات بزرگ توسعه مبادلات تجارتي میان افغانستا ن و اتحاد جماهیر شوروی سو سیای لیستی و بالا بردن حجم ترانزیت اموال تجارتي از طریق خاک اتحاد شوروی و رشد همکاری های د و کشور در ساحات علمی ، تخنیکي و کلتوری تاکید ورزیدند .

همچنین در مورد امور تحقیقاتی مشترک و طرح پروژه استفاده مجتمعی از منابع آبی دریای سرحدی پنج و اعمار استیشن های برق و شبکه های آبیاری در آینده ، تبادل نظر صورت گرفت . جانب شوروی به تقاضای جانب افغانی در مورد کمک تخنیکي به بهره برداری از منابع گاز طبیعی بخاطر رفع حوايج داخلی افغانستان و صادرات آن ، جواب مثبت داد . (۱)

۱۷ اکتوبر سال ۱۹۶۳ قراردادی بین دو کشور عقد گردید ، که بر مبنای آن اتحاد شوروی کریدت بالغ بر ۳۵ ملیون روبل ، با مقاد ناچیز سالانه ۲۵ در صد ، بخاطر مصارف مربوط به امور تحقیقاتی ، فرستادن متخصصین شوروی به افغانستان و تحویلدهی مواد ، تجهیزات سامان آلات مورد ضرورت استخراج گاز و اعمار لوله گاز از ذخایر گاز تابه سرحد انجاسا د جماهیر شوروی سوسیالیستی ، در اختیار افغانستان قرارداد . (۲)

متعاقب سفر هیئت حزبی اتحاد شوروی ، به تاریخ ۱۶ دسمبر سال ۱۹۶۳ مقاله و ترنری - بهداشتی ، موافقت نامه مطالعه مشترک امکانات استفاده مجتمعی منابع آبی و انرژی دریاهای پنج و آمودر ۱۹ جولای سال ۱۹۶۴ ، پروتوکول کمک تخنیکي اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به افغانستان در بکار انداختن کامبینات خانه سازی کابل در ۱۹

۱- «پراودا» ، ۱۹۶۳ ، ۱۱۷ اکتوبر .

۲- مناسبات افغان- شوروی ، سالهای ۱۹۱۹ - ۱۹۶۹ ، اسناد و مدارك ، مسکو ، ۱۹۷۱ ، صفحه ۲۳۱۴ .

اگست سال ۱۹۶۴ بخاطر استحکام مناسبات دوستانه میان دو کشور
همسایه ، به امضا رسید (۱)

در آغاز سپتمبر سال ۱۹۶۴ هیئت حکومت اتحاد جما هیـ
شوروی سوسیا لستی تحت رهبری ا.ن. کاسیگین بخاطر اشتراك در
مراسم افتتاح شاهراه جبل السراج-دوشی از طریق کوتل سالنگ ،
به افغانستان مسافرت نمود .

در قسمت از خطابه رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی- ا.ن. کاسیگین،
که در مراسم افتتاح شاهراه ایراد نموده آمده است : «...سرکی راکي
مادر مراسم افتتاح آن شرکت مینمائیم عبارت از نمونه زنده
همکاری ثمر بخش ، متساوی الحقوق و متقابلا مفید میان دولت های ما
میباشد . این شاهراه عمده که پایتخت را با مناطق شمالی کشور
وصل مینماید ، به استفاده ثمر بخش تر از منابع طبیعی کم
نموده و در نتیجه تاثیر بزرگی بر رشد اقتصاد ملی افغانستان،
در مجموع آن وارد مینماید .... سازنده گان این راه وادار گردیدند
تا درون سخره های سنگ خارا را بشگافند، در برابر برف کوچ هاو
جریان آبها موانعی ایجاد ، پل ها و تونل ها را اعمار نمایند . آنها در
شرایط دشواری کار میکردند . و اینست ، امروز ما نتایج کار سر-
سختانه و دشوار آنها را مبینیم . هندو کش در برابر تلاش های مشترک
انسان های افغانی و شوروی که درینجا قهرمانی واقعی در کار از
خود نشان دادند ، ایستادگی کرده نتوانست ....»

۱.ن. کاسیگین علاوه نمود : ما خوشنودیم که همکاری شوروی -
افغان به نفع خلقهای هر دو کشور و به نفع استحکام صلح ، موفقانه
تقویت مییابد . اتحاد شوروی همیشه دوست مطمئن همسایه عزیز و
مهربان خود - افغانستان ، همه دولت ها و خلقهای صلح دوست ،

۱- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹ - ۱۹۶۹ ، اسناد و
مدارك ، مسکو ، ۱۹۷۱ ، صفحات ۲۳۳-۲۴۴ .

که بخاطر استقلال خویش مبارزه مینمایند، بود و خواهد بود...» (۱)

شاهراه عصری موتررو قیوریزی شده از طریق کوتل سالنگ، راه را از پایتخت به مناطق شمال افغانستان در حدود ۴۰۰ کیلو متر کوتاه تر ساخت. مصارف حمل و نقل اموال به پیمانۀ زیاد پایین آمد. زمان مسافرت به تناسیب گذشته نهایت کوتاه گردید و ارتباط مناطق جنوبی و شمالی افغانستان دایمی گردید. قبل از اعمار شاهراه سالنگ مدت مسافرت از مناطق جنوب به شمال هندوکش چند شبانه روز را در بر میگرفت و در موسم زمستان اصلاً ارتباط میان مناطق مذکور قطع میگردد. در راه کهنه تصادمات و حوادث زیادی هم صورت میگرفت که باعث تلفات زیاد انسانی و مادی میگردد. مفاد خالص از استفاده این شاهراه - در حدود ۱۵۰ میلیون افغانی در سال تخمین گردیده است. (۲)

در ارتفاع ۳۳۲۰ و ۳۳۶۱ متر از سطح بحر دو طول به عرض ۷۵ متر و طول مجموعی ۲۶۷۶ متر در قلب هندوکش اعمار گردیده است، که از جمله مشکل ترین قسمت های شاهراه از نگاه محاسبات ساختمانی و مقدار کار است که در آن نهفته است.

محمد ظاهر شاه پادشاه افغانستان در بیانیه خویش، که در مراسم افتتاح این شاهراه ایراد نمود، گفت: «اعمار این پروژه حاکی از همکاری دوستانه میباشد، که ما از جانب همسایه بزرگ خویش مشا هده نموده ایم. متخصصین و کارگران شوروی با سرسختی بی نظیر و عشق به کار مشکلات را تحمل و با گران افغانی شان به شانۀ کار میکردند. آنها در واقعیت سهم بزرگی در اعمار ساختمان عظیمی گرفتند، که نیرومندی دوستی میان دو کشور

۱- «پراودا»، ۱۹۶۴، ۵ سپتمبر.

۲- دافغانستان کلنی، ۱۳۴۲ - ۱۳۴۳، کابل، ۱۹۶۴، صفحه ۲۳۲.

همسایه را میتوانند تمثیل نماید... (۱)

اعمار شاهراه سالنگ در پروسه تشکل بازار سراسری ملی کشور از اهمیت فراوانی برخوردار است. ارتباط دایمی میان شمال و جنوب افغانستان تأثیر بزرگی بر رشد اقتصادی و کالایی شدن تولیدات برخی از مناطق دور دست کشور وارد نمود.

در سال ۱۹۶۵، به کمک اقتصادی-تخنیکی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، کار اعمار جاده کابل - جبل السراج به پایان رسید (۲) بتاريخ ۱۳ نومبر سال ۱۹۶۶ مراسم افتتاح رسمی جاده دوشی - شیر خان بندر بر گذار گردید. بدین ترتیب شهر کابل توسط جاده عصری اسفلت شده با بندر شیرخان بدریای پنج، که دریای سرحدی افغان - شوروی میباشد، وصل گردید.

جاده دوشی - شیر خان بندر در شرایط دشوار طبیعی احداث گردید. در این جاده ۶ پل جدید و ۳۸۲ آب گردان اعمار، و ۱۳ پل سابقه ترمیم گردید. به حجم ۷۰۰ هزار متر مکعب خاک و ریگ و همچنین به حجم عظیم سمنت و دیگر مواد ساختمانی در احداث این جاده به مصرف رسید. (۳)

ساختمان این جاده از اهمیت بزرگ اقتصادی برخوردار است، زیرا از طریق شیر خان بندر، که آن هم با کمک های بی شائبه اتحاد شوروی در سال ۱۹۶۲، به ظرفیت ۱۵۰ هزار تن بار اعمار گردید، (۴) همه ساله مقدار قابل ملاحظه یی اموال به خارج صادر و یا

۱- «پراودا»، ۱۹۶۴، ۵ دسمبر.

۲- خطابه معاون رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی - م.ت. - یفریموف در مراسم افتتاح جاده دوشی - شیر خان بندر، ۱۳ نومبر ۱۹۶۶.

۳- مجموعه احصای یوی کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۷۱.

۴- ل.ا.ی. زاخیبیلینه، اوستینوه، روابط اتحاد شوروی با کشورهای در حال رشد مسکو، ۱۹۷۵، صفحه ۵۰.

وارد میگردد .

تمام مصارف اعمار جاده مذکور در ظرف ۸ سال از مدرک صرفه جویی در مصارف ترانسپورتی دو باره اعاده میگردد. (۱)

۱۴ نومبر ۱۹۶۵، به کمک اتحاد شوروی، کار ساختمان بزرگترین شاهراه افغانستان - کشک - هرات - قندهار به طول ۶۸۰ کیلو متر به پایان رسید. (۲) این جاده، که با کانکریت پوشانیده شده است، بهترین جاده در نوع خویش، در تمام کشورهای شرق میانه میباشند. در اعمار آن ۵۰۰ متخصص اتحاد شوروی شرکت ورزیدند. آنها در جریان کارهای ساختمانی این جاده هزار ها کارگر تخصصی افغانی را تربیه کردند. (۳) جاده کشک - هرات - قندهار از مناطق وسیع بی آب با شرایط دشوار تیپوگرافیکی «دشت مرگو» میگذرد و شش ولایت افغانستان را میان خود شان و با اتحاد شوروی وصل مینماید. با احداث این جاده راه قندهار - بندر تورغندی در حدود صد کیلو متر کوتاه تر، مناطق صعب العبور با هم وصل و زمینه استفاده گسترده و ثمر بخش منابع طبیعی آنها فراهم گردید. قسمتی از این جاده، از هرات تا قندهار شامل تر کیب شاهراه به اصطلاح آسیایی میگردد، که اروپا را با ممالک جنوبی و جنوب شرقی آسیا وصل مینماید. (۴) در کنار همین جاده در شهرهای هرات و قندهار دو هوئل عصری چهار منزله توسط متخصصین اتحاد شوروی اعمار گردیده است. در

-
- ۱- ل. ای. زاخپیلینه، ا. اوستینوه، روابط اقتصادی اتحاد شوروی با کشورهای در حال رشد مسکو، ۱۹۷۵، صفحه ۵۰.
  - ۲- مجموعه احصائیوی، کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۶۱.
  - ۳- ا. خ. بابیه خوجایف، مختصری درباره تاریخ مناسبات شوروی - افغان، تاشکند، ۱۹۷۰، صفحه ۵۱.
  - ۴- ر. ک. دافغانستان کلنی، ۱۳۴۲-۱۳۴۳، صفحات ۲۳۴-۲۳۵.
- ل. ای. زاخپیلینه، ل. ا. اوستینوه، روابط اقتصادی اتحاد شوروی با کشورهای در حال رشد، مسکو، ۱۹۷۵، صفحه ۵۰.

قسمت از بیانیه محمد هاشم میوند وال، که در مراسم افتتاح جاده مذکور ایراد نمود، گفته میشود: پایان ساختمان شا همراه کَشک- هرات- قندهار، یکی از مثال‌های مثبت و ثمر بخش دوستی میباشد.

پایان این پروژه به‌تعمیر و ختم ساختمان طولی ها و جاده سالنک، و همچنین بند و نال ننگرهار د رهنک‌میده عده یی از پروژه های دیگری که نار آنها به کمک اتحاد شوروی به پایان میرسند، بیا نکر استحکام مزید مناسبات همسایگی تیک، اعتماد متقابل و همکاری بیرومند میان کشور های مامیباشد. (۱)

جاده پل خمی - مزار شریف- شبرغان نیز به کمک اتحاد شوروی اعمار و در سال ۱۹۷۱ افتتاح گردید این جاده به طول ۳۳۰ کیلومتر، شهرهای صنعتی ولایات شمال افغانستان - پلخمی، سمنگان، خلم، مزار شریف، آنچه و شبرغان- را باهم وصل مینماید. (۲) اهمیت اقتصادی جاده مشهور است، زیاده رشبرغان با گذشت هر سال تولید گاز طبیعی بالا میرود، کار بزرگ تفحصاتی بخاطر دریافت منابع نفت ادامه دارد و شهر های مزار شریف و پلخمی به مراکز صنعتی مناطق شمال افغانستان، و حتی تمام کشور، مبدل میگردد. راه جدید در حدود ۴۰ کیلو متر فاصله پلخمی شبرغان را کوتاه تر ساخته و ارتباط دایمی را بین آنها بوجود آورد.

تا به سال ۱۹۷۲ در افغانستان بصورت مجموعی ۲۵۰۰ کیلو متر شاهراه های عصری اسفلت شده اعمار گردید. (۳) از آنجمله در حدود ۱۵۰۰ کیلو متر آن به کمک مالی-تخنیکی اتحاد جماهیر شوروی

-
- ۱- «ایزوئیستیا»، ۱۹۶۵، ۱۵، نومبر.
  - ۲- مجموعه احصائیوی، کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۶۹، د افغانستان
  - کلنی، ۱۳۴۲-۱۳۴۳، صفحه ۲۳۶.
  - ۳- پیشرفت پلان ۱۳۵۰، کابل، سپتمبر، ۱۹۷۲، صفحه ۹۶.

سو سیا لستی احداث شد (۱) در همین ارتباط کمیت شر کتہای
ترانسپورتی بارچالانسی از ۷۶ در سال ۱۹۶۷ به ۱۱۰ در سال ۱۹۷۱
و تعداد وسایل ترانسپورتی ، د ر همین موعده، از ۲۳۹۹۷ به ۳۵۹۲۵
عراده افزایش یافت . (۲)

اتحاد جماہیر شوروی سوسیالیستی ، در ساختمان تعداد زیاد
پلہا و چہار میدان ہوایی بزرگ، از آنجملہ میدان بین المللی کا بل
بہ افغا نستان کمک نمود . (۳) میدان های ہوایی مذکور بہ نزدیک
ساختن فواصل ، حمل و نقل مسافرین و اموال میان منا طق
مختلف افغانستان ، رشد توریزم تجارت و ارتباطات بین المللی یاری
بزرگی رسانید .

۱۵ نومبر سال ۱۹۶۴ ، پروتوکول دومی در مورد کمک اقتصادی و
تخنیکی اتحاد جماہیر شوروی سوسیالیستی بہ افغا نستان ، در
بکار انداختن و پیشبرد تولیدات کامبینات خانہ سازی کابل، بہ
امضاء رسید . (۴) بر مبنای این پروتوکول حکومت اتحاد شو روی
متعهد گردید تا مبلغ ۵ ملیون روبل را از قرار ۲ در صد مفاد سالانہ،
در اختیار افغا نستان قرار دہد . (۵)

کامبینات خانہ سازی کابل کہ بہ کمک اتحاد شوروی ، بہ ظرفیت
۳۵ ہزار متر مربع ساحہ مسکونی در سال ، اعمار گردیدہ است -

۱- مجموعہ احصائیوی ، کابل ۱۹۷۲ ، صفحہ ۶۹ .

۲- پیشرفت پلان، ۱۳۵۰، کابل، سپتمبر ۱۹۷۲، صفحہ ۹۶ .

۳- مجموعہ احصائیوی ، کابل، ۱۹۷۲، صفحہ ۷۰ .

۴- «پراودا» ، ۱۹۶۴ ، ۱۸ نومبر .

۵- بہ اساس پروتوکول اولی از ۱۹ اگست ۱۹۶۴ اتحاد جماہیر
شوروی سوسیالیستی کریدت بالغ بر ۵ ملیون روبل را بہ افغان واگذار
گردید ، - مناسبات افغان شوروی سالہای ۱۹۱۹-۱۹۶۹ ، اسناد و
مدارک ، مسکو ، ۱۹۷۱ ، صفحات ۲۴۲-۲۵۲ .

عبارت از اولین موسسه ساختمانی، مجهز به ماشین آلات عصری در کشور میباشد. (۱)

ماستر پلان شهر کابل بخوا طرباز سازی و مبدل ساختن پایتخت به شهر مدرنی که در آن تمام احتیاجات ضروری، از قبیل کانا - لیزاسیون، شبکه های آبرسانی، برق، تیلیفون و سرك های اسفلت شده، در نظر گرفته شده باشد، بكمك بهترین مهندسی و انجینیران اتحاد جماهیر شوروی طرح ریزی گردید. در چوكات همین ماستر پلان، كامپینات خانه سازی به ساختمان - مكروریان ها در شهر کابل آغاز نمود. تا سال ۱۹۷۱ بتعداد ۴۵ بلاك با ۱۶۵۰ اپا رتمان مجهز با تمام وسایل مورد ضرورت زنده گی در اختیار شهر یان کابل گذاشته شد. (۲)

امروز ساحه مكروریان ها گسترش زیادی پیدا نموده است و این ناحیه یکی از زیباترین و راحت ترین نواحی پایتخت میباشد. در مكروریان ها، سالون سینما به گنجایش ۵۰۰ چوكی مكاتب، كودكستانها، مغازه ها، رستورانها و غیره اعمار گردیده كه تمام احتیاجات باشندگان این شهرك را رفع مینمایند.

كامپینات خانه سازی کابل، علاوه بر اعمار مكروریان ها خدمات محسوس را در قسمت تولیدات مواد تعمیراتی كائوچو، نكريتی برای ساختمانهای موسسات دیگر دولتی، انجام میدهد.

اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی كملك عظیمی را در احداث كانال آبیاری ننگرهار به افغانستان مبدول داشت.

كانال ننگرهار كه طول آن به ۷۰ كيلومتر میرسد در حدود ۳۰ هزار هكتار زمین (۱۵۰ هزار جریب) را آبیاری مینماید. (۳)

۱- «اصلاح» ۱۹۶۵، ۴ فبروری.

۲- مجموعه احصائیه، کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۷۵ الف.

۳- «انیس»، ۱۹۶۵، ۱۰ مارچ.

رئیس هیئت حکومتی اتحاد شوروی ، معاون رئیس شو را ی وزیران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در مراسم افتتاح کانال ننگرهار گفت : « مشأهده کنید ، دوستان ! چه منظره با عظمتی با احداث کانال جدید در این وادی پدیده آمده است ! کانال جلال آباد در یای مصنوعی هفتاد کیلو متری با ساختمان های انرژی تیکی بند ها و تقسیم کننده آب میباشد که از طول هادر کوه ها میگذرد و در هر ناینه ۵۰ متر مکعب آب از آن میگذرد ....

در قهرمانی کار معماران کانال جلال آباد نیروی خلاق خلق افغان ، تلاش بحاضر پیشرفت میهن شان و استعداد شان در حل مسایل بزرگ ملی ، تبارز نمود . خلق اتحاد شوروی همیشه بر این نیرو ها و امداد عظیم خلق افغانستان با ورداشت و جدا پاور دارد ....

وی ، در قسمتی از بیانیه اش متخصصین اتحاد شوروی رامخاطب قرار داده ، گفت : « شما در کمک به خلق افغان دین انترناسیو نا - لستی خویش را ادا ، و یکی از وظایف عمده دولت مارا در ساحه سیاست خارجی اجرا مینمائید . و این وظیفه طوریکه هویداست ، عبارت از کمک و مساعدت به خلق هایی میباشد ، که در راه پیروزی و استحکام استقلال ملی ، در راه پیشرفت اقتصادی و کلتوری گام گذاشته اند . شما با کار خویش در سر زمین دوست افغانی ، افتخار میهن کبیر خویش را چندین برابر ساختید . و میهن حق دارد ، تا بر شما افتخار نماید ! ... »

با اعمار کانال ننگرهار و گذشت چند سال ، قیافه این ولایت بصورت غیر قابل تصویری عوض گردیده . جای صحرا و بیا بان های خشک و سوزان ، کشتزار های زمردین باغ های سیتروس و زیتون اشغال نمود .

۱- مناسبات افغان - شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۹ اسناد و مدارك ، مسكو ، ۱۹۷۱ ، صفحات ۲۵۹-۲۶۱ .

تاسال ۱۹۷۱ کار های مقدماتی سروی و آبیاری به پایان رسید و قسمت اعظم زمین های بایر تحت زرع قرار گرفت . در بیابان های خشک سابقه فارمهای دولتی بزرگ میخا نیکی ، کمپلکس های باغدار ی و مالدار ی پر مبنای سازماندهی علمی تولیدات آن در هده و غازی آباد ایجاد گردیده . (۱) در اوایل سالهای ۷۰ باغ های سیتروس ساحه یی بیشتر از ۳۰۰۰ هکتار (۱۵ هزار جریب) زمین را اشغال مینموده . (۲)

نتایج مقدماتی زرع زمین های بایر و تولیدات فارمهای دولتی کاملاً قناعت بخش بود . در سال ۱۹۷۵ تولیدات فارمهای هده و غازی آباد به ۲۵۰۰ تن سیتروس و بیشتر از ۲۰۰ تن دانه زیتون رسید . علاوه بر آن در زمین های تحت آبیاری کانال ننگر هار ساحه زرع گندم ، جو و تربوز گسترش مییافت .

فارم های هده و غازی آباد به مراکز علمی تحقیقات زراعتی و مالدار ی مبدل گردیدند . از تولیدات مالدار ی فارمهای مذکور (گوشت و شیس) در شفاخانه ها و دیگر موسسات دولتی جلال آباد و کابل استفاده صورت میگر فت . (۳) حجم تولیدات نهایی فارم های مذکور سالانه ۶۰ هزار تن سیتروس و ۱۱ هزار تن زیتون میباشد . که مقدار صادرات این محصولات رابه اندازه قابل ملاحظه یی بنسالا میبرد . (۴)

۱- ا.د. داویدوف، نیم قرن همکاری شوروی - افغان در رشد زراعت افغانستان در کتاب: نیم قرن همکاری صلح آمیز، مسکو، ۱۹۷۳، صفحه ۱۲۸ .

۲- «ایزویستیای» ، ۱۹۷۴ ، ۴ جون .

۳- «پراودا» ، ۱۹۷۵ ، ۱۵ فبروری .

۴- ا.د. داویدوف، نیم قرن همکاری شوروی - افغان در رشد زراعت افغانستان - در کتاب: نیم قرن همکاری صلح آمیز، مسکو، ۱۹۷۳، صفحه ۱۲۰ .

در ناحیه دروازه دریای کابل بند کانال ننگرهار اعمار و بر بند مذکور ستیشن برق آبی به ظرفیت ۱۱۵ هزار کیلو وات نصب گردیده. (۱)، که شهر جلال آباد، فارمهای زراعتی هده، غازی آباد و دیگر موسسات را از ناحیه برق تامین مینماید.

در ولایات پر نفوس شرقی، جائیکه در چند دهه اخیر استثمار بیرحمانه دهاقین و حمتکش، علاوه بر ملاکین، توسط نماینده گان سرمایه تجاری شدت زیادی کسب نمود،

پروسه از دست دادن زمین مولدین مستقیم هر چه بیشتر تعمیق میگردد. اعمار کمپلکس کابل ننگرهار نقش بزرگی را در بهتر شدن وضع زنده گی زحمتکشان بازی نمود و به اندازه قابل ملاحظه یی سطح بیکاری را درین نواحی پایین آورد.

در سال ۱۹۷۵ در پروژه های مختلف آن و در قدم اول در فارمهای زراعتی بیشتر از ۹ هزار کارگر، عمدتاً دهاقین بی زمین سابقه مشغولیت پیدا کردند. (۲) با آغاز آبیاری زمینهای بايروادی ننگرهار، تجارت، صنایع محلی و پیشه وری نیز درین ولایت به سرعت انکشاف نمود. فقط در مدت ده سال اخیر نفوس جلال آباد از پنج تا شش مرتبه ازدیاد یافت.

بکمک اتحاد شوروی شبکه آبیاری سردی، در جنوب شرق شهر غزنی اعمار گردیده است. تا سال ۱۹۶۸ ساختمان بند آبی به ارتفاع ۳۰ متر و کاسه ذخیره آب به ظرفیت ۲۰۹ میلیون متر مکعب آب به پایا ن رسید. (۳) شبکه آبیاری سردی قادر به آبیاری ۱۷۷۷ هزار هکتار زمین

-
- ۱- مجموعه احصائیوی، کابل ۱۹۷۲، صفحه ۳۸.
  - ۲- «پرا و داء»، ۱۹۷۲، ۱۵، فبروری.
  - ۳- دافا نستان کلنی، ۱۳۲۴-۱۳۴۳، صفحه ۲۴۱، مجموعه احصائیوی کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۷۲.

بایرو بهتر ساختن وضع آبیاری هزار هکتار زمین کم آب میباشد. (۱) زمین های سردی برای کشت غله جات بالخصوص گندم سورت های اعلی نهیارت مساعد و به منا سبت نزدیکی موقعیت آن به پایتخت از اهمیت اقتصادی ویژه یی برخوردار است.

شیکه های آبیاری سردی تا ثیر بزرگی بر بهتر شدن وضع زنده گی زحمتکشان ولایت غزنی وارد نمود.

در مناطق شمالی افغانستا ن توسط متخصصین اتحاد شوروی کار بزرگ تحقیقاتی و سروی در ساحه ۳۶ هزار کیلو متر مربع به انجام رسیده است . بعدا چنین نتیجه بدست آمد، که با استفاده از دریا های صفحات شمال ، امکان آبیاری ۲۰۳ هزار هکتار زمین های بایر و بهتر ساختن وضع آبیاری ۱۴۶ هزار هکتار زمین کم آب ، در آینده میسر خواهد گردید. (۲)

بکمک اتحاد شوروی سو سیالستی در سال ۱۹۷۰، ساختمان قسمت های دوم و سوم سیلوی شهر کابل به ظرفیت ۵۰ هزار تن ذخیره گاه گندم و ۲۰۰ تن کارخانه نان پزی به اتمام رسید . (۳) توسعه ظرفیت کامیونات نان پزی کابل تا ثیر مثبتی بر استقرار قیمت گندم نان و دیگر تولیدات آردی وارد نمود . اتحاد جماهیر شوروی سو سیالستی کمک بزرگی به افغانستان در اعمار پروژه های تولید انرژي میسرسانده .

بکمک اتحاد شوروی ، در سال ۱۹۶۲ کار ساختمان استیشن برق

- ۱- نیم قرن همکاری شوروی-افغان در رشد زراعت افغانستا ن در کتاب : نیم قرن همکاری صلح آمیز ، مسکو، ۱۹۷۳، صفحه ۱۳۰.
- ۲- ۱.۱. پی تیگورسکی ، وضع و دور نمای رشد آبیاری در افغانستان شمالی معلومات مختصر وزارت آبیاری و اقتصاد آبی اتحاد جما هیر شوروی سو سیالستی ، ۱۹۶۹ ، شماره (۲) ، صفحات ۴۸-۷۳ .
- ۳- مجموعه احصایوی کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۷۳ .

آبی پلخمری به ظرفیت ۹ هزار کیلووات برق فی ساعت به انجام رسید. (۱) از تولیدات آن در معدن ذغال سنگ و موسسات صنعتی پلخمری و بغلان استفاده صورت میگیرد. در سال ۱۹۶۷ بهمکاری اتحاد شوروی ساختمان بزرگترین استیشن برق کشور - در نغلو به ظرفیت ۶۷۵ هزار کیلو وات برق فی ساعت (با امکان بالا بردن ظرفیت آن تا ۹۰ هزار کیلووات برق فی ساعت) به پایان رسید.

این استیشن قسمت قابل ملاحظه احتیاجات شهر کابل را از ناحیه انرژی برق مرفوع میسازد. (۲) بند آب نغلو دریای کابل را مهار کرد و از خساراتی که قبلاً در نتیجه آب خیزی آن به زراعت وارد میشد جلوگیری نمود.

توسط متخصصین اتحاد شوروی در سال ۱۹۶۷، لین ولتاژ بزرگ برق میان پلخمری کندز و بغلان تمهید گردید. (۳) اتحاد شوروی در ساختمان اولین استیشن برق حرارتی شهر مزار شریف بر ظرفیت ۳۵ هزار کیلو وات برق فی ساعت با مصرف ۱۴۲ میلیون متر مکعب گاز طبیعی در سال، به افغانستان کمک ارزنده یی نمود. (۴)

اتحاد جما هیر شوروی سوسیالیستی در کشف معادن نفت و منابع عظیم گاز طبیعی مناطق شمال افغانستان نقش عظیمی را ایفاء نمود. در سال ۱۹۶۸ ساختمان لوله گاز تابه کلفت، یعنی سرحد اتحاد شوروی، به طول ۹۸ کیلومتر، و به ظرفیت انتقال ۴ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در سال، خاتمه پذیرفت. (۵) بعد از تکمیل

۱- همانجا، صفحه ۷۲.

۲- همانجا ۱. داویدف، ن. چرنیاخوفسکایا، افغانستان، مسکو، ۱۹۷۳، صفحه ۹۹.

۳- مجموعه احصائیوی، کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۷۲.

4— Economic survey of Asia and the for East
1969, P. 106

۵- مجموعه احصائیوی، کابل، ۱۹۷۲، صفحات ۷۱، ۹۱.

۱۹۶۸، ۶ جنوری، ۳، ۱۷ و ۲۲ اپریل.

ساختمان لوله گاز ، در سال ۱۹۶۸ به پیمانہ ۱۵ میلیارد ، در سال ۱۹۶۹-۲ میلیارد ، در سال ۱۹۷۰-۲۲ میلیارد و در سال ۱۹۷۱-۳ میلیارد متر مکعب گاز به اتحاد شوروی صادر گردید. (۱)

به کمک اتحاد شوروی سوسیا لستی، در مزار شریف ، با استفاده از منابع گاز طبیعی ، ساختمان اولین موسسه صنعتی کیمیا و ی افغانی - کامبینات کود کیمیا و یازوت - به ظرفیت ۱۰۵ هزار تن خاتمه پذیرفت . (۲) با استفاده کامل از این کامبینات ، افغانستان نه تنها احتیاجات زراعت کشور را به این نوع کود کیمیاوی کاملاً مرفوع میسازد ، بلکه امکان صادرات آن بخارج نیز میسر میگردد. (۳)

کار وسیع و بزرگ اکتشافات جیولوژیکی نیز به کمک اتحاد شوروی در افغانستان سازمان داده شد . در سالهای اخیر ، توسط متخصصین اتحاد شوروی معادن آهن ، پیریل ، باریت و بسیاری از معادن مفید دیگر کشف گردید .

اتحاد شوروی کمک نهاییست از زنده پی را در ساحت تحصیلات و تربیه کادر های ملی به افغانستان میذول داشته است . ۲۹ مئی سال ۱۹۶۹ میتنگ شیکو هندی به مناسبت افتتاح انستیتوت پلتخنیک کابل ، که به کمک اتحاد شوروی اعمار شده ، بر گزار گردید . (۴)

این موسسه تحصیلی بآبازانوارها و اطاق های درسی ، تاسیسات سپورتی و کمکی عصری و زیبایی مجهز ساخته شده است . در سال ۱۹۷۴ در فاکولته های ساختمان صنعتی و عامه سرب سازی ، تامین برق شهر ها و موسسات صنعتی ، جیولوژی ، استخراج نفت و گاز و تکنالوژی تصفیه نفت و گاز ، ۱۳۰۰ محصل و ۳۰۰ تکنیکر مضرروف

- ۱- کابل تایمز ۱۹۶۸ ، ۶ جنوری ، ۱۷.۴ و ۲۲ اپریل
- ۲- مجموعه احضاتیوی - کابل ۱۹۷۲ ، صفحه ۸۰
- ۳- گزارش و پروژہ ، ۱۹۷۴ ، شماره ۴۴ ، صفحه ۱۳
- ۴- «اصلاح» ، ۱۹۶۹ ، ۲۹ می .

تحصیل بودند . (۱)

در سال ۱۹۷۳ اولین گروپ انجیران از انستیتوت پولیتخنیک کابل فارغ گردید و در فابریکه ها، کارخانه جات و ساختمان های سکتور دولتی بکار گماشته شد. (۲)

۱. ن. لاسیکین، رئیس شور ای وریران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در قسمتی از بیا نیمه خویش ، بجه مناسبت افتتاح انستیتوت پولیتخنیک کابل ، گفت: «برای دولت های آسیا، که مدت طولانی انکشاف آنها توسط امپریالیزم برهن شده بود ، مساله تربیه کادرهای ملی علمی و تخنیکي، اهمیت به خصوص عاجلی دارد . انستیتوت پولیتخنیک کابل به اندازه قابل ملاحظه یی به حل آن کمک میکند ... ما آماده استیم تا نه تنها پروسه تحصیلی را در چوکات انستیتوت ، پولیتخنیک کابل سازمان دهیم ، بلکه همکاری های علمی و تخنیکي را، که در حال حاضر بخاطر تربیه کادر کنان علمی، اهمیت ویژه یی دارد ، نیز آغاز نمایم ...» (۳)

کمک بزرگ اتحاد شوروی در اعمار انستیتوت پولیتخنیک کابل از جانب حکومت افغانستان نهایت عالی ارزیابی گردید . نور احمد اعتمادی ، صدراعظم افغانستان ، در خطابه خویش به این مناسبت تذکر داد : «این کمپلکس که مطابق به عصری ترین مطالبات ساخته شده ، و مجهز به جدید ترین سامان آلات میباشد ، عبارت از نتیجه ، همکاری ثمر بخش با کشور دوست و همسایه ما اتحاد شوروی میباشد ... کمک اتحاد شوروی در اعمار این کمپلکس و در پیشبرد

۱- «زاروبیزم» ۱۹۷۴، شماره ۴، صفحه ۱۳ .

۲- ت. ای. کبوختین، افغانستان- در کتاب : معارف و تربیه کادرهای

ملی در کشور های شرق مسکو ، ۱۹۷۱، صفحه ۶۲ .

۳- مناسبات شوروی - افغان ، ۱۹۱۹ - ۱۹۶۹ ، مسکو ، ۱۹۷۱ .

صفحات ۲۹۱-۳۹۲ .

پروژه تحصیل —ی استیتوت پولیتخنیک، یکی از نمونه های بارز کمک ارزشمند اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، شاهد دوستی عنعنوی میان خلقهای هر دو کشور میباشد...» (۱)

در سال ۱۹۷۱، بر اساس طرح مهندسی شوروی، ساختمان تخنیک صنایع نفت و گاز بلخ به گنجایش ۵۰۰ محصل در شهر مزار شریف و در سال ۱۹۷۲ ساختمان تخنیک اوتو میخانیک کابل به گنجایش ۷۰۰ محصل به پایان رسید. (۲)

علاوه بر آن تمام پروژه ها بیکه در افغانستان به کمک اتحاد شوروی اعمار میشود، به مکتب تربیه کادرهای ملی مبدل میگردد. در مدت دو دهه، در ساختمان پروژه های بیکه به کمک متخصصین اتحاد شوروی در افغانستان اعمار شد، بیشتر از ۴۰ هزار نفر متخصصین و کارگران ما هر افغانی در رشته های مختلف موتر رانان، بولدوزر چلانان، راننده گان اسکواترها، چلنگرها، میخانیک ها، برمه کاران، برقی ها وغیره تربیه گردیدند. (۳)

سالهای زیادی میشود که صدها پسر و دختر افغان در شهر های مختلف اتحاد شوروی تحصیلات خویش را به پایان رسانیده، به مثابه متخصصین سطح عالی در موسسات مختلف کشور به نفع خلق خویش مصروف خدمت اند.

در کابل مرکز طفل و مادر که کوه کوهستان و شیر خوارگاهی به گنجایش ۲۵۰ طفل در آن شامل است، به کمک اتحاد جماهیر —

۱- مناسبات شوروی- افغان، ۱۹۱۹- ۱۹۶۹، مسکو، ۱۹۷۱، صفحات ۳۹۴ و ۳۹۵.

۲- مجموعه احصائیوی، کابل، ۱۹۷۲، صفحات ۷۴-۸۴.

۳- س.ف.انتو نوف، گزارش به مناسبت پنجاه همین سالگرد عقد قرار داد های دولت اتحاد شوروی با افغانستان، ایران و ترکیه، در کتاب: نیم قرن همکاری صلح آمیز مسکو، ۱۹۷۳، صفحه ۳۷.

شوروی سوسیالیستی ، اعمارگرديد همه روزه بیشتر از صلهدادر و طفل درین مراکز کمک تخصصی طبی بدست میاورند . در مرکز طفل و مادر کابل که در آنز ما نیکانه مرکز در تمام کشور بود ، متخصصین و دوکتوران طبی اتحاد شوروی مصروف خدمت بودند. (۱) دانشمندان افغان شناس اتحاد شوروی کار بزرگ تحقیقاتی را در ساحات تاریخ، اقتصاد، زبا نها ، اتنوگرافی و غیره افغانستان انجام داده اند. عرصه های مختلف زنده گی خلق افغانستان برای اولین بار توسط دانشمندان شوروی از مو ضوع تیوری علمی مطالعه شده است . تا اواسط سالهای ۷۰، توسط افغان شناسان اتحاد شوروی در حدود ۲۰۰ اثر (کتابها ، مونو گرافی ها و مضامین علمی) به طبع رسید، که نقش قابل ملاحظه یی را در شناخت جوانب مختلف سیاسی ، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی افغانستان ایفاء نمودند .

اتحاد شوروی در سا حه میسرولوزی نیز با افغانستان همکاری مینمود . به کمک اتحاد جما هیر شوروی سوسیالیستی تا سال

۱۹۶۶ چهار ستیشن میسرولوزی در افغان ستان اعمار گردید. (۲) اهمیت عظیمی را در اقتصاد کشور روابط تجاری افغانستان با اتحاد جما هیر شوروی سوسیالیستی دارد. این روابط مبری از تمام نوسانات اقتصادی کشور های غربی میباشد و با منافع مردم افغانستان مطابقت کامل دارند .

با گذشت چهار سیال عقده معاهده تجاری سال ۱۹۵۰ افغان شوروی

اتحاد جما هیر شوروی سوسیالیستی عقلم باولن ارا در دوران تجاریت خارجی افغانستان اشغال و این مقام را تا به امروز حفظ نموده است. (۳) ۷۰ (۴) ت ا ح ف ه

- ۱- «بر اود» ، ۱۹۷۴، جون .
- ۲- مجموعه احصای نیوی کابل، ۱۹۷۲، صفحه ۷۵ الف .
- ۳- یو . س . کولوین ، اتحاد شوروی و افغانستان ، تجربه همکاری اقتصادی ، ۱۹۶۲، صفحه ۵۲، مجموعه احصای نیوی کابل ،

فقط در پنج سال ۱۹۶۷-۱۹۷۲ حجم دوران کالایی میان افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به ۳۵۰ میلیون روبل بالغ گردید. (۱)

بدین ترتیب ، افغانستان شامل فهرست ده دولتی شد ، که از نگاه حجم دوران کالایی عمده ترین مقامی را در تجارت خارجی اتحاد شوروی با کشورهای در حال رشد ، اشغال مینمودند .

در سال ۱۹۶۹ - ۷۰ در حدود ۲۸٫۴ درصد واردات و ۷۳ در صد صادرات افغانستان مربوط به دوران کالایی با اتحاد شوروی بود . قیمت مجموعی دوران کالایی افغانستان با اتحاد شوروی در سال ۱۹۷۲ به ۶۸٫۹ میلیون روبل بالغ گردید. (۲)

در نتیجه کمک های بی شائبه اتحاد شوروی به افغانستان ، از جمله ۶۶ پروژه بی که در پلان های اول دوم و سوم پنجساله از مدرک کمک های خارجی تمویل میشد ، ۳۷ آن توسط کمک های اتحاد شوروی اعمار گردید. (۳) سکتور دولتی در اقتصاد کشور رشد قابل ملاحظه ای نمود ، کمیت کارگران و بالخصوص کارگران صنعتی نسبتاً بالا رفت ، اعمار شاهراه های موثر رو باعث تشکل بازار سراسری ملی گردید ، شرایط عینی برای سرمایه گذاری های خصوصی بهتر شد ، کمیت کادو های ملی علمی - تخنیکی افزایش یافت و بالاخره ، پروسه رشد مناسبات اجتماعی - اقتصادی سرمایه داری

-
- ۱- س.ف. انتونوف، گزارش به مناسبت پنجاهمین سالگرد عقده قرار داد های دولت اتحاد شوروی با افغانستان ، ایران و ترکیه - در کتاب : نیم قرن همکاری صلح آمیز ، مسکو ، ۱۹۷۳ ، صفحه ۳۷ .
  - ۲- ل.ای. زاخپیلین ، ۱۰۱. اوستینوه . روابط اقتصادی اتحاد شوروی با کشورهای در حال رشد ، مسکو ، ۱۹۷۵ ، صفحه ۵۲ .
  - ۳- ر.ک. کبیر رنجبر ، تکامل تاریخی افغانستان و مناسبات افغان - شوروی ، رساله کاندید علوم (زبان روسی) لیننگراد ، ضمیمه ، صفحه ۲۱۱-۲۱۴ .

تسريع گرديد .

با تكامل منا سبات اجتماعي-اقتصادي پيشرفته ، جنبش كار -
گران ، دهاقين روشنفكران ، بالخصوص محصلين ، زنان و ديگر
اقشار جامعه پديد آمده ، روزتاروز اوج ميگرفت .

ولي بايد خاطر نشان نمود كه در دوران به اصطلاح قانون
اساسي (۱۹۶۳ - ۱۹۷۳) رژيم سلطنتي افغانستان تلاش و رزیدتا
به بهانه «توازن میان شرق و غرب» به گسترش فعالیت بورژوازی
کمپرادور ، كمك نماید و به چپاول خلق افغانستان توسط انحصارات
امپریالیستی شدت بخشد . در این مرحله افغانستان به بازار فروش
اموال استهلاکی ، نه تنها کشورهای پیشرفته سرمایه داری ، بلکه ایران
و پاکستان نیز ، مبدل شد. (۱)

پلان های سوم و چهارم پنجساله انکشاف اجتماعي و اقتصادي
افغانستان تحت تاثیر نیرومند مشاورین اقتصادي کشور های
غربی - گروه های امریکا - ای.ای.آی.ادی، فیتن و گروه «هندر -
کسن» جمهوری المان فدرال ، طرح ریزی گردید .

طرا حان این پلان هامیکوشیدند تا سکتور دولتي را در اقتصاد
کشور بد نام سازند و افغانستان را در سمت راه رشد سرمایه داری
سوق دهند . این اقدامات تصنعی ، شرایط زنده گی زحمتکشان شمیری
وروستایی را هنوز هم ناگوارتر ساخت . (۲)

در نتیجه محدود ساختن شعوری استفاده اعظمی از امکانات كمك های
همه جانبه اتحاد شوروی ، بخاطر بیروی از سیاست برقراری
«توازن میان شرق و غرب» ، پلان های سوم و چهارم پنجساله عملی
نگردیدند . در جریان ده سال (۱۹۶۳-۱۹۷۳) اقتصاد کشور بدون
تحرك ، و در واقعیت امر ، بد و نرشد لازم ، به حال خودش باقی

۱- «روزگار» ، ۱۹۷۲ ، ۲۲ سپتمبر و ۲۷ دسمبر .

۲- ر.ك. «روزگار» ، ۱۹۷۱ ، ۸ و ۲۰ سپتمبر ، «کاروان» ، ۱۹۷۲ ،
۱۷ اگست ، دولسی جرگی جریده ، ۱۹۷۱ ، شماره ۲۳ ، ۸ جولای .

حکومت پادشا هی در تلاش حل پروبلم ذخیره پولی نبود و همواره به گرفتن قروض هر چه بیشتر از «دافغانستان بانک» مبادرت میوزند. قروض خارجی دولت تا آغاز سال ۱۹۷۳ به ۶۰۰ میلیون دالر رسید. (۱) رئیس دولت و صدراعظم افغانستان محمد داود در بیانیه به مناسبت پنجاه و پنجمین سال لگر داستقلال کامل سیاسی افغانستان ، وضع اقتصادی کشور را در سالهای اخیر رژیم سلطنتی چنین ارز یابی و اعتراف نمود : «اقتصاد افغانستان در حالت رکود قرار داشت . با گذشت هر سال مقدار سرمایه گذاری های دولتی و انفرادی در صنایع روبه نزول بود ، اقدام موثری در جهت بهترسازی سیستم مالیاتی صورت نگرفت ، فقر دهاقین روبه فزونی بود و سرمایه خارجی امتیازات غیر قانونی بدست آورد .» (۲)

خشک سالی سالهای اخیر رژیم سلطنتی ، شرایط خطرناکی را در کشور بوجود آورد . (۳) هزار ها انسان از گرسنگی جان دادند ، به مناطق دیگر ویابه خارج از کشور مهاجرت نمودند و حتی بودند کسانیکه بخاطر امرار معیشت دست به فروش اطفال خویش زدند. (۴) امراض ساری گسترش وسیعی پیدا نمود . در حدود ۵۰ درصد اطفال تابه سن يك سالگی تلف میشدند . ۹۵ درصد اهالی از سواد محروم بودند . (۵)

بدین ترتیب ، بحران عمیق اقتصادی باعث شدت بحران سیاسی گردید و زمینه عینی سقوط رژیم سلطنتی را فراهم نمود .

۱ - حمید صفری ، راه دشوار جمهوری جوان ، مسایل صلح و سنوسیالیزم ، ۱۹۷۴ شماره ۷ ، صفحه ۸۰ .

۲ - «جمهوریت» ، ۱۹۷۳ ، ۱۲۴ اگست ، «پراودا» ، ۱۹۷۳ ، ۲۵ اگست .

۳ - «پراودا» ، ۱۹۷۳ ، ۷ می .
 tern" (Hamburg), 1973, 22 March

۵ - مسایل صلح و سنوسیالیزم ، ۱۹۷۴ ، شماره ۷ ، صفحه

فصل سوم

مناسبات افغان - شوروی د دوران جمهوری پنجساله
۱۹۷۳-۱۹۷۸

کودتای ۱۷ جولای ۱۹۷۳ و اعلام رژیم جمهوری در افغان نستان ، امکانات جدیدی را برای رسیدن مناسبات افغان - شوروی فراهم ساخت. اتحاد شوروی به و ندرنگ از رژیم جدید پشتیبانی نمود و اولین کشور جهان بود، که بتاريخ ۱۹ جولای جمهوری افغان نستان را به رسمیت شناخت . (۱)

این اقدام اتحاد شوروی موجب بین المللی رژیم جدید افغان نستان را مستحکم ساخت و تضمین مطمئنی علیه مداخلات ارتجاع بین المللی ، در قدم اول متحدین بلاک تجاوزگروا پیرالیستی سنتو ، در امور داخلی جمهوری افغانستان گردید .

بر سمیت شناختن افغان نستان از جانب اتحاد شوروی تا ثیر بزرگ - لوژیکی بر نیرو های ارتجاع داخلی و مخالفین رژیم جدید در

اودا» ۱۹۷۳ ، ۲۰ جولای.

داخل کشور، که امید گرفتن کمک از خارج را در سر میپروارند، داشت. به تعقیب اتحاد شوروی، جمهوری سوسیالیستی چکوسلواکیا، هند و بعداً کشورهای دیگر، جمهوری افغانستان را بر سمیت شناختند. (۱)

۲۹ جولای ۱۹۷۳، رهبران حزبی و دولتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، تلگرام تبریک‌ی رابه مناسبت انتخاب محمد داود به سمت رئیس جمهور و صدراعظم جمهوری افغانستان بکابل مخابره کردند. در تلگرام مذکور آرزوی اتحاد شوروی بخاطر رشد مزید روابط دوستانه با افغانستان، به نفع خلقهای دو کشور و صلح در سراسر جهان انعکاس یافته بود. (۲) روز نامه «هیواد» ذرین مورد نوشت که: «اتحاد شوروی خواهان استحکام هر چه بیشتر دوستی و همکاری با افغانستان میباشد.» (۳)

در برنامه حکومت جمهوری افغانستان چنین اعلام گردید: «... بحکم اصول همجواری خاطر نشان می سازیم که روابط همسایگی نیک و دوستی ما با اتحاد جماهیر شوروی خلل ناپذیر است.» (۴) او لین مسافرت خارجی نماینده مخصوص محمد داود رئیس دولت و صدراعظم افغانستان محمد نعیم به اتحاد شوروی بود که در سپتامبر ۱۹۷۳ بوقوع پیوست. (۵) محمد نعیم از جانب رهبران حزبی و دولتی اتحاد شوروی پذیرفته شد و در جریان مذاکرات تمایل هر دو جانب بخاطر انکشاف مزید روابط میان دو کشور آشکار گردید. (۶)

-
- ۱- دافغانستان کلنی، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحه ۲.
  - ۲- «ایزو سییا»، ۱۹۷۳، ۲۹ جولای.
  - ۳- «هیواد»، ۱۹۷۳، ۲۸ جولای.
  - ۴- دافغانستان خلکو ته خطاب، کابل، ۱۹۷۳، صفحه ۴۱.
  - ۵- دافغانستان کلنی، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحه ۸.
  - ۶- «پراودا»، ۱۹۷۳، ۱۲ دسمبر.
  - ۷- دافغانستان کلنی، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحه ۸.

در اکتوبر سال ۱۹۷۳، بعد از کشف توطئه امپریالیستی ماه سپتمبر علیه رژیم جدید در افغانستان، هیئت نظامی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، تحت رهبری معاون وزیر دفاع آن کشور ک. س. موسکالنکه، به کابل مسافرت نمود. (۲) در شرایطی که تعرضات و فعالیت تخریبی ارتجاع داخلی و امپریالیزم بین-المللی علیه نظام جمهوری د افغانستان شدت پذیرفت، کمک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در جهت تقویة نیروی دفاعی دولت افغانستان، از اهمیت بخصوص برخوردار بود.

رئیس جمهور افغانستان، محمد داود در مصاحبه اش با روزنامه نگاری هندی ارزش بزرگی به مناسبات افغان - شوروی قایل گردیده گفت: «... درین هیچ شکی نیست که با همسایه شمالی خود اتحاد شوروی مناسبات بسیار دوستانه و صمیمانه داریم و این روابط از امروز آغاز نشده، بلکه از وقتی شروع گردیده که افغانستان آزادی خود را دوباره بدست آورد. این مناسبات بسیار دوستانه و بی آرایش از آن تاریخ تا امروز دوام دارد. شکی نیست که اتحاد شوروی در ساحه های اقتصادی، تکنیکی و نظامی بامان کمک نموده است. فلینذا ما این مناسبات را خیلی دوستانیم و نورمال میگوئیم.» (۳) همچنین در جواب روزنامه نگار هندی سوئت در مورد استحکام مزید روابط افغان - شوروی اظهار امید نمود. (۴)

۱- هما نجا، صفحه ۱۲.

۲- دافغانستان جمهوریت اطلاعات عامه، وزارت اطلاعات

و کلتور، کابل، ۱۹۷۴، شماره ۱۵، ۲۹ اپریل، صفحه ۱۹.

۳- روزنامه «جمهوریت» ۳۱۹۷۴ جون.

۴ جون ۱۹۷۴ محمد داود رئیس دولت و صدراعظم جمهوری افغان -
نستان ، به دعوت هیئت رئیس‌جمهوری عالی و حکومت اتحاد جماهیر
شوروی سوسیالیستی به مسکو و مسافرت نمود . (۱)

روزنامه «پراودا» در ارتباط به این مسافرت نوشت : «مردم اتحاد
شوروی به رئیس دولت و صدراعظم جمهوری افغانستان و در چهره وی
به خلق دوست افغان نهیست می‌گویند و اظهار اطمینان مینمایند
که سفر محمد داود به اتحاد شوروی نقش ارزنده بی در امر رشد
مزید مناسبات حسن همجواری و همکاری نزدیک میان اتحاد شوروی
و جمهوری افغانستان ، به نفع خلق شوروی و افغان ، استحکام صلح
و امنیت جهانی ، خواهد داشت . (۲)

۵ جون ، در قصر کریملین ، مذاکرات دو ستانه رهبران حزبی
دولتی اتحاد شوروی با رئیس دولت و صدراعظم افغانستان
محمد داود ، صورت گرفت . در جریان مذاکرات ، مسایل مربوط
به رشد مزید علائق عنعنوی و حسن همجواری میان دو کشور
بررسی گردید و اظهار اطمینان گردید ، که دوستی و همکاری همه
جانبه میان جمهوری افغانستان و اتحاد شوروی ، در آینده نیز به
نفع خلقهای دو کشور و به نفع استحکام صلح سراسری ، استحکام
و گسترش خواهد پذیرفت .

همچنین ، در مورد برخی از مسایل بین المللی ، مورد علاقه
جانبین ، تبادل نظر صورت گرفت . طرفین مذاکرات ابراز عقیده نمودند
که در آینده نیز در مبارزه بخاطر صلح ، امنیت و رشد مناسبات
متساوی الحقوق ، میان دو دولت ، با هم همکاری نمایند . (۳)

در اعلامیه مشترک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و جمهوری
افغانستان ، منتشره ۹ جون ۱۹۷۴ ابراز گردید ، که «افغانستان

۱- «ایزویستییا» ، ۱۹۷۴ ، ۵ جون .

۲- «پراودا» ، ۱۹۷۴ ، ۴ جون .

۳- همانجا ، ۱۹۷۴ ، ۶ جون .

آن نقشی را که اتحاد شوروی در صحنه بین‌المللی، در امر تشنج زدائی، استحکام صلح سراسری و پشتیبانی خلق‌ها در مبارزه‌شان بخاطر استقلال ملی صلح و پیشرفت اجتماعی، علیه تجاوزات امپریالستی وستم استعماری بازی میکنند. عالی‌ارزیابی مینماید...»

اتحاد شوروی با پیروی از پرنسپ‌های حسن همجواری و دوستی با جمهوری افغانستان، در آینده نیز به خلق افغان در تلاش بخاطر پیشرفت، تحکیم خودارادیت و استقلال کمک خواهد رسانید... ایجاد روابط اقتصادی بر مبنای درازمدت با در نظر گرفتن پلان‌های اقتصادی هر دو کشور مفید دانسته شد. با در نظر گرفتن روابط دایم‌گسترش‌یافته، جانبین در مورد ایجاد کمیسیون افغان - شوروی بخاطر مسایل مربوط به همکاری‌های اقتصادی و تکنیکی به موافقه رسیدند.

اشتراک‌کننده گان مذاکرات از رشد مناسبات روابط افغان - شوروی در ساحت‌های کلتوری، تعلیمی و تربیه، صحت عامه، رادیو، سپورت و توریسم استقبال و بخاطر گسترش و تعمیق مزید همکاری در این ساحت‌ها ابراز نظر نمودند...

اتحاد شوروی و جمهوری افغانستان در تأمین صلح و همکاری در آسیا، شدیداً علاقه مند بوده، معتقد اند که ایجاد سیستم امنیت، به کوشش دسته‌جمعی همه دولت‌های آسیایی جوابگوی منافع خلق‌های آسیا میباشد و این مطلب به حل مسایل مورد اختلاف با وسایل صلح آمیز و محور بقایای استعمار، کمک مینماید.

... طرفین اظهار امید نمودند که اختلافات سیاسی میان افغانستان و پاکستان، با وسایل صلح آمیز و از طریق مذاکرات حل و فصل خواهد شد...

اتحاد شوروی و جمهوری افغانستان در آینده نیز به پشتیبانی همه جانبه خویش از جنبش‌های آزادی‌بخش در آسیا، افریقا و امریکای لاتین، مبارزات خلق‌های تحت‌ستم و استعمار و رسیزم

ادامه خواهند داد ...

طرفین ، سمت گیری ضد امپریالیستی جنبش دولت های غیر منسلک را در مبارزه علیه امپریالیزم ، کلونیالیزم ، بخاطر رشد همکاری های بین المللی و پیشرفت اجتماعی مورد تأیید قرار دادند ... (۱)

در تلگرام رئیس دولت افغانستان محمد ذاوذ که در هنگام بازگشت به افغانستان ، به آدرس رهبران اتحاد شوروی ، از طیاره مخابره گردید ، گفته میشود : « این ملاقات را میتوان به مثابه آغاز نوین استحکام هنوز هم بیشتر مناسبات حسن همجواری ، که خوشبختانه در جریان این همه مدت طولانی میان کشور های ما موجود است ، حساب نمود. » (۲)

مسافرت محمد داود به اتحاد شوروی وسیعا در مطبوعات افغانی انعکاس یافت. روزنامه «جمهوریت» درین ارتباط نوشت : « نظام جدید جمهوری به استحکام مواضع خویش در صحنه بین المللی ادامه میدهد . امروز ، عمده ترین مساله عبارت از با لایردن سطح رشد اقتصادی میباشد . این مساله فقط به کمک کشور های دوست اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ، چکوسلواکیا هند و غیره ممکن است » در یکی از تبصره های « کابل تایمز » آمده بود : « افغانستان از کشور های دوست ، بالخصوص اتحاد شوروی ، که کمک بزرگی در رفع مشکلات موجوده به افغانستان میذول میدارند ، صمیمانه اظهار امتنان مینماید . پروژه های مختلفی که به کمک مالی و تخنیکی دوست ما اتحاد شوروی به ثمر

۱- «پراودا» ، ۱۹۷۴ ، ۹ جون .

۲- «پراودا» ، ۱۹۷۴ ، ۱۰ جون .

رسید، بر تمام جهات زنده‌گی مردم‌ما تاثیر مثبتی وارد نمود. (۱)

مسافرت رئیس دولت جمهوری افغانستان به اتحاد جما هیر شوروی سوسیالیستی، افق‌های جدیدی را بخاطر رشد مناسبات افغان - شوروی کشور، در جریان این مسافرت اتحاد شوروی آمادگی خود را در کمک اقتصادی و تخنیکی بخاطر اعمار ۲۱ پروژه جدید اقتصادی در کشور ابراز نمود. علاوه بر آن، اتحاد شوروی موافقت نمود تا موعد تادیات ۱۰۰ ملیو نروبل قروض افغانستان را که بر اساس موافقت قبلی باید از ۱۹۷۵ الی ۱۹۸۰ به اتحاد شوروی تادیه میگردد برای ده سال به تاخیر اندازد. «همچنین مبلغ مذکور، که از سال ۱۹۶۸-۱۹۹۵ به اقساط مساوی قابل تادیه می باشد از تادیه ربح معاف خواهد بود» (۲) سالنامه افغانی در ارتباط به کمک‌های وسیع اتحاد شوروی نوشت: «پروژه‌هایی که اتحاد شوروی در تطبیق آن آمادگی همکاری اقتصادی و تخنیکی خویش را ابراز کرده است، در چوکات یک پلان دورنمایی، موجب تغییرات مثبت در اقتصاد افغانستان خواهد شد و عوامل استفاده وسیعتر را از منابع طبیعی، زراعتی کشور فراهم خواهد ساخت» (۳)

تا اواسط سال ۱۹۷۴، فعالیت‌های تحریکاتی متحدین سنتو علیه رژیم جمهوری در افغانستان تشدید گردید تمرکز قوای نظامی پاکستان در مناطق سرحدی افغانستان صورت میگرفت. (۴)

ارتجاع بین المللی مصمم بود تا تصادم نظامی را میان افغانستان و پاکستان تحریک نماید. بخاطر دفاع از پیروزی‌های جمهوری

-
- ۱- «زارو بیزم»، ۱۹۷۴، شماره ۲۵، ۱۴-۲۰ جون، صفحه ۴.
  - ۲- دافغانستان کلنی، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحه ۴۶۸.
  - ۳- همانجا.
  - ۴- از مشاهدات روزنامه نگار «واشنگتن پست»، روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۴، ۲۵ سپتمبر.

افغانستان در ساحة ملی و بین المللی ضرورت شدیدی به تقویه نیروی دفاعی این کشور احساس میگردد اتحاد شوروی درین امر و به خاطر حفظ استقلال ، آرامش و صلح در منطقه به افغانستان کمک مینمود . ۲۳ جون ۱۹۷۴ ، در چنین شرایط دشواری برای افغانستان ، هیئت نظامی تحت ریاست لسوی درستیز قوای نظامی جمهوری افغانستان دگر جنرال عبدالکریم مستغنی به مسکو مسافرت رسمی را انجام داد . (۱) در عین پشتیبانی از مبارزه جمهوری افغانستان علیه دسایس امپریالستی انحصار د شوروی بصورت پیگیر سیاست صلحجویانه بی در ارتباط به مسایل مورد اختلاف میان افغانستان و پاکستان ، تعقیب میکرد . امپریا لیزم بین المللی اختلافات را در مناسبات میان افغانستان و پاکستان تحریک مینمود ، ولی برخلاف ، اتحاد شوروی در جستجوی طریق حل اختلافات ، باوسایل صلح آمیز ، به منظور حفظ صلح و استقرار درین منطقه بود .

بخاطر تحقق پروگرام صلح و تشنج زدایی در مناسبات بین المللی مطروحه بیست و هفتمین کانگرس حزب کمونیست اتحاد شوروی ، رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی ان . کاسیگین ، در سپتمبر ۱۹۷۴ در هنگام ملاقاتش با صدراعظم پاکستان بوتو ، که مشغول بازدید از شوروی بود ابراز امید نمود ، تا اختلافات در روابط پاکستان با «همسایه دوست اتحاد شوروی» افغانستان ، در آینده نزدیک با وسایل صلح آمیز حل و فصل گردد .

وزارت امور خارجه افغانستان ، با تکیه برین بیانات رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی ، در اعلامیه رسمی بی ، ازین ابتکار رهبر شوروی پشتیبانی و اعلام نمود که : «چنین آرزومندی حکومت اتحاد شوروی با سیاست صلحجویانه افغانستان در زمینه حل اختلافات میان افغانستان و پاکستان ، مطابقت کامل دارد .» (۲)

۱- «پراودا» ، ۱۹۷۴ ، ۲۴ جون .

۲- ذافغانستان کلنی ، ۱۹۷۵ ، شماره ۴۱ ، صفحه ۲۶۶ .

در اواسط آگست سال ۱۹۷۵، بعد از قیام پیروزمندانه خلـسق بنگله دیش، وزیر خارجه افغانستان وحید عبدالله، به اتحاد جما هیر شوروی مسافرت رسمی نمود. (۱) وزیر خارجه افغانستان در مذاکراتش با نمایندگان حکومت اتحاد شوروی، مسایل مربوط به روابط دو کشور و همچنین پروبلم های عمده بین المللی وضع منطقه را مورد بحث قرار داد. (۲)

مسافرت رئیس هیئت رئیسه شورای عالی اتحاد شوروی بکا بل، تأثیری مثبتی را بر گسترش روابط دوستانه و همکاری میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، وارد نمود. این مسافرت بتاريخ ۹ دسمبر ۱۹۷۵، به دعوت رسمی دولت و صدر اعظم افغانستان محمد داود، صورت گرفت. (۳)

در جریان مذاکرات میان رهبران دو دولت که در فضای دو ستانه و تفاهم متقابل انجام پذیرفت، طرفین از همکاری های دو کشور در ساحات مختلف ابراز رضایست نمودند و خواهان رشد هر چه بیشتر مناسبات حسن همجواری میان اتحاد شوروی و جمهوری افغانستان گردیدند. تبادل نظر وسیعی در مورد مسایل حاد بین المللی و از آن جمله وضع شرق میانه، آسیای جنوبی و شرق نزدیک صورت گرفت. طرفین معتقد بودند که در آینده نیز تلاش های مشترک خویش را در مبارزه بخاطر صلح، امنیت و رشد همکاری های متساوی الحقوق میان دو دولت ادامه دهند.

محمد داود در ضیافتی، به افتخار رئیس دولت اتحاد شوروی، گفت: «از آن جائیکه ملت افغانستان عزم راسخ دارد تا بر مشکلاتیکه در راه ارتقای سطح زنده گی شان موجود است فایق آید، لهذا از

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹، ۱۹۷۵، آگست.
  - ۲- روزنامه «جمهوریت»، ۲۱، ۱۹۷۵، آگست، د افغانستان گلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲.
  - ۳- روزنامه جمهوریت ۱۹۷۵، ۱۰ دسمبر، «پراودا»، ۱۹۷۵، ۱۰ دسمبر.

دوستانیکه درین راه با ما مساعدت نموده و مینمایند صمیمانه قدردانی میکنیم .

پروژه های مختلفی که به همکاری اقتصادی و تخنیکي کشور دوست ، اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در افغانستان تکمیل گردیده اند ، در جهات مختلف زنده گی مردم مانتایج مطلوب و مثبتی ببار آورده است .

سهمگیری فعال دولت دوست در امر عمران و پروژه های اولین پلان هفت ساله جمهورییت در تغییر چهره اقتصادی کشور ما یقینا نقش برارنده خواهد داشت .

حکومت و مردم افغانستان این مساعدت های بی شائبه و صمیمانه دوستن شوروی را به نظر قدردانی نگریسته و از آن اظهار تشکر مینمایند .

به عقیده ما دوستی و همکاری بین دولت جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نه تنها به نفع مردمان کشور های ماست بلکه نمونه بارز زیست باهمی بین دو دولت همسایه بشمار رفته و مثال بر جسته برای ملل و کشور های دیگر محسوب شده میتواند .» (۱)

روزنامه «جمهوریت» در ارتباط به سفر هیئت عالیرتبه اتحاد شوروی به افغانستان نوشت : مردم و حکومت افغانستان صادقانه آرزومند رشد مزید مناسبات دوستانه با همسایه بزرگ شمالی خویشانند... مردم و حکومت افغانستان بخاطر کمک مالی و اشتراك اتحاد شوروی در تحقق پلان های اقتصادی سابقه افغانستان ك.زاهد اظهار امتنان مینمایند .» (۲)

۲- د افغانستان کلتی ، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۳۷-۳۸ .

۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۵، ۹ دسمبر .

روسای دودو لت به تاریخ ۱۰ دسمبر ۱۹۷۵ پروتوکولی در مورد تمدید موعد قرار داد بیطرفی و عدم تعرض متقابل، منعقد ۲۴ جون ۱۹۳۱، رابه امضاء رسانیدند .

در قسمتی از این سند گفته میشود: «دولت جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی با در نظر داشت اصول مودت، حسن همجواری، تساوی حقوق، احترام متقابل، حق حاکمیت، استقلال و عدم مداخله به امورداخلی که در معاهده ۱۰ حوت ۱۲۹۹ مطابق ۲۸ ماه فیروزی سال ۱۹۲۱ و معاهده مورخه ۲ سرطان ۱۳۱۰ مطابق ۲۴ جون ۱۹۳۱ تأیید شده است، از محک زمان موفقانه بدر شده است و با منافع اساسی مردمان دو کشور مطابقت داشته، بحیث تهداب تزلزل ناپذیر دوستی و همکاری ثمر بخش بین دو کشور بوده و میباشد... در باره تمدید اعتبار آن معاهده در امور متذکره قرار آتی موافقت نموده اند...»

معاهده بیطرفی و عدم تجا و زمتقابل بین دولت افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مورخ ۲ سرطان ۱۳۱۰ ه.ش، مطابق ۲۴ جون ۱۹۳۱ منعقد کابل از موقعیکه پروتوکول هذا اعتبار میابد تاده سال بعد آن دارای اعتبار خواهد بود .» (۱)

بعد از امضای این پروتوکول، رؤسای دو دولت خطابه های ایراد نمودند . محمد داود رئیس دولت و صدر اعظم افغانستان گفت : «سندی را که همین اکنون امضاء کردیم در شمار آن اسناد تاریخی و مهمی قرار میگیرد ، که اساس مستحکم و خلل ناپذیر روابط دوستی و مودت بین کشور های ما را بنیان گذاشته اند . با کمال مسرت مشاهده میکنیم که عزم راسخ و صمیمیت افغانستان و اتحاد شوروی برای احترام و تطبیق مندرجات این اسناد از محک

۱- «پراودا»، ۱۹۷۵، ۱۱ دسمبر، د افغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۱۸۶ و ۱۸۷ .

تجربهٔ زمان پیروزمندانه بدر شد. امروز رابط دوستی و مودت، علایق حسن همجواری، احترام و تفاهت متقابل بین کشور های ما نمونهٔ درخشانی از زیست با همی محسوب میگردد.

سندی را که امروز امضاء کردیم تأیید مجدد اساساتی است که در معاهدات سال ۱۹۲۱ و ۱۹۲۱ بین کشورهای مادرچ و ثبت گردیده و نه تنها دوستی و همسایگی نیک کشور های ما به اساس آن بنا یافته بلکه عامل مهمی در حفظ صلح و امنیت درین منطقه و جهان بشمار میرود ...

چنانچه ملاحظه میکنیم اساسات تثبیت شده درین اسناد به نفع مردمان ما و به نفع مردمان منطقه و جهان بوده و مسرورم که اظهار نمایم: «حکومت جمهوری افغانیستان عزم راسخ دارد، سیاست متکی به این اساسات را بصورت دایمی و صمیمانه پیروی نماید...» (۱) در قسمتی از بیانیهٔ رئیس دولت اتحاد شوروی، درین مورد گفته میشود: «هم اکنون ما سند مهم سیاسی یعنی پروتوکول تمدید مدت اعتبار معاهدهٔ بیطرفی و عدم تجاوز و متقابل مورخه سال ۱۹۲۱ عیسوی را امضاء نمودیم. آرزومندی متقابل اتحاد شوروی و دولت جمهوری افغانستان برای نگاهداری و تقویه اساس حقوقی مناسبات خود، در این سند بطور آشکار و مشخصی جامه عمل پوشانیده است ... در پروتوکول منصفانه ذکر شده است که روابط اتحاد شوروی و افغانستان یکی از بزرگترین نمونه‌های تطبیق اصول همزیستی مسالمت آمیز میباشد. ما امید میکنیم و مطمئنیم که همکاری ما در آینده نیز یکی از بارزترین نمونه‌های دوستی ملتها و تشریک مساعی آنها برای پیروزی صلح در تمام دنیا خواهد بود...» (۲)

۱- «پراودا»، ۱۹۷۵، ۱۱ دسامبر، دافغانستان کلنی، کابل ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۴۲ و ۴۳.

۲- «پراودا»، ۱۹۷۵، ۱۱ دسامبر، دافغانستان کلنی، کابل ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۴۳ و ۴۴.

در اعلامیه مشترکی ، که در ختم مذاکرات روسای دو دولت ، منتشر گردید «طرفین عزم راسخ خویش را مبنی بر اتخاذ تدابیر لازم جهت انکشاف روز افزون روابط دوستانه افغانستان و اتحاد شوروی و همکاری های متمر بین دو کشور در ساحت های سیاسی ، اقتصادی ، تجارتي ، ثقافتی و سایر ساحت های اعلام کردند. آنها این روابط را بحیث ثروت و ارزش مردمان دو کشور و مظهر بارز همزیستی مسالمت آمیز دول دارای نظام های اجتماعی مختلف تلقی مینمایند . . . » (۱)

بدین ترتیب ، مذاکرات رهبران دو دولت دوست تأثیری بزرگی بر رشد مناسبات افغان شوروی وارد نمود .

۴ مارچ ۱۹۷۶ محفلی ، بخا طر تجلیل از پنجاه و پنجمین سالگرد عقد معاهده دوستی ۲۸ فبروری ۱۹۲۱ میان افغانستان و اتحاد شوروی ، برگزار گردید ، که در آن رئیس انجمن دوستی افغان-شوروی وزیر معارف افغانستان - عبدالقیوم بیانیه یی ، در مورد مناسبات دوستانه دو کشور در مدت ۵۵ سال گذشته ایراد نمود . (۲)

۱۷ جولای ۱۹۷۶ جلسه یی به مناسبت سومین سالگرد تأسیس جمهوری افغانستان در تالار خانه دوستی مسکو دایر گردید که در آن نماینده گان سازمان های اجتماعی با یتخت اتحاد شوروی اشتراک ورزیدند . (۳)

رهبران اتحاد جماهیر شو روی سوسیالیستی به این مناسبت تلگرام تبریکه یی به آدرس محمد داود فرستادند که در آن گفته میشود :

«با یادآوری از رشد ثمر بخش مناسبات دوستانه و حسن همجواری

۱- «پراودا»، ۱۹۷۵، ۱۱ دسمبر، دافغانستان کلنی ، ۱۹۷۶ شماره ۴۲، صفحه ۴۶ .

۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۶ مارچ .

۳- «ایزویستییا» ، ۱۹۷۶ ، ۱۷ جولای .

میان اتحاد شوروی و جمهوری افغانستان اظهار اطمینان مینمائیم، که در نتیجه تلاش های دو جانبه، این روابط در آینده نیز به نفع کشور های ما، استحکام صلح سراسری و امنیت خلقها گسترش خواهد یافت. (۱)

محمد داود - رئیس دولت و صدراعظم افغانستان در خطابه اش به مناسبت سومین سالگرد تاسیس جمهوری افغانستان، ارزش بزرگی به نتایج مسافرت رئیس دولت اتحاد شوروی به افغانستان و تمدید معاهده بیطرفی و عدم تعرض متقابل ۲۴ جون ۱۹۳۱، میان افغانستان و اتحاد شوروی، قایل گردید.

وی گفت: «امید داریم این مسافرت و مذاکراتیکه طی آن تبادل نظر مفید و مثمری صورت گرفت و تمدید معاهده متذکره در تحکیم مزید روابط دوستی و حسن همجواری و همکاری های بی شایبه بین دو کشور و تقویت صلح و امنیت در منطقه و در جهان بسپار مفید و موثر باشد.» (۲)

در ماه فبروری ۱۹۷۷ لویه جرگه، بخاطر تصویب قانون اساسی و انتخاب رئیس جمهور در کابل دایر گردید. ۱۴ فبروری اعضای لویه جرگه محمد داود رابه حیث رئیس جمهور انتخاب نمودند روزنامه «پراودا» درین ارتباط نوشت: «این حوادث شاهد آن تغییرات مثبتی است که در کشور بعد از ... جولای ۱۹۷۳ بوجود پیوسته است.» (۳)

رهبان اتحاد شوروی به مناسبت انتخاب محمد داود به حیث رئیس جمهور، تلگرامی رابه کابل مخابره نمودند که در آن گفته میشود:

۱- «پراودا»، ۱۹۷۶، ۱۷ جولای.

۲- «انیس»، ۱۹۷۶، ۲۰ جولای، دافغانستان کلنی، کابل، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، مقدمه.

۳- «پراودا»، ۱۹۷۷، ۲۵ فبروری.

«ما اظهار اطمینان مینمائیم ، که این روابط دوستانه و همکاری همه جانبه ثمر بخش ، در آینده نیز به نفع خلقهای کشور های ما ، حفظ صلح و امنیت بین المللی ، گسترش و استحکام خواهد یافت .» (۱)

مقابلتنا ، محمد داود در تلگرامی به رهبران اتحاد شوروی نوشت :
«اظهاراتی که در خطابه من در مو ردتزلزل نا پذیری مناسبات کشور های ما ، در لویه جرگه افغانستان صورت گرفت ، عبارت از آن واقعیت مسلم میباشد ، که در نتیجه ، دوستی چندین ساله به عنعنۀ مناسبات میان خلقهای ما مبدل گردیده است .» (۲)

بتاریخ ۱۲ اپریل ۱۹۷۷ محمد داود رئیس جمهور افغانستان ، در رأس يك هیئت بنا بر دعوت رسمی رهبران اتحاد شوروی به آن کشور مسافرت نمود . سفر چهار روزه هیئت عالی رتبه افغانی به اتحاد شوروی و مذاکراتی که در مسکو با جانب اتحاد شوروی صورت گرفت تاثیر مثبتی بر گسترش مناسبات دوستانه میان دو کشور وارد نمود .

محمد داود در ضیافتی که از طرف هیات رئیسه شورای عالی و حکومت اتحاد شوروی سو سیاستی به افتخار شان بتاريخ ۱۴ اپریل ترتیب شده بود بیانیه یی ایراد نموده ، گفت : «روابط دوستانه و حسن همجواری دولت جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی که بر اساس های پایدار و ارزشمند دوستی و همسایگی نیک ، صراحت و صمیمیت و همکاری های بی شایبه و مثمر استوار است سیر انکشافی و ارتقایی خود را مطابق به تمنیات و منافع مردمان دو کشور پیموده است این روابط دوستانه دو کشور یکی از عوامل

۱- «پرا وذا» ، ۱۹۷۷ ، ۱۷ فبروری .

۲- «پرا وذا» ، ۱۹۷۷ ، ۲۶ فبروری

مهم تضمین صلح و امنیت در منطقه ما محسوب می‌گردد. (۱)
طرفین در اخیر مذاکرات اعلامیه مشترکی را همزمان در کابل و مسکو
به نشر سپرده اند که در بخش از آن آمده است: «افغانستان و اتحاد
شوروی عزم راسخ دارند که در آینده نیز مناسبات دوستانه و
حسن همجواری میان دو طرف را هنوز هم استحکام بخشند و این کار
با منافع مردمان افغانستان و اتحاد شوروی مطابقت کامل دارد و به
استحکام صلح و امنیت بین المللی خدمت مینماید.» در اعلامیه مشترک
همکاری های دو کشور در ساحت مختلف اقتصادی، کلتوری و همسایلی
بین المللی برای آینده نیز پیشبینی گردید. (۲)

همچنین بتاريخ ۱۵ اپریل موافقت نامه جدید همکاری اقتصادی میان
جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی توسط علی -
احمد خرم وزیر پلان جمهوری افغانستان و سکاچکوف رئیس
شورای همکاری اقتصادی اتحاد شوروی به امضاء رسید.

در موافقتنامه مذکور پیشبینی شده بود که همکاری های اقتصادی،
تخنیکی و تجارتي دو کشور بر مبنای منافع دراز مدت استوار گردیده ،
بر ساحت مشخص آنها باید در شورای دایمی مشترك اقتصادي
غور و فیصله صورت گیرد. همکاری های اقتصادی و تخنیکی
دو کشور به موافقه جا نبین باید ساحت گاز، نفت، صنایع پترو -
شیمی و کیمیاوی، زراعت و آبیاری رشته های دیگر اقتصادی، صحتی
و بیطاری، تفحصات، جیولوجیکی به منظور دریافت منابع جدید نفت،
گاز و معادن، مواد جامد و استخراج صنعتی آنها را احتوا مینمود. (۳)

۱- مجله «جمهوریت» ۱۹۷۷، شماره ۲، صفحات ۹-۱۵.

۲- همانجا صفحات ۱۷-۲۰.

۳- د افغانستان کلتی، کابل ۱۹۷۸، شماره ۴۳، صفحات

۱۱۹-۱۲۰.

بدین ترتیب ، در دوران جمهوری پنجساله محمده داود ، مناسبات دیپلماتیک میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی انکشاف بیشتری نمود .

رشد این مناسبات در همکاری‌های متقابل مفید میان جمهوری افغانستان و اتحاد شوروی هم در ساحات اقتصادی ، تخنیکي، کلتوری و هم در زمینه حل مسایل عمده بین المللی ، مضمون واقعی کسب نمود .

بعد از اعلام جمهوری در افغانستان آهنگ رشد همکاری اقتصادی و تخنیکي میان جمهوری افغانستان و اتحاد شوروی به اندازه قابل ملاحظه یی تسریع گردید .

در مارچ سال ۱۹۷۴ ، بخاطر گسترش کمک های تخنیکي - اقتصادی اتحاد شوروی و رشد پلان شده اقتصاد افغانستان ، رئیس کمیته پلان گذاری اتحاد شوروی بکابل مسافرت نمود . (۱) بعد از بررسی دقیق همه احتیاجات و امکانات افغانستان ، رئیس هیئت اقتصادی اتحاد شوروی راپورخویش را در می سال ۱۹۷۴ به محمد داود رئیس دولت افغانستان تقدیم نمود . (۲)

در نومبر ۱۹۷۴ ، عبدالقیوم وزیر معادن و صنایع افغانستان ، بخاطر رشد همکاری اقتصادی تخنیکي افغان - شوروی ، به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی مسافرت نمود . (۳)

در جنوری سال ۱۹۷۵ احمد علی خرم وزیر پلان در راس یک هیئت پنج نفری برای انجام مذاکره روی همکاری های اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی و سهم گیری آن دولت در پلانها و پروژه های انکشافی افغانستان عازم آن کشور گردید . (۴)

-
- ۱- د افغانستان کلنی ، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحه ۳۹ .
  - ۲- همانجا ، صفحه ۵۳ .
  - ۳- د افغانستان کلنی ، ۱۹۷۶، شماره ۴۱، صفحه ۲۷۴ .
  - ۴- د افغانستان کلنی ، ۱۹۷۵، شماره ۴۱، صفحه ۲۸۳ .

در نتیجه این مذاکرات و بر مبنای توافقاتی سفر ماه جون ۱۹۷۴
محمد داود به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، ۲۷ فبروری ۱۹۷۵،
موافقتنامه جدیدی در مورد همکاری اقتصادی و تخنیکی اتحاد شوروی
و جمهوری افغانستان، در کابل به امضاء رسید.

اتحاد شوروی بر مبنای این موافقتنامه کردیتی بالغ بر ۳۰۸
میلیون روبل را با شرایط امتیازی در اختیار جمهوری افغانستان
قرار داد.

کمک مالی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در چوکات پلان طویل-
المدت، در اعمار بیشتر از ۲۰ پروژه بکار میرفت، که به کمک اقتصادی-
تخنیکی اتحاد جماهیر شوروی در جمهوری افغانستان اعمار میگردد.
در چهار چوب این موافقتنامه اعمار پروژه های آبیاری و انرژی،
گسترش تولیدات گاز طبیعی توسعه تولیدات فابریکه اولی و اعمار فابریکه
جدید کود کیمیاوی در مزار شریف، اعمار و بازسازی یک عده از فابریکه
های نساجی و مواد خوراکی اعمار پل بر دریای سرحدی آمو،
ساختمان شش میدان هوایی در مناطق شمال شرقی افغانستان
و غیره در نظر گرفته شده بود. (۱)

بر اساس آمار مقدماتی، بعد از تکمیل ساختار پروژه های آبیاری
شامل این موافقتنامه، ۷۷۷ هزار جریب زمین بایر قابل زرع و وضع
آبیاری ۸۵۰ هزار جریب زمین مزروعی فعلی، بهتر میگردد. عاید
خالص سالانه این پروژه های آبیاری به ۳ میلیارد افغانی بالغ
میشود. در ساحة صنایع نساجی و مواد خوراکی، امکان استفاده از
۳۰۰۰ هزار تن پخته در داخل کشور، مهیا میگردد. تولیدات
صنایع نساجی کشور به ۱۶۰ میلیون متر تکه در سال، بالا میرفت. (۲)

- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۲۸، ۱۹۷۵، فبروری.
- ۲- در سال ۱۹۷۵، در افغانستان، ۳۶۹ میلیون متر تکه تولید گردید.
پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی افغانستان، کابل،
۱۹۷۶، جلد اول، صفحه ۱۴۰.

احتیاجات شهر های افغانستان به مواد خوراکه به وجه بهتر مر فوع
میشد .

در موافقتنامه پیشبرد کار های تفحصاتی جیولوژیکی در مورد آهن،
مس و ایجاد صنایع آنها پیشبینی گردیده بود. (۱)

مجله «جمهوریت» بعد از امضای موافقتنامه مذکور نوشت : «دولت
اتحاد شوروی طی پانزده سال اخیر که در قسمت تمویل پروژه های
انکشافی افغانستان سهم بر جسته داشت یکبار دیگر آمادگی صمیمانه
خویش را در مورد کمک های اقتصادی ، مالی و تخنیکی به
جمهوریت افغانستان ابراز داشته است .

پروژه هاییکه همکاری اقتصادی و تخنیکی آنرا اتحاد شوروی به
افغانستان وعده داده ، در ساحات احداث پروژه آبیاری و دستگاہ
های برق ، ساختمان فابریکه حلاجی و نختابی ساختمان تلفون ، چینل
سیستم رادیویی کابل مزار شریف ، ساختمان فابریکه مس ، توسعه
فابریکه کود کیمیای و برق ، ساختمان سیلو ، احداث لابرا توار
تجزیه مواد معدنی ، ساختمان میدان های هوایی و غیره تطبیق
میگردد .

پروژه هاییکه ممالک بین المللی و بخصوص اتحاد شوروی در تطبیق
آن آمادگی همکاری اقتصادی و تخنیکی خویش را ابراز کرده اند،
در چوکات یک پلان درازمدت موجب ایجاد تغییرات مثبت در اقتصاد
افغانستان خواهد شد و عوام مل استفاده و سیعتر را از منابع طبیعی
وزراعتی کشور فراهم خواهد ساخت . « (۲)

در عین زمان ، ۲۷ فبروری ۱۹۷۵ پروتوکول به تاخیر انداختن ،
تادیت ۱۰۰ ملیون روبل قر ضة افغانستان به اتحاد شوروی ، برای
۱۰ سال آینده میان دو کشور به امضاء رسید .

۱- د افغانستان بانک مجله، ۱۹۷۴، شماره ۳-۶، صفحه ۳۷ .

۲- مجله «جمهوریت» ، ۱۹۷۵، شماره ۶، صفحات ۱۶-۱۷ .

مجله د افغانستان بانک نوشت: ((... با امضای پروتوکول مر بو ط به تعویق تادیات یکصد ملیون روبل قروض سابق اتحاد شوروی، وضع بیلانس تادیات کشور بهبود یافت . « (۱)

نشریه «جمهوریت به پلوشوکی» در مورد اهمیت ساختمان پروژہ هائیکه به کمک اتحاد شوروی بر اساس معاهده همکاری اقتصادی وتخنیکي میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، اعمار میگردید، نوشت: «تطبیق این پروژه ها سطح محصول ملی را در کشور بالا میبرد و در بلند بردن سویه زنده گی مردم ما نقش موثری ایفاء مینماید... با تطبیق پروژه های شامل این موافقتنامه در ساحه صنایع ثقیله و معادن، تغییر بنیادی در ساختمان اقتصادی افغانستان پدید می آید...»

از لحاظ رشد وانکشاف، زراعت کشور را در طی سالهای آینده بمراحل اتکاء به خود میرساند. هزاران فرد زحمتکش را در ساحه فلاحت و صنایع بکار و میدارد و فعال میسازد و بدین ترتیب از ضیاع نیروی کار قوای بشری و وسیع جلوگیری میکند . « (۲)

همچنین حکومت جمهوری از تجارب اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ساحه پلان گذاری نیز استفاده میگرد.

۲۸ می ۱۹۷۵ میان افغانستان و اتحاد شوروی پروتوکول کمک تخنیکي اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، در طرح پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی واجتماعی افغانستان، به امضاء رسید. (۳)

مطابق به این پروتوکول، در اخیر سپتمبر سال ۱۹۷۵، گروهی از متخصصین اتحاد شوروی در ساحه پلان گذاری، تحت رهبری رئیس کمیته پلان گذاری شورای وزیران اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی،

۱- افغانستان بانک مجله، ۱۹۷۵، شماره ۷-۱۲، صفحه ۶۷.

۲- جمهوریته به پلوشوکی، ۱۹۷۵، شماره ۲، صفحه ۱۰۹.

۳- روز نامه جمهوریته، ۱۹۷۵، ۲۹ می

س.ب. استروفسکی ، بکا — بل مسافرت نمود. (۱)

روزنامه «جمهوریت» درین مورد نوشت : در طرح پلان هفت ساله «باید به کمک تخنیک اتحاد شوروی توجه نمود ، بالخصوص در دورانی که افغانستان در راه نیل به اهداف عظیم ملی گام میگذارد» (۲)

در سال ۱۹۷۶، کار روی طرح پلان هفت ساله موفقانه به اتمام رسید. پلان هفت ساله ۷۷-۱۹۷۶-۷۷-۱۹۸۳ (۱۳۵۵-۱۳۶۱) بادر نظر گرفتن امکانات ملی طرح گردید و از نگاه عظمت اهداف خویش، از پلان های طویل المدت انکشاف اقتصادی و اجتماعی سابقه افغانستان، فرق زیادی داشت. ۲۱ مارچ ۱۹۷۶، خلق افغان به تحقق این پلان، که سهم بزرگی رادر آن اتحاد شوروی داشت، آغاز نمود .

همکاری اتحاد جماهیر شو روی سوسیالیستی با جمهوری افغان - نستان هنوز هم متنوع گردید و تمام ساحات اقتصاد ملی ، علم و فرهنگ رادر بر گرفت .

بسیاری از پروژه هاییکه به کمک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اعمار گردیدند، عایدات قابل توجهی به دولت بار می آوردند .

در سال ۱۹۷۵ ، تنها دو فارم میخانیکی همه و غازی آباد ، که به کمک تخنیک - اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ، در زمین های قبلا بایر ، اعمار گردیده بودند ، ۲۶۰ ملیون افغانی

۱- ذافغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحه ۱۴۹ .

۲- روزنامه «جمهوریت»، ۳۱۱۹۷۵ می .

به دولت عاید آورد (۱) علاوه بر آن در سال ۱۹۷۴ به کمک تخنیک‌ی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ذو فارم دولتی جدید میکا نیزه در ننگرهار، بنام «جمهوریت» و «۲۶ سرطان» در ساحه ۳۸۴۲ هکتار زمین، بخاطر تولید سیستروس و زیتون، اعمار گردید. (۲)

در جنوری سال ۱۹۷۶ قراردادی میان اتحاد شوروی و جمهور ی افغانستان به امضاء رسید که بر اساس آن اتحاد شوروی به قیمت ۲ میلیون دالر وسایل تخنیک‌ی زراعتی در اختیار افغانستان قرار میدهد. (۳)

در صورت استفاده کامل از تمام چهار فارم دولتی وادی ننگرهار، سالانه امکان تولید ۵۰ هزار تن سیستروس و ۲۵ هزار تن زیتون فراهم میگردد. (۴)

در سال ۱۹۷۵ قرار داد اعما رفابریکه جدید زیتون به ظرفیت سالانه ۸ هزار تن زیتون میان افغانستان و اتحاد شوروی به امضاء رسید (۵) بخشی از محصولات این فارم هابه اتحاد شوروی صادر میگردد. (۶)

بطور مثال در سال ۱۹۷۵ در فارم‌های مذکور ۳۷۱۹ تن سیستروس و ۶۶۱ تن زیتون تولید و از آنجمله ۳۳۵۰ تن سیستروس و ۴۲۵ تن زیتون کانسرو شده به اتحاد شوروی صادر گردید. (۷) عاید دولتی، تنها

۲- «انیس»، ۱۹۷۴، ۱۷، اگست

۲- روز نامه «جمهوریت»، ۲۸، ۱۹۷۶، جنوری .

۳- ذافغانستان با نك مجله، ۱۹۷۶، شماره ۱۰-۱۲، صفحات

۱۳-۱۲ .

۴- روزنامه «جمهوریت» ۲۸، ۱۹۷۶، جنوری .

۵- روز نامه «جمهوریت» ۱۷، ۱۹۷۵، دسمبر .

۶- مجله «جمهوریت» ، ۱۹۷۶، شماره ۱، صفحات ۱۷۰-۱۷۱ .

۷- روزنامه «جمهوریت» ۱۱، ۱۹۷۶، اگست .

از صادرات زیتون ، به ۴۵ هزار دالر رسید . (۱)

با گذشت هر سال مقدار محصولات زمین های مربوط به شبکه آبیاری سردی که به کمک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اعمار گردیده است ، افزایش میپذیرد . در سال ۱۹۷۶ ، علاوه بر تولیدات دیگر ، در ساحه ۲۶۸ هکتار زمین ، گندم دارای جنسیت اعلاى قفقاز زرع و ۶۲۰ تن محصول بدست آمد ، که از آن به حیث تخم بذری استفاده صورت گرفت . (۲)

بدین ترتیب ، تجارب همکاری افغان - شوروی در این زمینه ثمر بخشی خویشرا ثابت نمود . به همین مناسبت حکومت جمهوری ساحه همکاری دو کشور را در ساحه زراعت گسترش داد .

در فیروزی سال ۱۹۷۴ ، موافقت نامه یی میان اتحاد شوروی و جمهوری افغانستان در مورد مطالعات منابع آبی دریای آموبه منظور استفاده از آنها ، در کابل به امضاء رسید . این کار توسط متخصصین اتحاد شوروی در يك سال خاتمه پذیرفت . (۳)

در جولای ۱۹۷۵ قرار دادی میان دو کشور در مورد استفاده از منابع آبی دریای کوچه به امضاء رسید . براساس قرار داد ، امور سروی و مطالعات این پروژه به مصرف بیشتر از يك ملیون د و صد و سه هزار روبل ، به کمک تخنیکى - اقتصادى اتحاد شوروی صورت می گرفت . «احداث بند آبگردان ، اتصال انهار مو جو ۴۵ ارچی ونو آباد جدید بمنظور رسانیدن آب کافی و منظم بر ای یکصد و شصت هزار جریب زمین موجود با در نظر داشت انکشاف مزید زمین های جدید ساحه آینده و همچنان آبیاری ساحه شصت هزار جریب زمین اراضی جدید سمت راست دریای کوچه توسط پمپ - اهداف عمده این پروژه را تشکیل میدهد .

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۳، ۱۹۷۶، جولای .
  - ۲- دافغانستان کلنی ، ۱۹۷۴ ، شماره ۴۰ ، صفحه ۳۴ .
  - ۳- د افغانستان کلنی ، ۱۹۷۵ ، شماره ۴۱ ، صفحات ۹۶۵-۹۶۶ .

در فیروزی سال ۱۹۷۶، هیئت اتحاد شوروی، تحت رهبری وزیر کشاورزی و منابع آبی از پاکستان اتحاد شوروی - م رسولوف، بکابل مسافرت نمود. (۱)

هیئت مذکور مذاکراتی را باوزرای زراعت و پلان گذاری افغانستان درمورد تحقق پروژه های تولید انرژی و زراعتی انجام داد که شامل پروگرام همکاری افغان - شوروی ذراین ساحات بودند. (۲)

۳۰ جون، میان دو کشور در کابل، قرار داد همکاری اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی با جمهوری افغانستان، در ساختمان بند و استیشن برق آبی کیله گی، در شمال افغانستان، به امضاء رسید. بر مبنای ارقام مقدماتی، بعد از ساختمان بند کیله گی ۹۰۰ میلیون متر مکعب آب ذخیره و ۴۵۰ جریب زمین آبیاری میگردد، که از آنجمله ۱۲۵ هزار جریب آن زمین بایر بود. نیروی استیشن برقی، که براین بند اعمار میشود ۶۰ هزار کیلووات فی ساعات تعیین شده بود. همه مصارف ساختمان این پروژه از حساب کردیت طویل-المدت اتحاد شوروی تمویل میگردد. (۳) تکمیل ساختمان این پروژه ها در سال ۱۹۸۳ (۱۳۶۵) پیشبینی شده بود.

بدون شك اعمار پروژه های آبیاری و انرژی کیله گی، در رشد اقتصادی افغانستان و با لخصوص مناطق شمال کشور از اهمیت فراوانی برخوردار است. روزنامه «جمهوریت» در این مورد نوشت:

«... دیده میشود که پروژه کیله گی اهمیت زیادی بخاطر بهبود وضع زنده گی دهاقین دارد و تولید ۶۰ هزار کیلووات فی ساعت انرژی برق، شرایط مساعدی را برای ایجاد و رشد صنایع، درین مناطق فراهم میسازد.» (۴)

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۷.۱۹۷۶، قهروری.
  - ۲- ذافغانستان کلتی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۲۰۷ و ۲۰۸.
  - ۳- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۱ جولای.
  - ۴- روزنامه «جمهوریت»، ۵.۱۹۷۶، جولای.

رئیس ریاست انرژی و منابع آبی وزارت زراعت افغانستان -
علی شاه، در مصاحبه خویش باخبر نگار روزنامه «جمهوریت» گفت:
باید خاطر نشان ساخت که با در نظر گرفتن کیفیت خوب زمین و
شرایط گوارای اقلیم این منطقه، پروژه کبلیگی، یکی از پروژه های
عمده کشور میباشد و نقش ارزشمندی را در انکشاف آینده
افغانستان ایفاء خواهد نمود.» (۱)

در اواسط جولای ۱۹۷۶ رئیس عمومی ریاست انرژی و منابع آبی
وزارت زراعت افغانستان، جمعه محمد محمدی به اتحاد جماهیر
شوروی سوسیالیستی مسافرت نمود. در جریان این مسافرت،
مذاکراتی میان نماینده گان دو کشور، در مورد انکشاف مزید
کمک های اتحاد شوروی به افغانستان، در ساختمان پروژه های
آبیاری و تولید انرژی، صورت گرفت. (۲)

در دوران جمهوری پنجساله، اتحاد شوروی به کمک های خویش
در انکشاف مالداري افغانستان نیز ادامه داد.

در اگست سال ۱۹۷۳، پروتوکول تمدید موعده خدمت گروپی از
متخصصین و ترنری شوروی در افغانستان و تهیه سامان لوازم،
ادویه و موثر های مختلف در چوکات مساعدت های بلاعوض اتحاد شوروی
به افغانستان از طرف علی احمد خرم معین وزارت پلان افغانستان
ویکتور شوییدنکو مستشار اقتصادی سفارت اتحاد شوروی در کابل
امضاء گردید. (۳)

در فبروری سال ۱۹۷۵ موافقتنامه تاسیس هیئت پولکلینیک امرای
حیوانی، به کمک بلاعوض اتحاد شوروی، در صفحات شمال و جنوب
غرب توسط عبدالعزیز فروغ معین وزارت پلان افغانستان و بوریس

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۱ جولای.
  - ۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۱۱ جولای.
  - ۳- ذافغانستان کلنی، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحات ۶-۷.

تیتوف مستشار اقتصادی سفارت گبرای شوروی مقیم کابل، به امضاء رسید. به موجب این موافقتنامه، اتحاد شوروی سامان آلات و ترنری مورد ضرورت، مواد ضد عفونی، ادویه، لوازم اداری، چهارده عراده موتور کمک عاجل و ترنری با پرتز جات و روغنیات مورد ضرورت را در اختیار افغانستان قرار میدهد و همچنین یک عده متخصصین را برای همکاری درین پولکلینیکها اعزام مینمود (۱)

در اکتوبر سال ۱۹۷۵ دوازدهمین جلسه مشترک سالانه متخصصین و ترنری افغان - شوروی بر گزار گردید. در اجلاس مذکور مسایل مربوط به فعالیت های مراکز و ترنری، که به کمک اتحاد شوروی تاسیس گردیده بودند، و انکشاف مزید همکاری هر دو کشور در این ساحه مورد مباحثه قرار گرفت. (۲)

گسترش خدمات و ترنری، به کمک اتحاد شوروی در افغانستان، اهمیت بزرگی در اقتصاد کشور داشت. زیرا صادرات محصولات مالداری، قلم درشت، عواید اسعاری کشور را تشکیل میدهد. فابریکه کود کیمیاوی و برقی حرارتی مزار شریف، که به کمک اتحاد شوروی اعمار گردیده است، اهمیت زیادی در رشد اقتصاد افغانستان دارد. ساختمان این پروژه ها در آستانه اولین سالگرد جمهوری افغانستان - جولای ۱۹۷۴ - خاتمه پذیرفت در مراسم افتتاح آنها وزیر صنایع کیمیاوی انجا دجا هیر شوروی سبوسیا لستی کوستانوف و وزیر معادن و صنایع افغانستان عبدالقیوم اشتراک ورزیدند.

عبدالقیوم در خطابه خویش اهمیت بزرگی به این دو ساختمان صنعتی «به کشور زراعتی بی چون افغانستان» قایل گردید. وی گفت که فابریکه کود کیمیاوی و برقی حرارتی با لابراتوارها و سامان آلات عصری مجهز اند و به حیث انستیتوت های علمی، برای تربیه کادر های

۱- د افغانستان کلتی، ۱۹۷۵، شماره ۴۱، صفحه ۵۶۵.

۲- روز نامه «جمهوریت» ۱۹.۱۹۷۶ اکتوبر.

تخصصی خدمت خواهد نمود. عبدالقیوم از اتحاد شوروی بخاطر کمک در اعمار این پروژه های بزرگ صنعتی اظهار امتنان نموده، دوام و تقویه این نوع همکاری را در احداث پروژه های مشابه کشور مفید و با ارزش خواهد. (۱)

مصارف اسعاری این پروژه ها، مجموعاً سی و شش ملیون روبل را تشکیل میداد، که از گریسدت طویل المدت اتحاد شوروی سوسیالیستی تمویل هیگردید. مصارف مجموعی داخلی آن به نه صد ملیون افغانی بالغ واز بودجه داخلی کشور کار سازی میشد. (۲)

طوریکه قبلاً بدان اشاره نمودیم، در فابریکه کود و برق ۲۰۶۵ نفر، در استیشین برق حرارتی مزارشریف ۲۸۹ نفر و در کار ساختمان منازل رهایشی برای کارگران و مستخدمین این پروژه ها ۱۲۰۲ نفر مصروف کار بودند. پرسونل تخنیکی آنها را فارغ التحصیلان انستیتوت پولیتخنیک، فاکولته انجنییری پوهنتون کابل و فارغ التحصیلان موسسات تحصیلی اتحاد شوروی، تشکیل میداد.

فابریکه کود کیمیاوی و برق حرارتی «نمونه یی از بهترین د مثر ترین ساختمان های صنعتی در افغانستان، که نقش مهم و ارزنده یی در زنده گی اقتصاد دی کشور بازی مینمایند». (۳)

ظرفیت تولیداتی فابریکه کو دکیمیاوی ۱۰۵ هزار تن کودیوریا در سال است که در آن زمان نه تنها احتیاجات کشور را مرفوع میساخت قسمتی از آن به خارج نیز صادر میشد.

بطور مثال، در سال ۱۹۶۷، در حدود ۱۵ هزار تن کود کیمیاوی به قیمت بیشتر از ۱۵ ملیون دالر به اتحاد شوروی صادر گردید. (۴)

۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۴، ۲۰ جولای، دافغانستان بانک مجله،

۱۹۷۴، شماره ۳-۶، صفحات ۳۹-۴۲.

۲- همانجا.

۳- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۱ مارچ.

۴- روز نامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۲۰ جولای.

استیشن برق حرارتی، به مصرف ۱۴۲ میلیون متر مکعب گاز طبیعی در سال، ۳۶ هزار کیلووات برقی ساعت تولید و نه تنها فابریکه کود کیمیاوی را از نگاه انرژی تامین میکند، بلکه از برق آن موسسات صنعتی و شهرهای بلخ و مزار شریف نیز مستفید میگردند. (۱)

محمد داود رئیس دولت و صدراعظم جمهوری افغانستان در هنگام مسافرتش به صفحات شمال افغانستان از معادن گاز طبیعی خواجه گوگردک، فابریکه کو کیمیاوی و استیشن برق حرارتی مزار شریف دیدن و در صحبتش باگروپ متخصصین اتحاد شوروی، کار این موسسات صنعتی را عالی ارزیابی نمود. (۲)

در جنوری سال ۱۹۷۶، قرارداد سروی و پروژه سازی فابریکه جدید کود کیمیاوی توسط متخصصین اتحاد شوروی، با استفاده از گاز طبیعی، بین دو کشور به امضاء رسید. (۳)

به کمک متخصصین اتحاد شوروی در صفحات شمال افغانستان، پنج معدن بزرگ گاز طبیعی به ذخیره مجموعی ۱۲۰ میلیارد متر مکعب کشف شد. (۴) از سال ۱۹۶۸ استخراج گاز در یکی از این معادن خواجه گوگردک، به همکاری اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، آغاز گردید. (۵) اتحاد شوروی در گسترش استفاده و استخراج معادن گاز طبیعی به افغانستان کمک مینماید.

۱- مجله «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۱۹۷۵، شماره ۹، صفحه ۸۵.

۲- «پراودا»، ۱۹۷۷، ۲۶ مارچ

۳- دافغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحه ۱۹۵.

۴- روز نامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۲۹ فبروری.

۵- از سال ۱۹۶۸-۱۹۷۵ درخواجه گوگردک بیشتر از ۲ میلیارد

متر مکعب گاز طبیعی استخراج گردید روزنامه «جمهوریت» ۱۹۷۶، ۲۸ فبروری.

در جولای ۱۹۷۴ اعمار لوله گاز از بالای دریای آمو خاتمه پذیرفت. (۱)
تابه آن زمان گاز از طریق لوله یی که از زیر آب دریای آمو میگذشت
به اتحاد شوروی صادر میشد. لوله مذکور در اثر نیروی تخریبی
آب، چندین مرتبه از استفاده خارج گردید. اعمار لوله جدید هوایی
برد دریای آمو به قطر ۲۴ در ۲ متر، به ارتفاع ۱۳ متر از سطح
دریا، طول ۶۶۰ متر و وزن ۱۶۰۰ تن، از ضایعات گاز و مصارف
ترمیم آن جلوگیری نمود (۲)

بین جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی
به تاریخ ۱۲ نومبر ۱۹۷۵، قراردادی عقد گردید، که بر مبنای آن اتحاد
شوروی، در استخراج منابع گاز زمعدن جرقدوق در مناطق شمال
کشور، به افغانستان کمک میکرد. این پروژه طویل المدت حفر ۱۹ چاه
به ظرفیت ۲ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در سال و ساختمان کارخانه
تصفیه گاز و استحصال سلفراز آن پیشبینی مینمود. در چوکات این
قرار داد. چاه ها در مدت ۲۲ سال ۴۴ حلقه بالا خواهد رفت. (۳)
اعمار لوله گازی، که جرقدوق را با لوله گاز اساسی در ناحیه
خواجه گوگردک باشهر مزارشریف وصل مینماید. نیز شامل پروژه
بود.

بدین ترتیب، علاوه بر افزایش صادرات گاز طبیعی، استفاده از این
منبع ارزان طبیعی در داخل کشور، نیز ازدیاد میپذیرد و گاز طبیعی در
کنار تامین فابریکه کود و برق از لحاظ مواد خام در صنایع تسخین-

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۲۰، ۱۹۷۴، جولای.
  - ۲- روزنامه «جمهوریت»، ۲۸، ۱۹۷۵، فبروری.
  - ۳- ذافغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحه ۱۸۰.

خانه ها و شهر مزار شریف نیز بکار خواهد رفت . (۱)
۱۲ نومبر ۱۹۷۵ دومین قرار داد تمهیه ۶۸۰۳ تن لوله گاز به قیمت
۴ میلیون روبل ، از حساب کريدت اتحاد شوروی به افغانستان ، میان
دو کشور به امضاء رسید ، تا در پروژه جرقدوق از آن استفاده
صورت گیرد . (۲)

در اکتوبر ۱۹۷۴ ، اسناد همکاری بین افغانستان و اتحاد شوروی
برای آماده ساختن ، استفاده و انتقال نفت معدن انگوت و احداث
یک تصفیه خانه ، ظرفیت سالانه یکصد هزار تن با در نظر داشت
توسعه آن به تناسب ذخایری که در آینده کشف میگردد به امضاء
رسید . (۳)

در جون ۱۹۷۵ ، در شهر کابل ، قرار داد افغان - شوروی بخاطر
کمک اتحاد شوروی سوسیا لستی ذراعمار اولین کار خانه تصفیه
نفت در افغانستان ، عقد گردید . (۴) ساختمان این کار خانه به ظرفیت
سالانه ۲۰۰ هزار تن نفت مطابق به پیشبینی آن زمان ، باید در سال
۱۹۷۹ به اتمام میرسید و محل آن در جوار معادن گاز جرقدوق تعیین
شده بود . (۵)

در سال ۱۹۷۴ بعد از ۱۶ سال از زمان تثبیت اولین ذخیره نفت
انگوت ، به ظرفیت ۷۲ میلیون تن ، به کمک متخصصین اتحاد شوروی

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۵، ۳ دسمبر .
  - ۲- دافغانستان کلنی ، ۱۹۷۶ ، شماره ۴۲ ، صفحه ۱۷۵ .
  - ۳- دافغانستان کلنی ، ۱۹۷۵ ، شماره ۴۱ ، صفحه ۵۵۱ .
  - ۴- دافغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۵ ، شماره ۳-۶ ، صفحات ۶-۷ .
  - ۵- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۱۰ جنوری .

معدن دومی در اقل دره به ظرفیت ۶۲ میلیون تن نفت کشف شده. (۱)
معدن سومی در سال ۱۹۷۶ در قشقری کشف گردید، که در آن
زمان هنوز مقدار ذخیره نفت آن تعیین نشده بود. (۲)

۲۲ جون سال ۱۹۷۶ میان نماینده‌گی تخنو اکسپورت اتحاد
شوروی و وزارت معادن و صنایع افغانستان قرار دادی جدیدی در
مورد ادامه کمک‌های تخنیکی اتحاد جماهیر شوروی سو سیالیستی
در امور تفحصات نفت و گاز افغانستان، به امضاء رسید.

مطابق به قرارداد مذکور، اتحاد شوروی سامان آلات، مواد و دیگر
وسایل کمکی تفحصات جیولوجیکی مورد ضرورت را به خاطر دریافت
و تثبیت ذخایر نفت و گاز در ولایات شمالی و غربی کشور در اختیار
افغانستان قرار می‌داد. (۳) تحویلدهی این وسایل و سامان
آلات به قیمت مجموعی ۹ میلیون روبل به افغانستان، از حساب
کریت‌های طویل‌المدت اتحاد جماهیر شوروی سو سیالیستی در
سالهای ۱۹۷۶ و ۱۹۷۷ صورت می‌گرفت. (۴)

در حدود ۲۰۰ متخصص اتحاد شوروی در کنار کارگران و
انجیران افغانی در شرایط ناگوار اقلیمی صفحات شمال افغانستان،
که حرارت هوا در تابستان به ۴۰-۴۵ درجه بالا می‌رود، مشغول امور
تفحصات نفت و گاز بودند و تا به سال ۱۹۷۷ قادر به حفر چاه‌هایی
به عمق مجموعی بیشتر از ۳۵ هزار متر گردیدند. (۵)

بدین ترتیب، به اطمینان می‌توان گفت، که همکاری افغان - شوروی
در ساحة استخراج نفت و گاز نتایج مشهودی به بار آورد. این

۱- «انیس»، ۱۹۷۶، ۱۵ جولای.

۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۳ اگست.

۳- «پراودا»، ۱۹۷۶، ۲۳ جون.

۴- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۷ جولای.

۵- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۳ مارچ.

همکاری اساتد رشد صنایع نفتی - کیمیاوی را در چوکات
سکتور دولتی در افغانستان، پایه گذاری و مقام بزرگی را در
رشد اقتصادی افغانستان احراز نمود. امکانات همکاری اتحاد
جماهير شوروی سوسیالیستی و جمهوری افغانستان درین ساحه
به پایان نرسیده و دور نمای انکشاف گسترده بی دارد.
اتحاد شوروی به کمک خویش در تفحصات جیولوژیکی و استخراج
معادن دیگر کشور نیز ادامه داد در اگست سال ۱۹۷۳ موافقنامه
کمک تخنیکي و اقتصادی اتحاد جماهير شوروی سوسیالیستی به
جمهوری افغانستان در زمینة استخراج معادن مفید جامد میان دو
کشور به امضاء رسید. (۱)

معین وزارت پلان جمهوری افغانستان در ارتباط به امضای این
سند گفت: «استخراج معادن جامد، منبع مهم رشد صنایع ثقیل میباشد...
افغانستان همه ساله ۸۵ هزار تن بیرایت، ۵۰ هزار تن کرومیت و
۵۰ هزار تن فلورایت را صادر خواهد کرد که عاید آن سالانه به سه صد
میلیون افغانی خواهد رسید.» (۲)

در جنوری سال ۱۹۷۷ میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهير
شوروی سوسیالیستی قرار دادی در شهر کابل بخاطر کمک مزید
اقتصادی و تخنیکي به افغانستان در تفحصات معادن مفید به جامد
عقد گردید. بر اساس این قرار داد اتحاد شوروی به قیمت ۴۰۷۶۰۰۰
زوبل مواد و سامان آلات تفحصات جیولوجیکي و وسایل دیگر کمکی
مورد ضرورت رابه خاطر تحقق امور تفحصاتی معادن مفید جامد،
در اختیار افغانستان قرار میدهد. (۳)

متخصصین اتحاد شوروی در سروی معادن آهن و مس، که

-
- ۱- د افغانستان کلنی، ۱۹۷۴، شماره ۴۰، صفحه ۸.
  - ۲- د افغانستان بانک «مجله»، ۱۹۷۳، شماره ۶-۷، صفحه ۲۶.
  - ۳- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۷، ۲۳ جنوری.

استخراج آنها در پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی افغانستان پیشبینی گردیده بود به جمهوری افغانستان کمک مینمود . همچنین آنها در تفحصات و مدرنیزه ساختن استخراج طلا، لاجورد، مواد خام ساختمانی و دیگر معادن مفید به افغانستان یاری میرسانیدند . اتحاد شوروی به کمک خویش در تنویر مناطق مختلف جمهوری افغانستان توسط برق و طسرح پروژه ها بخاطر رشد مزید تولید انرژی برق در افغانستان ، ادامه داد .

در اگست سال ۱۹۷۵ قرار دادهایی در باره امور پروژه سازی و تحقیقاتی بخاطر تامین نواحی شمال افغانستان از نگاه انرژی برق شبکه برق شهر های مزار شریف و تمید لین برق گلپهار ، سالنگ ، میان دو کشور به امضاء رسیدند .

اتحاد شوروی ، مطابق به قرارداد اولی ، در مطالعه منابع انرژی برق بخاطر تامین موسسات بزرگ صنعتی ، که در چوکات پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی افغانستان در صفحات شمال اعما ر میگردد ، به جمهوری افغانستان کمک مینمود . (۱)

قرار داد دومی ، ارسال تمام سامان آلات مورد ضرورت تنویر منازل مسکونی و تامین موسسات صنعتی شهر های مزار شریف و بلخ از نگاه انرژی برق ، توسط اتحاد شوروی به جمهوری افغانستان را پیشبینی مینمود .

بر اساس قرار داد سو می پروژه سازی لین انتقال برق از گلپهار الی تونل سالنگ بطول ۴۰ کیلومتر با سب ستیشن در سالنگ و توسعه سب ستیشن گلپهار و رسانیدن برق به تونل سالنگ و محلات فلاتک سنگ و گهواره سنگ صورت میگرفت . مشخصات تخنیکی و اقتصادی این لین دور نمای اتصال شبکه برق کابل با شبکه برق شمال تثبیت میگردد . با اكمال این پروژه زمینه تدارک انرژی برق

۱- روزنامه «جمهوریت» ۱۷.۱۹۷۵ اگست .

برای حفظ و مراقبت شاهسراه و تونل سالنگ مساعد شده و ضمناً باتدارك برق آبی در ایام زمستان گالری های سالنگ بصورت بهتر مورد استفاده ترافیك قرار میگرفت. (۱)

در دسمبر سال ۱۹۷۵ قراردادك تخنیکي اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ر مورد سروی اتصال سستیشن های برق نغلو و جلال آباد، میان دو کشور به امضاء رسید (۲)

نامین شهر هازنکاه برق و ایجاد سیستم واحد شبکه برق در کشور از اهمیت نهایت زیادی برای رشد صنایع و بهتر شدن شرایط زنده گی مردم افغانستان برخوردار است. در حل این معضله، طوریکه در بالا به آن اشاره نمودیم، اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی به نطق افغان کمک بی شایبه مبذول میداشت.

اتحاد شوروی در رشد صنایع ارزاقی و نساجی، در چوکات پلان هفت ساله به جمهوری افغانستان همکاری و سعی مینمود.

۸ سپتمبر سال ۱۹۷۵ موافقتنامه یی در باره کمک اتحاد شوروی در مطالعات تخنیکي و اقتصادي در هشت پروژه مربوط به ریاست ارزاق و احتیاجات عامه وزارت مالیه افغانستان با مستشاریت اقتصادی سفارت کبرای شوروی در کابل به امضاء رسید. مطابق به این موافقتنامه، مطالعات تخنیکي و اقتصادي در پروژه های ارزاقی که شامل فابریکه نان پزی در کابل به ظرفیت شصت و پنج تن و فابریکه های نان پزی شهرهای مزار شریف و هرات به ظرفیت بیست تن در ۲۴ ساعت و همچنین دستگاه نان پزی تجر بوی کابل به ظرفیت شش تا هفت تن در روز، سیلوی مزار شریف به ظرفیت بیست هزار تن، آسیاب های سیلو در مزار شریف و هرات هر یک به ظرفیت شصت تن در ۲۴ ساعت و تجدید دستگاه نان پزی فعلی سیلوه ظرفیت نود تن در ۲۴ ساعت

۱- دافغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۱۲۰ و ۱۲۱.

۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۵، ۴ دسمبر

بود، در مدت پنج ماه به همکاری متخصصین شوروی انجام مییافت. (۱)
هدف احداث این پروژه ها، به گفته محمد آصف رئیس ارزاق
و احتیاجات عامه وزارت ما لیه جمهوری افغانستان، رفع احتیاجات
اهالی و بلند بردن ذخایر دو لسی بخاطر ثابت نگه داشتن قیمت ها در
بازار بود. (۲)

در سپتمبر سال ۱۹۷۵ بر اساس قرار دادی که میان موسسه تخنو -
اکسپورت اتحاد شوروی و وزارت معادن و صنایع جمهوری افغانستان
به امضا رسید، اتحاد شوروی بخاطر باز سازی کامینات نساچی
گلپهار، ۲۷۶ پایه ماشین با سامان اضافی به مبلغ ۷۲۷ هزار و ۵۶۹
دالر در اختیار افغانستان قرار میدهد. (۳) باز سازی کامینات
مذکور به تاریخ ۸ فبروری به پایان رسید و در نتیجه تولید سالانه
آن از ۷۵ به ۸۵ ملیون متر تکه، بالا رفت. (۴)

۳۱ دسمبر سال ۱۹۷۵، موافقتنامه سروی و پروژه سازی شماری از
کارخانه جاب نساچی، و جن و پرس در برخی از ولایات کشور، میان دو
کشور در شهر کابل به امضاء رسید.

بر مبنای این قرار داد، مطالعات و سروی برای تعیین محل ظرفیت،
نوعیت تولیدات و سرمایه گذاری پروژه های نساچی و جن و پرس در
ولایات کشور توسط متخصصین افغانی و شوروی در مدت یک سال

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۵، ۱۹۷۵، سپتمبر، د افغانستان کنلی،
۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۱۲۸-۱۲۹.
  - ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۲۳، ۱۹۷۵، سپتمبر.
  - ۳- روزنامه «جمهوریت»، ۲۸، ۱۹۷۵، سپتمبر.
  - ۴- روز نامه «جمهوریت»، ۱۰، ۱۹۷۷، فبروری.

صورت میگرفت . (۱) مطابق به این قرار داد يك تعداد فابریکه های در کشور اعما میگردد که نه تنها احتیاجات اهالی را برای انواع مختلف پارچه جات رفع مینمود ، بلکه امکان صادرات قسمتی از محصولات آنها به خارج نیز بوجود میامد . بر تعداد کارگران، نساجی از ۷-۶ هزار تن افزود میگردد (۲)

در سال ۱۹۷۶ قرار داد های جداگانه یی از جانب افغانی با نخو اکسپورت اتحاد شوروی به امضا رسید که مطابق به انها اتحاد شوروی ماشین هایی با بحاطر فابریکه های جدید نساجی در قندهار به ظرفیت تولیدی ۲۰ میلیون متر تکه و ۱۰۰۰ تن نخ در سال و در هرات به ظرفیت تولیدی ۱۲ هزار متر تکه و ۵۰۰ تن نخ در سال . (۳) و همچنین بحاطر باز سازی فابریکه نساجی بلخ ، در اختیار افغانستان قرار میداد .

پس سازی فابریکه نساجی بلخ ، تا آغاز سال ۱۹۷۷ به پایان رسید و نیرو های تولیدی آن از ۸ به ۲۰ میلیون متر تکه در سال بالارفت . (۴) در دوران جمهوری پنجساله محمد داود ، اتحاد شوروی به کمک های تکنیکی - اقتصادی خویش به افغانستان ، در ساحه شهر سازی ، ادامه داد .

۱۵ اگست سال ۱۹۷۴ ، در شهر کابل ، میان جمهوری افغانستان و اتحاد جما هیر شوروی سو سیا لیستی پروتوکولی در مورد کمک اتحاد شوروی در تحقیق ماستر پلان ۲۵ ساله باز سازی شهر کابل ، به امضا رسید . بحاطر تحقق این آرمان شش تن از متخصصان اتحاد

-
- ۱- د افغانستان کنی ، ۱۹۷۶ ، شماره ۴۲ ، صفحات ۱۹۳-۱۹۴ ، روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۶ ، ۱ جنوری .
  - ۲- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۶ ، ۱۸ جنوری .
  - ۳- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۶ ، ۶ می و ۲۲ جولای .
  - ۴- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۶ ، ۲۶ فبروری و ۳۰ دسمبر .

شوروی به کابل فرستاده شد نه‌تادر این پروژۀ بزرگ بامهندسان
وانجنیران افغانی کمک نمایند (۱)

درچون سال ۱۹۷۵ هیئت شورای شمیری مسکوبه کابل مسافرت نمود.
هیئت مذکور مذاکراتی باشا زوال کابل در مورد همکاری مزید میان
دو کشور در مورد بازسازی شهر کابل، انجام داد. (۲)

در اپریل سال ۱۹۷۵ موافقتنامه‌یی در مورد کمک فنی اتحاد جماهیر
شوروی در بازسازی ساختمان خانه سازی شهر کابل در پایتخت
افغانستان به امضاء رسید. بعد از ختم کار بازسازی نیروی تولیدی
کامینات مدبور از ۳۵ به ۵۲ هزار متر مربع اعمار منازل رهایشی،
بالا میرفت.

کامینات خانه سازی کابل تا سال ۱۹۷۷ بصورت مجموعی
ساختمان ۶۴ بلاک رهایشی را به پایان رسانید که هر یک بطور متوسط
دارای ۴۰ اپارتمان بود (۳)

بحاطر رفع احتیاج ۴۰ هزار تن از ساکنین شهر کابل به منازل
رهایشی، حکومت پروژه ساختمان خانه های جدیدی را در نواحی
یکه توت و بی بی مهرو، روی دست گرفت. (۴)

به همین مناسبت، همکاری اتحاد جماهیر شوروی سو سیالیستی
باجمهوری افغانستان در شهرسازی از اهمیت بزرگ اجتماعی -
اقتصادی برخوردار بود.

اتحاد شوروی در ساحت صحت عامه نیز به جمهوری افغانستان
یاری می‌رسانید.

د رآستانۀ تجلیل از سو میسن سالگرد اعلام جمهوری افغانستان،

۱- «انیس»، ۱۹۷۴، ۱۷، اگست

۲- روز نامه «جمهوریت»، ۲، ۱۹۷۵، ۳ و ۷ جون.

۳- پلان هفت سالۀ انکشاف اقتصادی و اجتماعی افغانستان،
جلد ۱، صفحۀ ۲۷۸.

۴- روزنامه «جمهوریت»، ۱۸، ۱۹۷۶، ۲۱ اپریل.

در جولای ۱۹۷۶، مراسم رسمی افتتاح شفاخانه مرکزی که به کمک اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی اعمار شده بود، برگزار گردید. هیئتی تحت ریاست وزیر صحت اتحاد شوروی ب.و. پتروفسکی بخاطر اشتراك در این مراسم به کابل مسافرت نمود. ب.و. پتروفسکی در هنگام مذاکراتش با وزیر صحت جمهوری افغانستان اظهار آمادگی نمود، تا همکاری های دو کشور در ساحت صحت عامه، گسترش بیشتری حاصل نمایند. (۱)

تمایل هیئت افغانی در این مورد به تاریخ ۱۴ جولای در هنگام پذیرش ب.و. پتروفسکی از جانب رئیس دولت افغانستان - محمد داود هرچه جدی تر ابراز گردید. (۲)

شفاخانه مرکزی که به کمک برادرانه اتحاد شوروی اعمار گردیده است، عبارت از مرکز بزرگ صحتی. در یک ساختمان ۹منزله با ۵۰۰ اتاق دارای بستر، اطباء، معاینات، لابراتوارها میباشد. (۳)

این شفاخانه همزمان ۵۰۰ مریض را با امراض مختلف میتواند قبول نماید روزنامه «جمهوریت» در این مورد نوشت:

شفاخانه مرکزی - یکی از عصری ترین شفاخانه های کشور و منطقه میباشد، که با افتتاح آن گام بزرگی در رشد خدمات مهمی برداشته شد. (۴)

گسترش همکاری اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی با جمهوری افغانستان، ساحت های درو میترولوژی را نیز احتوا نمود.

در سپتمبر سال ۱۹۷۴، در مسکو، پروتوکول کمک بلا عوض اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در ساحت های درو میترولوژی

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۲، ۱۹۷۶، جولای.
  - ۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۵، ۱۹۷۶، جولای.
  - ۳- روزنامه «جمهوریت»، ۱۲، ۱۹۷۶، جولای.
  - ۴- روزنامه «جمهوریت»، ۱۳، ۱۹۷۶، جولای.

به جمهوری افغانستان ، به امضار رسید . اتحاد شوروی بر مبنای این پروتوکول متعهد گردید تا ستیشن های درو مترو لوژی میدان هوایی کابل را از نگاه تخنیکي باز سازی نموده ، سامان آلات عصری را بخاطر اعمار چنین ستیشن های جدید در قند هار ، هرات و کندز ذر اختیار جمهوری افغانستان قرار دهد. (۱) تا فبروری سال ۱۹۷۶ ساختمان این پروژه ها به پایة اكمال رسید و در هر يك از آنها دوتن از متخصصین اتحاد شوروی بر ای تربیت مترو لوژیست های افغانی ، مصروف کار گردید. (۲)

ایجاد ستیشن های جدید و مترو لوژی به افزایش تعداد پرواز های ترانزیتی از فضای افغانستان کمک نمود و عواید اسعاری کشور را از این ناحیه بالا برد .

روابط کلتوری و علمی جمهوری افغانستان با اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نیز گسترش بیشتری پیدا نمود . بصورت متناوب هیئت های کلتوری و نندارتون ها میان دو کشور مبادله میگردد ، که خلقهای دو کشور رهمسایه را با دستاورد های یکدیگر در ساحة علم و کلتور آشنا میساخت .

بدین ترتیب ، در می سال ۱۹۷۵ ، در کتا بخانه پوهنتون کابل ، نندارتون کتابهای اتحاد شوروی افتتاح و در آن ۷۰۰ جلد کتاب علمی ، تخنیکي ، کلتوری وغیره به نمایش گذاشته شد . سفارت کبرای اتحاد شوروی در کابل ، تمام کتاب های مذکور را ، بعد از ختم موعده نندارتون ، به کتا بخانه پوهنتون اهدا نمود (۳) در جون سال ۱۹۷۵ ، نندارتون آثار نقاشان جمهوری شوروی

۱- د افغانستان کلتی ، ۱۹۷۵ ، شماره ۴۱ ، صفحه ۵۴۵ .

۲- روز نامه «جمهوریت» ۲۸، ۱۹۷۶، فبروری .

۳- روزنامه «جمهوریت» ، ۲۵، ۱۹۷۵، می .

سوسیالیستی تا جکستان در شهر کابل سازمان داده شده (۱)
در اخیر دسمبر سال ۱۹۷۵ گروه هنری شوروی به منظور نمایش
کانسرت ها به کابل مسافرت نمود. (۲).
در سالهای ۱۹۷۶ و ۱۹۷۷ هیئت های سپورتی بر اساس پروتو کول
منعقدۀ نو مبر سال ۱۹۷۵ میان دو کشور مبادله گردید. (۳)
نقش بزرگی را در استحکام دوستی و گسترش روابط کلتوری
دو کشور، انجمن های دوستی افغان - شوروی و شوروی - افغان
ایفا میکردند.

اعضای این سازمانهای اجتماعی بصورت متناوب، تماسهای مستقیم
بایکدیگر بر قرار و روزهای تاریخی دو کشور را تجلیل مینمودند و
همچنین اقدامات مختلفی بخاطر آشنایی خلقهای خویش با زنده گی،
عنعنات، تاریخ و کلتور همده یگردست میزدند. (۴)

۱۳ اپریل ۱۹۷۶ موافقتنامه جدید کلتور و همکاری علمی میان
دو کشور برای سالهای ۱۹۷۶ و ۱۹۷۷، در شهر کابل به امضا
رسید. در موافقتنامه مذکور مبادله هیئت های مختلف در ساحت
علم و کلتور و امکان تحصیل پسران و دختران افغانی در موسسات
تحصیلاتی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی پیشبینی گردیده
بوده. (۵)

با عقد این موافقتنامه، همکاری های علمی و کلتوری اتحاد شوروی

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۸، ۱۹۷۵، جون.
  - ۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱، ۱۹۷۶، جنوری.
  - ۳- روزنامه «جمهوریت»، ۲۹، ۱۹۷۶، نومبر.
  - ۴- ر.ک به دافغانستان کلتی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحات ۱۱۵،
۱۲۱، روزنامه جمهوریت ۲۳، ۱۹۷۵، اپریل، ۶ نومبر، ۱۹۷۶.
  - ۵- روزنامه جمهوریت ۳۱، ۱۹۷۵، جولای.
  - ۵- روزنامه «جمهوریت»، ۱۴، ۱۹۷۶، اپریل.

با جمهوری افغانستان هنوز هم گسترش بیشتری یافت .
دردوران جمهوری پنجساله محمد داود ، اتحاد شوروی به کمک خویش ، در تربیه کادر های ملی افغانستان ادامه داد .
گروپی از استادان شوروی در کنار استادان افغانی مشغول تدریس محصلین در انستیتوت پولیتخنیک ، تخنیکم اوتو میخانیک کا بل و تخنیکم صنایع نفت و گاز مزار شریف بودند .

تا سال ۱۹۷۵ انستیتوت پولیتخنیک کابل ۳۲۴ انجنیر رادر رشته های مختلف تربیه نمود . (۱) در دسامبر سال ۱۹۷۵ مراسم با شکوهی به مناسبت فراغت اولین دوره متخصصین نفت ، از تخنیکم نفت و گاز مزار شریف ، برگزار گردید . (۲) تعداد محصلین افغانی در موسسات تحصیلات عالی اتحاد شوروی نیز افزایش یافت . تنها در سال ۱۹۷۵ به تعداد ۲۵۰ پسر و دختر افغان بخاطر تحصیل به اتحاد شوروی مسافرت نمود . (۳)

با گذشت هر سال ، علاقه مندی افغان ها به فرا گرفتن زبان روسی افزایش می یافت . در جمهوری افغانستان کورس های بی فعال بود که در آنها استادان شوروی به تدریس زبان روسی می پرداختند . در جون سال ۱۹۷۵ مراسم تفویض دیپلوم ها به ۵۶ فارغ التحصیل سیزده همین دوره این کورس هادر شهر کابل برگزار گردید . (۴)
روابط تجارتي جمهوری افغانستان با اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نیز پیروز مندانه انکشاف می یافت .

در مدت سه سال عدت از اعلام رژیم جمهوری در افغانستان ، تعدادی از موافقتنامه ها و پروتوکول های با اهمیتی ، میان دو کشور ، در ساحة تجارت و ترانزیت به امضا رسید ، که به افزایش قابل

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۵، ۱ جولای .
  - ۲- دافغانستان کلنی ، ۱۹۷۶ ، شماره ۴۲ ، صفحات ۱۸۵-۱۸۶ .
  - ۳- معلومات احصائیوی، ۱۹۷۶ ، شماره ۳ ، صفحات ۳۲۱ .
  - ۴- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۵، ۱۹ جون .

ملاحظه حجم دوران کالایی میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی، کم است نمود.

۲۰ مارچ سال ۱۹۷۴ موافقتنامه جدیدی تجارنی میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی عقد گردید، که مطابق به آن موافقتنامه سال ۱۹۵۰ ملتی قرار گرفت. (۱)

حجم دوران کالایی میان جمهوری افغانستان و اتحاد شوروی (به میلیون دالر) (۲)

۷۱-۱۹۷۵	۷۵-۱۹۷۴	۷۴-۱۹۷۳
۴۶ر۴۰	۵۰ر۹۲	۱۸ر۲۵
۸۱ر۰۸	۹۱ر۹۳	۴۸ر۵۷
۱۲۷ر۴۸	۱۴۲ر۸۵	۶۶ر۸۲
		حجم دوران کالایی

جدول فوق پیا نکر آنست، که بعد از امضا موافقتنامه جدید تجارنی میان دو کشور، حجم دوران کالایی میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در سال ۱۹۷۴-۷۵ بیشتر از د و برابر به تناسب سال ۱۹۷۳-۷۴، از ۶۶ر۸۲ میلیون دالر به ۱۴۲ر۸۵ میلیون دالر افزایش یافت.

در جون سال ۱۹۷۶ جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی موافقتنامه طویل المدت دوران کالایی را، برای پنج سال، در مسکو به امضا رسانیدند. بر اساس این موافقتنامه، حجم دوران کالایی از سال ۱۹۷۶ الی سال ۱۹۸۰ به تناسب سالهای ۱۹۷۶-۱۹۷۷ یکنیم مرتبه بالا میرفت و به یک میلیارد دالر

۱- دافغانستان بانک مجله، ۱۹۷۵، شماره ۷-۱۲، صفحات ۶۸-۷۲.

۲- جدول بر مبنای آرقام معلومات احصائیوی، ۱۹۷۶، شماره ۳، صفحات ۴۴۳ و ۴۴۶ تر تیب گردیده است.

میرسید . (۱)

طرفین همکاری در ساحه حمل و نقل و ترانزیت اموال تجارتي از طریق ساحه کشور های خویش را نیز انکشاف دادند .

اول اگست سال ۱۹۷۴ قرارداد جدیدی در باره حمل و نقل اموال تجارتي میان دو کشور عقد گردید، که شرایط مساعد تری را برای هر دو طرف در ترانسپورتیشن اموال تجارتي و ترانزیتی وارداتی و صادراتی افغان - شوروی مهیا ساخت . (۲)

تابه آن زمان ، مبادله اموال در بندر سرحدی کشک اتحاد شوروی صورت می گرفت . و اما ، بعد از امضای قرار داد جدید ، مبادلات مذکور در بندر سرحدی افغانی - تورعندی انجام و به مراتب ، نسبت به سابق ، به نفع افغانستان تمام می شد . (۳)

معاملات وارداتی و صادراتی با کشورهای اروپایی ، امریکا و خلیج فارس از طریق راه های ترانزیتی پاکستان ، ایران او اتحاد شوروی تحقق می پذیرفت . سالنامه افغانستان راه های ترانزیتی مذکور را مقایسه نموده ، مینویسد : (تا جایکه تجربه نشان داده راه شوروی نسبت به راه پاکستان و ایران به صرفه و اقتصادی می باشد) . (۴)

۲۸ می سال ۱۹۷۵ جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی قرار داد جدید ترانزیتی را در کابل عقد نمودند . (۵) که مبتنی بر موافقتنامه ترانزیتی چون سال ۱۹۵۵ و قرارداد ترا - نزیتی فیروزی سال ۱۹۷۱ بود .

۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۲۱ جون و ۵ جولای .

۲- د افغانستان کلنی، ۱۹۷۵، شماره ۴۱، صفحات ۴۱۶-۴۱۷ .

۳- مجله جمهوریت ، ۱۹۷۴، شماره ۴، صفحه ۸۰ .

۴- د افغانستان کلنی، ۱۹۷۵، شماره ۴۱، صفحات ۴۱۸ و ۵۴۴ .

۵- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۵، ۲۰ می .

قرار داد جدید ترانزیتی شرایط بهتری را برای هر دو کشور نسبت به قرار ذاذ های قبلی پیشبینی می نمود مطابق به این قرار داد افغانستان برای حمل و نقل اموال ترانزیتی خویش میتواند است از خطوط آهن و کشتی های اتحاد شوروی استفاده نماید و موتر های افغانی در حمل و نقل اموال ترانزیتی اتحاد شوروی از طریق خاک خویش سهم میگرفت . همچنین کرایه حمل و نقل اموال ترانزیتی نیز در قرارداد جدید برای هر دو کشور پائین آورده شده (۱)

اموال صادراتی و ترانزیتی افغانستان و کشور های دیگر توسط کشتی های بار بر دار از ساحل بنادر افغانی واقع سمیر خان بندر و حیرتان بخاک اتحاد شوروی و همچنان اموال وارداتی و ترانزیتی شوروی و سایر کشور ها از بنادر شوروی به بنادر افغانی حمل و نقل می شود.

در فبروری سال ۱۹۷۱ قرارداد جدید ترانسپورتیشن اموال دریای آمو ، میان جمهوری افغانستان و اتحاد جماهیر شوروی ، سوسیالیستی به امضا رسید . هدف از عقد این قرارداد تسهیلات بیشتر در تحریک و تحویلگیری اموال صادراتی ، وارداتی و ترانزیتی میباشد که در بنادر دریای افغانستان و اتحاد شوروی صورت میگير . (۲)

مطابق به این قرار داد کمیست حمل و نقل اموال - از طریق بنا در دریای آمو نیز افزایش می پذیرفت . قرار داد جدید کشتی رانی اهمیت بخصوص برای جمهوری افغانستان داشت . زیرا بخش عمده دو ران کالایی افغان - شوروی از طریق بنادر دریای آمو صورت میگرفت . بطور مثال ، در سال ۱۹۷۴-۷۵ از طریق بندر خشکه تور غندی ۱۰۰ هزار تن اموال توسط خطوط آهن اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیست

- روز نامه «جمهوریت»، ۱۰، ۱۹۷۵، جون .

۲- دافغانستان بانک مجله، ۱۹۷۶، شماره ۱-۳، صفحات

۶-۵، دافغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحه ۲۱۰ .

لیستی حمل و نقل گردیده، در حالیکه در سال مذکور، مقدار ترانسپور -
تیشن اموال از طریق دریای آمو به ۴۰۰ هزار تن میر سید. (۱)
در اکتوبر سال ۱۹۷۴ قراردادی در مورد سروی ساختمان پل به
طول ۴۰۰ متر بر دریای آمو و اعمار خط آهن و سړك مونرووی بر آن ،
میان دو کشور عقد گردیده.

ساختمان این پل که در آن زمان بزرگترین پروژه بر دریای آمو
بود، بدون شك بر رشد حجم دوران کالایی میان اتحاد جماهیر شوروی
سوسیالیستی و جمهوری افغانستان تأثیر وارد مینمود و مقدار حمل و نقل
اموال بر این راه از حاک دو کشور را به اندازه قابل ملاحظه یی بالا
میبورد. همچنین مقدار زیاد پول وقت در معاملات تجارتي از طریق
دریای آمو صرفه میردیده .

بر اساسی امار مقدماتی تمام مصارف ساختمانی پل مذکور در
ملت هشت سال دو پاره جبران میشود . اهمیت ساختمان پل دریای
آمو از ندهه پلان های دور نمای تجارتي نیز فوق العاده زیاد بود ،
زیرا پیشبینی میکردید که ، حجم حمل و نقل اموال ، پادر نظر گرفتن
معاملات ترانزیتی در سالهای ۱۹۸۰-۹۰ ، از طریق دریای آمو، به ۹ میلیون
تن در سال خواهد رسید . (۲)

این شرکت مختلط ترانسپورتی فغان - شوروی (فسوتر) در فبروری
۱۹۷۶ با سرمایه ۴۰ ملیون فغانی، که ۵۱ درصد آن متعلق به دولت
فغانستان و ۴۹ درصد آن به اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی
بود ، بر بهتر شدن وضع تجارت دو کشور و حمل و نقل اموال
ترانزیتی تا ثیر مثبتی وارد نمود . (۳)

در سالهای جمهوری پنجساله محمد داود تجارت جمهوری افغان -

-
- ۱- روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶، ۷ مارچ .
  - ۲- روزنامه «جمهوریت»، ۱۴ اکتوبر ، ۱۹۷۴ .
  - ۳- دافغانستان گلنی ، ۱۹۷۶ ، شماره ۴۲ ، صفحات ۲۰۶-۲۰۷ ،
روزنامه «جمهوریت»، ۱۹۷۶ ، ۲۶ فبروری .

نستان با اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی نه تنها از جهت کمیت انکشاف حاصل کرد، بلکه انواع جدید محصولات زراعتی و کالا های صنعتی شامل فهرست معاملات تجارتي دو کشور گردید .

در جنوری سال ۱۹۷۶ بر ای اولین بار ۱۰۰ هزار جلد پوست قره قل افغانی در لیلام بین المللی شهر لیننگراد به قیمت ۱۵۰۶۵۰۰ دالر، به فروش رسید . تا آن زمان، افغانستان تنها در لیلام های کشور های غربی اشتراک میورزید . غلام رسول رئیس شرکت قره قل افغانستان نتایج لیلام قره قل شهر لیننگراد را مفید ارزیابی نموده ، گفت ، که «پوست های قره قل افغانی در لیلام لیننگراد از ۱۵ الی ۲۰ درصد گرانتر نسبت به لیلام ماه نومبر سال ۱۹۷۵ لندن به فروش رسید . (۱)

در سال ۱۹۷۷ ، افغانستان ۱۲۰ هزار جلد پوست قره قل را در لیلام شهر لیننگراد به معرض فروش قرار داد . (۲) بدین ترتیب، بازار فروش قره قل افغانی در سطح بین المللی گسترش حاصل نمود . برای اولین بار، علاوه بر گاز طبیعی ، صادرات برخی از محصولات دیگر صنعتی افغانستان از قبیل بییرایت ، کود کیمیاوی و ازوت (۳) زیتون کانسرو شده (۴) سمنت و قالین، (۵) به اتحاد جماهیر

- ۱- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۶، ۲۸ جنوری ، مجله «جمهوریت» ، ۱۹۷۶ ، شماره ۱ ، صفحه ۵۷ .
- ۲- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۷، ۱۸ جنوری .
- ۳- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۵- شماره ۷-۱۲، صفحات ۵۸-۵۹ ، مجله «جمهوریت» ، ۱۹۷۶ ، شماره ۲ ، صفحه ۵۵ ، د افغانستان کلنی ۱۹۷۶ شماره ۴۲، صفحه ۱۱۹ .
- ۴- روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۶، ۲۲ و ۳۰ جون، ۱۰ و ۲۳ جولای ، د افغانستان کلنی، ۱۹۷۶، شماره ۴۲، صفحه ۲۰۹، د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۶، شماره ۱-۳ ، صفحه ۴ .
- ۵- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۶، شماره ۱۰-۱۲، صفحه ۱۰، روزنامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۵، ۱۰ دسمبر .

شوروی سوسیا لیستی آغاز گردید. واما، مقام شامخی را در صاد رات افغانستان به اتحاد شوروی ، گاز طبیعی اشغال مینمود .
صادرات گاز طبیعی افغانستان به اتحاد شوروی . (۱)

قیمت به ملیون دالر	کمیت به ملیون متر مکعب
۱۸۰۰	۱۷۵۰
۳۲۲۰	۲۸۵۵
۴۱۰۷	۲۵۵۱

در جدول مشاهده میشود که کمیت صادرات گاز طبیعی به اتحاد جماهیر شوروی سوسیا لیستی در سال ۱۹۷۵-۱۹۷۶ در حدود ۱۹۹۰ ملیون متر مکعب پایین آمد، و لی قیمت آن بیشتر از دو مرتبه افزایش یافت این واقعیت بادیگر شاهد بر خورد دوستانه و نیک اتحاد جماهیر شوروی سوسیا لیستی با جمهوری افغانستان بود. افزایش قیمت گاز طبیعی افغانی توسط اتحاد شوروی بر بیلاس تجارت خارجی افغانستان تاثیر مثبتی وارد نمود .

عوااید صادرات گاز طبیعی در سال ۱۹۷۵-۷۶ بیشتر از ۵۰ درصد عوااید اسعاری همه کالا های صادراتی با اتحاد شوروی- ۴۱۰۷ از ۸۱۰۰۸ ملیون دالر را تشکیل میداد . (۲)

افغانستان در جمله محصولات زراعتی ، پخته ، پشم ، میوه های تازه و خشک و غیره رابه اتحاد جماهیر شوروی سوسیا لیستی صادر می نمود . مقام عمده بی رادر میان آنها پخته اشغال می گرد که مقدار آن از ده هزار تن در سال ۱۹۷۳ به ۱۷ هزار تن در سال ۱۹۷۴ رسید . (۳)

۱- جدول فوق بر مبنای معلومات احصائیوی ، ۱۹۷۶ ، شماره ۳ ، صفحه ۴۴۵ ترتیب شده است .

۲- معلومات احصائیوی ، ۱۹۷۶ ، شماره ۳ ، صفحه ۴۴۵ و ۴۴۶ .

۳- روز نامه «جمهوریت» ، ۱۹۷۵ ، ۲۵ دسمبر .

افغانستان از اتحاد شوروی کالاهاى صنعتى ، عمدتاً ماشين آلات متنوع ، موترها ، محصولات نفتى ، كاغذ ، صابون ، شكر ، گوگرد ، شيشه مارگارين وغيره را وارد ميكرد .

بايد خاطر نشان نمود كه باگذشت هر سال حجم كالاهاى توليدانى وارداتى افغانستان از اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی روبه افزایش بود .

انكشاف روابط تجارتي میان دو کشور همسايه كه فاقد هر نوع تبعيض و مبتنى بر تساوى حقوق بود ، نفع بزرگى به خلقهاى دو کشور ميرسانيد .

همه اين اشكال گونه گون مناسبات افغان - شوروی عامل عمده انكشاف اجتماعى - اقتصادى و استحکام استقلال ملی افغانستان بود . (۱)

نتیجه

مناسبات افغان شوروی بر اصول نفع متقابل و احترام به منافع دو کشور استوار بوده ، بيا نگر تپ جدید مناسبات بين المللى اقتصادى به هدف انكشاف سريع اقتصادى کشور در حال رشد و تکامل آن در مطابقت با دستاورد هاى انقلاب علمى - تخنيكى ميباشد .

در ۲۰ سال قبل از انقلاب ثور ، به كمك اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ، ۱۲۰ پروژه مختلف در افغانستان اعمار گردیده و يا در حال ساختمان بود (۲)

-
- ۱- روزنامه «جمهوريت» ، ۱۹۷۵ - ۱۰ دسمبر .
  - ۲- از آن جمله ۷۰ پروژه آن به بهره بردارى آغاز نموده بود . «ايزوستيا» ۱۹۷۶-۱۸ جولای .

همچنین متخصصین اتحاد شوروی در بهره برداری ۴۰ پروژه که به کمک کشور شان در افغانستان اعما را گردیده بود به همسایه جنوبی شان یاری میرسانیدند. آنهادر جریان ساختمان و بهره برداری پروژه های همکارى افغان - شوروی بیشتر از ۶۰ هزار کارگر حرفوی و کادر های ملی را تربیه نمودند .

باید خاطر نشان نمود که کمک تخنیکى - اقتصادى اتحاد شوروی در افغانستان در جهت رشد سکتور دولتى کشور بود . در سال ۱۹۷۵ بیشتر از ۶۰ درصد تولیدات موسسات صنعتى سکتور دولتى محصور ل پروژه های بود که به کمک اتحاد جماهیر شوروی سوسیا لیستى اعمار گردیده بودند . (۱)

ارقام اتى تصوری را در مورد نقش همکارى های افغان - شوروی در رشد اقتصادى افغانستان بوجود میاورد .

تا نیمه سالهای ۷۰ به کمک اتحاد شوروی در افغانستان ۷۰ درصد سرك های قیر ریزی شده ، ۶۰ درصد نیرو های انرژیتیکى ، سه از چهار میدان بین المللى هوایى فابریکه های کود کیمیا وى و برق حرارتى مزار شریف ، دو شبکه بزرگ آبیاری ، انستیتوت پولی تخنیک ، دو تخنیکم وغیره اعمار گردید .

صد ها کیلو متر سرك های هو ترزو و پروژه های مربوط بانفراستر - کچر - انرژیتیکى ، شبکه های آبیاری و غیره ، که به کمک اتحاد شوروی اعمار گردید ، عامل عمده تشکل بازار سراسرى ملی و تسریع آهنگ رشد سرمایه داری در افغانستان بود و باعث ازدیاد تعداد کارگران و رشد پروسه تشکل پرولتاریای صنعتى در کشور گردید . بعد از تحقق دومین پلان پنجساله انکشاف اجتماعى و اقتصادى افغانستان در سال ۱۹۶۶ ، که مقام تعیین کننده یی را در آن کمک های اتحاد شوروی اشغال نمود ، جنبش کارگرى در افغانستان اوج بی سابقه یی گرفت .

۱- «مژ دوو نرو د نیازیزن» ، ۱۹۷۶ ، شماره ۶ ، صفحه ۱۵۰ .

کمک های بی شائبه دو ستا نه و بدون قید و شرط جماهیر شو روی سوسیالیستی به افغانستان د رساحه تحصیلات و تربیه کادر های ملی منتج بدان گردید که تعدد ادروشنفکران مترقی با بر خورد علمی و واقعینانه در برابر پدیده های گونه گون زندگی خلق افغان افزایش هر چه بیشتر ی پذیرفت . مکتب شوروی - پروسه لاینقطع کسب دانش ، مکتب تربیت و طنیر ستانه و خدمت بخلق میباشد .

تاریخ مناسبات افغان - شوروی در دوران قبل از انقلاب ثوربیانگر آنست که در رشد روابط همه جانبه و دوستانه میان دو کشور همسایه پیروزی های بزرگی بدست آمده است . در دوران بیست و پنج سال قبل از انقلاب ثور روابط دو کشور همسایه بر بنیاد گسترده مقاولوی - حقوقی استوار گردید و تقریباً تمام ساحال زندگی اقتصادی - اجتماعی و کلتوری را دربر گرفت .

در مراحل مختلف تاریخ دولت افغانستان ، مناسبات افغان ، شوروی همواره با آهنگ یکنواختی تکامل نموده است . بطور مثال : بعد از تصفیه اپارات دولتی از نیروهای مترقی ، در سپتمبر سال ۱۹۷۵ پروسه رشد مناسبات افغان شوروی سرعت دوران بعد از استقرار رژیم جمهوری در سال ۱۹۷۳ را بطور چشمگیری از دست داد . و اما ویژه گی عمده مناسبات افغان - شوروی در آن نهفته است که رشد این مناسبات ، در اثر تمایل مردم دو کشور و سیاست لینی نی صلحجویانه اتحاد شوروی ، همیشه خصلت جلو تازانه داشت . اتحاد شوروی ، در دوران مذکور ، کمک های عظیم و همه جانبه یی رابه همسایه جنوبی خویش مبذول داشت ، که در رشد اجتماعی - اقتصادی و کلتوری خلق افغان نقش بسزایی را ایفا نمود .

هدف عمده نگارش این اثر ، که مضمون اساسی آنرا عمدتاً کرونو - لوژی گسترش تاریخی مناسبات افغان - شوروی تشکیل میدهد ، یاددهانی و اقعیت است که بعد از انقلاب ثور دشمنان مردم افغانستان و رسانه های گروهی کشور های امپریالیستی بر آنها عمداً سایه

میاندازند . در این اثر بسیاری از فاکت ها در ارتباط به مناسبات افغان - شوروی بدون تبصره عرضه گردیده و نویسنده عمداً از تحلیل و ارزیابی آن اجتناب ورزیده است، نا خواننده خودش قضاوت نماید که تمام سلاطین و حکومت های قبل از انقلاب ثور در افغان نستان چه ارج بزرگی به دوستی همسایه شمالی خویش و کمک های بی شائبه کشور شوراها به خلق افغان نستان قایل بودند .

اگر بعد از انقلاب ثور کمک های اتحاد شوروی به افغانستان ابعاد وسیعتری حاصل نمود و اگر حکومت قانونی افغانستان از قطعات محدود اتحاد شوروی بخاطر دفع تجاوزات خارجی ، حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور خویش به افغان نستان دعوت بعمل آورد ، علت آن ادامه همان سنن و عنعنات پارینه حسن همجواری میان دو خلق کبیر ، آزاد و مستقل است .

دوستی افغان شوروی میراث گرانبهای پدران و نیاکان مردمان دو کشور برادر میباشد و هیچکسی نباید از آن توجیحات غیر واقع بینانه و مغرضانه بی نماید ، بگذار تا مناسبات افغان - شوروی در روند مبارزات خلقها بخاطر صلح دوستی و همکاری میان ملل جهان به مثابه نمونه در خشانی از حسن همجواری و همزیستی مسالمت آمیز میان کشور های دارای نظام های اجتماعی ، اقتصادی متفاوت ، در تاریخ بشریت جاویدان گردد .

فهرست منابع

آثار کلاسیک :

- ۱- لینن و. ای. انقلاب سو سیالیستی و حق ملل در تعیین سیر - نوشت . کلیات آثار «زبان روسی» جلد ۲۷ .
  - ۲- لینن . و. ای. سخنرانی در دومین کنگره سراسری روسیه - سازمانهای کمونیستی شرق ، ۲۲ نومبر ۱۹۱۹ . کلیات آثار جلد ۳۹ .
  - ۳- لینن . و. ای. کلیات آثار ، جلد ۵۲ ، صفحات ۳۱۸-۳۱۹ .
- اسناد :

- ۴- افغانستان در دوران حکومت انتقالی . حوت ۱۳۴۱-میزان ۱۳۴۴ .
- ۵- به مناسبت صدمین سالگرد تولد و. ای. لینن . تیزس های کمیته مرکزی حزب کمونیست اتحاد شوروی . مسکو ۱۹۴۹ ، صفحه ۵ .
- ۶- خطابه معاون رئیس شورای وزیران اتحاد شوروی م. ت. یفریموف در مراسم افتتاح جاده دوستی شیرخان بندر - ۱۳ نومبر ۱۹۴۴ .
- ۷- د افغانستان کلنی (۱۳۴۲-۱۳۴۳) کابل ۱۹۶۴ .
- ۸- د افغانستان کلنی ، ۱۹۷۴ شماره ۴۰ .
- ۹- د افغانستان خلکو ته خطاب . کابل ۱۹۷۳ .
- ۱۰- د افغانستان کلنی ، ۱۹۷۵ ، شماره ۴۱ .
- ۱۱- «د افغانستان کلنی» ، ۱۹۷۶ ، شماره ۴۲ .
- ۱۲- دولسی جرگی جریده . کابل ۱۹۷۱ ، شماره ۲۳ ، ۸ جولای .
- ۱۳- مسافرت نور محمد تره کی به اتحاد شوروی (۴-۷) دسمبر ۱۹۷۸ اسناد و مدارک ، مسکو ۱۹۷۸ .
- ۱۴- مناسبات افغان ، شوروی سالهای ۱۹۱۹-۱۹۶۴ ، اسناد و مدارک . مسکو ۱۹۷۱ .

منابع احصائیوی :

- ۱۵- پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی . کابل ۱۹۷۶ ، جلد اول .

۱۶- پلان هفت ساله انکشاف اقتصادی و اجتماعی . کابل ۱۹۷۶، جلد دوم .

۱۷- پیشرفت پلان سال ۱۳۵۰. کابل، سپتمبر ۱۹۷۲ .

۱۸- معلومات احصائیوی، ۱۹۷۶، شماره ۳ .

۱۹- مجموعه احصائیوی . کابل، ۱۹۷۲ .

مجلات :

۲۱- افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۳، شماره ۶-۷ .

۲۲- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۴، شماره ۳-۴ .

۲۳- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۵، شماره ۷-۱۲ .

۲۴- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۴، شماره ۱۰-۱۲ .

۲۵- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۵، شماره ۳-۴ .

۲۶- د افغانستان بانک مجله ، ۱۹۷۶، شماره ۱-۳ .

۲۷- د افغانستان جمهوریت . اطلاعات عامه وزارت اطلاعات و

کلتور . کابل ۱۹۷۴، شماره ۱۶-۲۹ اپریل .

۲۸- د جمهوریت په پلوشوکی، ۱۹۷۵، شماره ۲ .

۲۹- د جمهوریت په پلوشوکی، ۱۹۷۴، شماره ۴ .

۳۰- د جمهوریت په پلوشوکی، ۱۹۷۵، شماره ۶ .

۳۱- د جمهوریت په پلوشوکی، ۱۹۷۶، شماره ۱ .

۳۲- د جمهوریت په پلوشوکی، ۱۹۷۶، شماره ۲ .

۳۳- د جمهوریت په پلوشوکی، ۱۹۷۷، شماره ۲ .

مجلات اوروزنامه های خارجی :

۳۴- « زاروبیژم » ، ۱۹۷۴، شماره ۴ .

۳۵- « زاروبیژم » ، ۱۹۷۴، شماره ۲۵ .

۳۶- « مزدونرود نیازیزن » ، ۱۹۷۶، شماره ۴ .

۳۷- « ایزوئیستیا » ، ۱۹۴۵، ۱۵ نومبر .

۳۸- « ایزوئیستیا » ، ۱۹۷۳، ۲۹ جولای .

۳۹- « ایزوئیستیا » ، ۱۹۷۴، ۴ جون .

- ۴۰- « ایز و یستیا » ۱۹۷۴ ، ۵ جون .
- ۴۱- « ایزویستییا » ۱۹۷۶ ، ۱۷ جولای .
- ۴۲- « ایز و یستیا » ۱۹۷۶ ، ۱۸ جولای .
- ۴۳- « پراودا » ۱۹۵۵ ، ۱۹ دسمبر .
- ۴۴- « پراودا » ۱۹۵۶ ، ۴ مارچ .
- ۴۵- « پراودا » ۱۹۵۹ ، ۷ جنوری .
- ۴۶- « پراودا » ۱۹۵۹ ، ۳۰ می .
- ۴۷- « پراودا » ۱۹۴۳ ، ۱۷ اکتوبر .
- ۴۸- « پراودا » ۱۹۶۴ ، ۵ سپتمبر .
- ۴۹- « پراودا » ۱۹۶۴ ، ۱۸ نومبر .
- ۵۰- « پراودا » ۱۹۷۳ ، ۲۰ جولای .
- ۵۱- « پراودا » ۱۹۷۳ ، ۱۲ دسمبر .
- ۵۲- « پراودا » ۱۹۷۴ ، ۳ جون .
- ۵۳- « پراودا » ۱۹۷۴ ، ۴ جون .
- ۵۴- « پراودا » ۱۹۷۴ ، ۶ جون .
- ۵۵- « پراودا » ۱۹۷۴ ، ۹ جون .
- ۵۶- « پراودا » ۱۹۷۴ ، ۱۰ جون .
- ۵۷- « پراودا » ۱۹۷۴ ، ۲۴ جون .
- ۵۸- « پراودا » ۱۹۷۵ ، ۱۵ فبروری .
- ۵۹- « پراودا » ۱۹۷۵ ، ۱۰ دسمبر .
- ۶۰- « پراودا » ۱۹۷۵ ، ۱۱ دسمبر .
- ۶۱- « پراودا » ۱۹۷۶ ، ۱۷ جولای .
- ۶۲- « پراودا » ۱۹۷۷ ، ۱۷ فبروری .
- ۶۳- « پراودا » ۱۹۷۷ ، ۲۵ فبروری .
- ۶۴- « پراودا » ۱۹۷۷ ، ۲۶ فبروری .
- ۶۵- « پراودا » ۱۹۷۷ ، ۲۶ مارچ .
- ۶۶- «shtern' (Hamburg), 1973, 22 March.

مجلات ، روزنامه ها و جراید داخلی :

- ۶۷- اصلاح ۱۹۶۵ ، ۴ فبروری .
- ۶۸- اصلاح ۱۹۶۵ ، ۱۰ مارچ .
- ۶۹- انیس ۱۹۶۹ ، ۲۹ می .
- ۷۰- انیس ۱۹۷۴ ، ۱۷ اگست .
- ۷۱- انیس ۱۹۷۶ ، ۱۵ جولای .
- ۷۲- انیس ۱۹۷۶ ، ۲۰ جولای .
- ۷۳- پرچم ۱۹۶۸ ، ۳ حوت .
- ۷۴- جمهوریت ۱۹۷۳ ، ۱۲۴ اگست .
- ۷۵- جمهوریت ۱۹۷۴ ، ۳ جون .
- ۷۶- جمهوریت ۱۹۷۴ ، ۲۰ جولای .
- ۷۷- جمهوریت ۱۹۷۶ ، ۶ مارچ .
- ۷۸- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۲۳ اپریل .
- ۷۹- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۲۰ می .
- ۸۰- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۲۵ می .
- ۸۱- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۲۹ می .
- ۸۲- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۳۱ می .
- ۸۳- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۲ جون .
- ۸۴- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۳ جون .
- ۸۵- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۷ جون .
- ۸۶- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۸ جون .
- ۸۷- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۱۰ جون .
- ۸۸- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۱۹ جون .
- ۸۹- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۱ جولای .
- ۹۰- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۱۷ اگست .
- ۹۱- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۱۹ اگست .
- ۹۲- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۲۱ اگست .
- ۹۳- جمهوریت ۱۹۷۵ ، ۱۵ سپتمبر .

- ۹۴- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۲۳ سپتمبر .
- ۹۵- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۲۸ سپتمبر .
- ۹۶- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۱۹ اکتوبر .
- ۹۷- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۶ نومبر .
- ۹۸- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۳ دسمبر .
- ۹۹- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۴ دسمبر .
- ۱۰۰- جمهوریست ۱۹۷۵ ، ۱۰ دسمبر .
- ۱۰۱- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱ جنوری .
- ۱۰۲- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۸ جنوری .
- ۱۰۳- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۸ جنوری .
- ۱۰۴- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۷ فبروری .
- ۱۰۵- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۶ فبروری .
- ۱۰۶- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۸ فبروری .
- ۱۰۷- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۹ فبروری .
- ۱۰۸- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱ مارچ .
- ۱۰۹- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۳ مارچ .
- ۱۱۰- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۶ مارچ .
- ۱۱۱- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۷ مارچ .
- ۱۱۲- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۴ اپریل .
- ۱۱۳- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۸ اپریل .
- ۱۱۴- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۱ اپریل .
- ۱۱۵- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۶ مئی .
- ۱۱۶- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۱ جون .
- ۱۱۷- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۲ جون .
- ۱۱۸- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۳۰ جون .
- ۱۱۹- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱ جولای .

- ۱۲۰- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۵ جولای .
- ۱۲۱- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۰ جولای .
- ۱۲۲- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۱ جولای .
- ۱۲۳- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۲ جولای .
- ۱۲۴- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۳ جولای .
- ۱۲۵- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۵ جولای .
- ۱۲۶- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۰ جولای .
- ۱۲۷- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۲ جولای .
- ۱۲۸- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۳ جولای .
- ۱۲۹- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۱ جولای .
- ۱۳۰- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۳ اگست .
- ۱۳۱- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۱۱ اگست .
- ۱۳۲- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۲۹ نومبر .
- ۱۳۳- جمهوریست ۱۹۷۶ ، ۳۰ دسمبر .
- ۱۳۴- جمهوریست ۱۹۷۷ ، ۱۸ جنوری .
- ۱۳۵- جمهوریست ۱۹۷۷ ، ۱۰ فبروری .
- ۱۳۶- جمهوریست ۱۹۷۷ ، ۲۳ فبروری .
- ۱۳۷- روزگار ۱۹۷۱ ، ۸ ستمبر .
- ۱۳۸- روزگار ۱۹۷۱ ، ۲۰ ستمبر .
- ۱۳۹- روزگار ۱۹۷۲ ، ۲۲ ستمبر .
- ۱۴۰- روزگار ۱۹۷۲ ، ۲۷ ستمبر .
- ۱۴۱- کاروان ۱۹۷۲ ، ۱۷ اگست .
- ۱۴۲- کابل تایمز ۱۹۶۸ ، ۶ جنوری .
- ۱۴۳- کابل تایمز ۱۹۶۸ ، ۳ اپریل .
- ۱۴۴- کابل تایمز ۱۷ اپریل .
- ۱۴۵- کابل تایمز ۱۲۴ اپریل .
- ۱۴۶- هیواد ۱۹۷۳ ، ۲۸ جولای .

- ۱۴۷- انتونوف س.ف. گزارش به مناسبت پنجاهمین سالگرد عقد قرار داد های دولت اتحاد شوروی با افغانستان ، ایران و ترکیه - در کتاب : نیم قرن همکاری صلح آمیز مسکو ۱۹۷۳ .
- ۱۴۸- با به خوجایف ا.خ. مختصری در باره تاریخ مناسبات شوروی - افغان تاشکند ۱۹۷۰ .
- ۱۴۹- پیتگیسکی ا.ا. وضع و دورنمای رشد آبیاری در افغانستان شمالی ، معلومات مختصر و زارت آبیاری و اقتصاد آبی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی ۱۹۶۹ شماره (۲) .
- ۱۵۰- تپلینسکی ل.ب. (۵۰) سال مناسبات شوروی - افغان ۱۹۱۹-۱۹۶۹ مسکو ۱۹۷۱ .
- ۱۵۱- داویدوف . ا.د. نیم قرن همکاری شوروی - افغان در رشد زراعت افغانستان در کتاب : نیم قرن همکاری صلح آمیز مسکو ۱۹۷۳ .
- ۱۵۲- داویدوف ا. چرنیا خونسکیان . افغانستان ، مسکو ۱۹۷۳ .
- ۱۵۳- رنجبر کبیر . تکامل تاریخی افغانستان و مناسبات افغان - شوروی رساله کاندید علوم «زبان روسی» لنینگراد ۱۹۷۶ .
- ۱۵۴- رنجبر کبیر. رشد سرمایه داری و ترکیب اجتماعی اهالی شهری در افغانستان قبل از انقلاب «آریانا» ۱۹۸۶ شماره اول .
- ۱۵۵- زاسیپیلینه ل. ای ، اوستینوه ا. روابط اقتصادی اتحاد شوروی با کشورهای در حال رشد مسکو ۱۹۷۵ .
- ۱۵۶- صفری حمید. راه دشوار جمهوری جوان . مسایل صلح و سوسیالیسم ۱۹۷۴ شماره ۷ .
- ۱۵۷- کوختین ت. ای افغانستان در کتاب : معارف و تربیه کادر های ملی در کشورهای شرق مسکو ۱۹۷۱ .
- ۱۵۸- گولووین یوم. اتحاد شوروی و افغانستان . تجربه همکاری اقتصادی مسکو ۱۹۶۲ .

مناسبات افغان - شوروی

تیراژ ۵۰۰۰

کابل اپریل ۱۹۸۸

مطبعه دولتی

Afghan-Soviet Relations

1953—1978

R. Atal

Kabul 1988